

voorwoord

K I N D E R R E C H T E N C O M M I S S A R I A A T

Voor u ligt het eerste verslag van het Vlaamse Kinderrechtencommissariaat. Het eerste werkjaar vatte aan op 16 juni 1998, de eerste werkdag van de Kinderrechtencommissaris, en eindigde op 31 september 1999, de dag voor de start van het nieuwe parlementaire jaar.

Niet toevallig overhandig ik u dit jaarrapport aan de vooravond van 20 november; 20 november is immers de tiende verjaardag van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het is de bedoeling (vanaf heden) de jaarlijkse rapportage te laten samenvallen met deze belangrijke verjaardag, teneinde kinderen, jongeren, volwassenen en beleidsverantwoordelijken in Vlaanderen te informeren over een stand van zaken inzake de rechten van minderjarigen. Vandaar ook dat naast dit officiële document een verkorte versie werd aangemaakt op maat van kinderen en jongeren. Willen we de stem van minderjarigen vertolken, is het noodzakelijk naar hen te luisteren en hen ernstig te nemen. Kinderen en jongeren mogen in Vlaanderen weten in welke mate hun rechten gerespecteerd worden. Vanaf nu zal dus werk gemaakt worden om ieder jaar een stand van zaken op te maken over de periode van 1 oktober tot 31 september van het daaropvolgende jaar. Het jaarverslag zal telkenmale aan het Vlaams Parlement overhandigd worden op de daaropvolgende 20 november.

Toen ik in juni 1998 als Kinderrechtencommissaris begon stak ik veel energie in de praktische en logistieke uitbouw van het Kinderrechtencommissariaat. Zonder personeel en meubilair diende de dienst vanaf nul opgebouwd te worden. Dringend werk werd gemaakt van het uitschrijven van een personeelsformatie en huishoudelijk reglement en het uittekenen van een bekendmakingstrategie van het Kinderrechtencommissariaat. De belangrijkste krijtlijnen voor de werking werden uitgetekend met als sleutelbegrippen pro-actief en emancipatorisch werken. Naast deze uitbouw werd er vanaf dag één ook al gewerkt rond individuele dossiers: allerlei info- en adviesvragen, tussenkomen en klachtenonderzoek passeerden de revue. Tevens werd de opdracht om het Kinderrechtencommissariaat te positioneren binnen het hele kinderrechtenveld ernstig genomen. Tenslotte was het voorbije jaar er ook één van verkenning van de nieuwe werkomgeving: het Vlaams Parlement en haar leden, de diensten en de werking van het Vlaams Parlement. Het Vlaams Parlement ontving rond bepaalde specifieke thema's advies van het Kinderrechtencommissariaat, we volgden commissievergaderingen op, individuele parlementsleden contacteerden ons met vragen en we waren gesprekspartner in de ad hoc commissie Bijzondere Jeugdzorg. Na het eerste werkjaar stel ik met vreugde vast dat het multidisciplinair team snel de vorm aannam van een hechte ploeg; waarbinnen ieder teamlid op volle toeren meedraait en zijn/haar eigen specifieke inbreng doet. Ik wil elk van hen hierbij dan ook nog eens nadrukkelijk bedanken voor de steun en inzet in de toch wel drukke opstartperiode van het Kinderrechtencommissariaat.

Daarnaast wil ik hierbij het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement danken voor alle praktische en logistieke ondersteuning die we van hen kregen.

Een speciaal woord van dank gaat tenslotte uit naar de vijf vrouwelijke Vlaamse parlementsleden die de drijvende kracht waren achter de decretale oprichting van het Kinderrechtencommissariaat. Zij bleven moedig en niet-aflatend hameren op het belang van een dergelijke instantie voor het kinderrechtenproject. Intussen zijn sommige van deze vrouwen op andere beleidsniveaus beland. We hopen dat zij daar elk de goede boodschap verder blijven uitdragen. Op Vlaams niveau en binnen onze decretale opdracht beloven wij alvast hetzelfde.

Ankie Vandekerckhove, KINDERRECHTENCOMMISSARIS

Oktober 1999

inhoud

JAARVERSLAG KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

hoofdstuk 1

het Kinderrechtencommissariaat, een nieuwe instelling in Vlaanderen

1. VISIE EN MISSIE	11
1.1. Basis van legitimering: de dubbelzinnige positie van kinderen en jongeren in de maatschappij	11
1.2. Het vertrekpunt bij uitstek: het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	12
1.3. Eén duidelijke agenda: dé agenda van kinderen en jongeren	13
1.4. Pro actief werken: dé uitdaging	14
1.5. Het Kinderrechtencommissariaat als onafhankelijk orgaan	14
2. HET DECREET	15
3. WERKINGSMODALITEITEN	17
3.1. Organisatorische mogelijkheden en beperkingen	17
3.2. Budgettaire mogelijkheden en beperkingen	19
3.3. Contextuele mogelijkheden en beperkingen	23

hoofdstuk 2

Werkjaren 1998-1999: Activiteiten

1. INFORMEREN EN SENSIBILISEREN	27
1.1. Algemene doelstellingen	27
1.2. Pijlers van informeren en sensibiliseren	29
2. OMBUDSWERK	45
2.1. Begripsbepaling en werkingsprincipes	45
2.2. Het ombudsproces	47
2.3. Ombudswerk: rapportage	49
2.4. Thematiek van aanmeldingen	57
3. NETWERKING	71
3.1. Met de overheid	71
3.2. Met het middenveld	72
3.3. Met het wetenschappelijk onderzoek	74

4. VORMING	77
5. PROJECTEN	79
5.1.Participatieproject	79
5.2.Onderzoeksproject	80
6. OPLEIDING EN EIGEN STUDIE	81

hoofdstuk 3

Aanbevelingen en Suggesties

1. AANBEVELINGEN AAN HET VLAAMS PARLEMENT	87
1.1. Scheidingsbemiddeling	87
1.2. Bijzondere Jeugdbijstand	89
1.3. Leerlingenparticipatie	91
1.4. Radio en televisie - geschillenraad media	92
1.5. Kinderen en jongeren in de wielersport	93
2. AANBEVELINGEN AAN ANDERE OVERHEDEN	95
2.1. Minderjarige asielzoekers	95
3. SUGGESTIES	97
3.1. Spreekrecht van minderjarigen in procedures die hen aanbelangen	97
3.2. Suggesties op basis van ombudswerk	98
3.3. Suggesties op basis van eigen expertise	98

Bijlagen

bijlage 1	
Verdrag inzake de Rechten van het Kind	103
bijlage 2	
Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.	119
bijlage 3	
Media-output mei 1998 tot en met september 1999	123
Bijkomende media-output over het door het Kinderrechtencommissariaat gecreëerde Kinderrechtenfestival	131
bijlage 4	
Aanbevelingen aan het Vlaams Parlement	133

tabellen

19	Tabel 1	Effectieve uitgaven 1998
21	Tabel 2	Begrote en effectieve uitgaven per 1 oktober 1999
40	Tabel 3	Overzicht van representaties tijdens het opstartjaar
54	Tabel 4	Leeftijd van de gemelde kinderen naar herkomst van de melder
58	Tabel 5	Thematiek naar herkomst van de melder
59	Tabel 6	Thematiek naar leeftijd van het kind
64	Tabel 7	Aantal meldingen rond seksueel misbruik
75	Tabel 8	Netwerking
78	Tabel 9	Overzicht van de vormingsactiviteiten
81	Tabel 10	Overzicht van de gevolgde opleiding en studiedagen.

figuren

49	Figuur 1	procentuele verdeling naar aard van de aanmelding
50	Figuur 2	procentuele verdeling naar ontvankelijkheid van de aanmelding
51	Figuur 3	procentuele verdeling van niet verwerkte aanmeldingen
52	Figuur 4	procentuele verdeling van de aanmeldingen naar maand
52	Figuur 5	Procentuele verdeling aanmeldingen naar provincie
53	Figuur 6	procentuele verdeling naar herkomst van de melder
53	Figuur 7	procentuele verdeling van aangemelde minderjarigen naar leeftijd en geslacht
55	Figuur 8	procentuele verdeling naar wijze van aanmelding
56	Figuur 9	Procentuele verdeling van de behandeling van de aanmelding
57	Figuur 10	procentuele verdeling naar thema van aanmelding
60	Figuur 11	procentuele verdeling naar gezin
60	Figuur 12	procentuele verdeling naar echtscheidingsproblematiek.
63	Figuur 13	procentuele verdeling naar opvoeding
65	Figuur 14	procentuele verdeling naar onderwijs
67	Figuur 15	procentuele verdeling naar jeugdhulpverlening

inleiding

J A A R V E R S L A G K I N D E R R E C H T E N C O M M I S S A R I A A T

Sedert 16 juni 1998 beschikt Vlaanderen over een Kinderrechtencommissaris. Ankie Vandekerckhove is sinds haar eedaflegging in het Vlaams Parlement de officiële spreekbuis voor kinderen en jongeren. De Vlaamse decreetgever heeft haar de taak gegeven de belangen van kinderen en jongeren op alle vlakken te bewaken. Vanaf dat moment zouden de belangen van minderjarigen in de politieke besluitvorming moeten meetellen.

De aanstelling van een Kinderrechtencommissaris en de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat is niet zomaar uit de lucht gevallen.

Mede onder impuls van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, is het veeleer een eerste bekroning binnen een moeizaam proces dat gericht is op het verbeteren van de maatschappelijke positie van minderjarigen in Vlaanderen: kinderen en jongeren hebben mensenrechten. Dit lijkt vanzelfsprekend maar de realiteit is anders. Op ettelijke domeinen worden de rechten van kinderen en jongeren met de voeten getreden.

In een **eerste hoofdstuk** wordt de visie van het Kinderrechtencommissariaat geschetst. Vanuit de constatering dat kinderen en jongeren een dubbelzinnige positie innemen in onze maatschappij, wordt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind als leidraad voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat aangehaald. Vervolgens worden de decretale opdrachten gelinkt aan de ontwikkelde emancipatorische visie en vertaald naar een aantal activiteiten die in de loop van de voorbije maanden werden ontplooid.

Die activiteiten werden mee bepaald werden door organisatorische en budgettaire mogelijkheden en beperkingen.

In een **tweede hoofdstuk** wordt bericht over de activiteiten van het Kinderrechtencommissariaat: informeren en sensibiliseren, ombudswerk, netwerking, vorming, projecten, opleiding en eigen studie.

Tenslotte vindt u in het **derde hoofdstuk** aanbevelingen en suggesties.

Het Kinderrechtencommissariaat wil het beleid informeren en vooral stimuleren tot het nemen van beleidsbeslissingen en het opstellen van regelgeving waarbij de implementatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt verdergezet.

hoofdstuk 1

HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, EEN NIEUWE INSTELLING IN VLAANDEREN

inhoud

11	1. VISIE EN MISSIE
11	1.1. Basis van legitimering: de dubbelzinnige positie van kinderen en jongeren in de maatschappij
12	1.2. Het vertrekpunt bij uitstek: het Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind
13	1.3. Eén duidelijke agenda: dé agenda van kinderen en jongeren
14	1.4. Pro actief werken: dé uitdaging
14	1.5. Het Kinderrechtencommissariaat als onafhankelijk orgaan
15	2. HET DECREET
17	3. WERKINGSMODALITEITEN
17	3.1. Organisatorische mogelijkheden en beperkingen
19	3.2. Budgettaire mogelijkheden en beperkingen
23	3.3. Contextuele mogelijkheden en beperkingen

1 VISIE EN MISSIE

1.1... BASIS VAN LEGITIMERING: DE DUBBELZINNIGE POSITIE VAN KINDEREN EN JONGEREN IN DE MAATSCHAPPIJ

Aan kinderen en jongeren wordt in de maatschappij weinig plaats gegund. De kindertijd (van 0 tot 18 jaar) is voor velen slechts een voorbereidings- of overgangsfase waarin alles gericht is op het latere volwassen leven. Hun groei naar volwassenheid wordt in hoge mate bepaald en gestructureerd door ouderen. Derhalve worden kinderen en jongeren vaak geweerd uit het ruimere sociale, economische en politieke leven. Zelfs in de school en het gezin, terreinen bij uitstek van sterke kindbetrokkenheid, kunnen kinderen en jongeren doorgaans weinig participeren in belangrijke beslissingen. Tot de leeftijd van achttien jaar worden kinderen veelal als onmondig, onverantwoordelijk en incompetent beschouwd.

Deze adultocentrische benadering en definiëring van kinderen en jongeren heeft een aantal negatieve gevolgen voor hun status. Vooreerst zorgt dergelijke visie ervoor dat kinderen en jongeren hun competentie niet kunnen aantonen, waardoor men ze als onmondig en incompetent blijft beschouwen. Door dit gebrek aan zelfbeschikkingsrechten krijgen kinderen en jongeren niet de mogelijkheid om in interactie te treden met andere delen van de samenleving. Tenslotte leidt een dergelijke individualiserende benadering van kinderen en jongeren de aandacht af van structurele problemen waarmee kinderen en jongeren vandaag de dag geconfronteerd worden (bijvoorbeeld problemen als zittenblijven, echtscheidingsverbonden problematiek of kindermishandeling).

Deze visie op kinderen en jongeren is evenwel niet algemeen. Op microniveau is het verheugend vast te stellen dat minderjarigen steeds meer gewaardeerd en erkend worden als individu. Door hun activiteiten en hun betekenisverlening construeren kinderen en jongeren mee de context en hebben ze zelf een invloed op de constructie van hun kindperiode. Er wordt steeds meer aanvaard dat kinderen en jongeren niet zomaar passief gesocialiseerd worden maar zichzelf tot op zekere hoogte socialiseren. Anderzijds kan niet worden ontkend dat de adultocentrische visie op kinderen en jongeren op macroniveau nog dominant aanwezig is. Het politiek en sociaal beleid ten aanzien van minderjarigen beschouwt hen nog steeds als onwetende burgers zonder al te veel capaciteiten. Kinderen en jongeren worden hierdoor onvoldoende gestimuleerd om de verstandelijke en sociale competenties waarover ze beschikken te ontwikkelen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt in de evolutie van het kindbeeld een basis voor legitimering. Er dient een grotere conceptuele autonomie verleend te worden aan kinderen en jongeren als groep. Zij vormen een eigen sociale categorie binnen de maatschappij, met eigen eisen en behoeften en een eigen plaats. Problemen die minderjarigen ervaren zijn in wezen grotendeels dezelfde problemen waar volwassenen voor staan, maar kunnen anders ervaren worden. Net als dat van volwassenen wordt het dagelijkse leven van kinderen en jongeren beïnvloed door de toenemende individualiserings- en moderniseringsprocessen. De leefwereld van kinderen en jongeren gaat zich daardoor ook steeds minder beperken tot de klassieke primaire socialisatiemilieus als het gezin en de school. Kinderopvang, naschoolse activiteiten, nieuwe media,... zorgen ervoor dat minderjarigen steeds meer en vroeger actief gaan deelnemen aan de culturele overdracht.

Vandaag krijgen kinderen en jongeren dan ook veelvuldig de kans zich competent te tonen op andere dan de klassieke terreinen. Het lijkt dan ook evident dat de stem van kinderen en jongeren aan bod komt. Niet alleen binnen ouderschaps-, of pedagogische verhoudingen maar tevens binnen verhoudingen die minderjarigen als burgers met het groter maatschappelijk geheel verbinden.

1.2... HET VERTREKpunt BIJ UITSTEK: HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

Om kinderen en jongeren nadrukkelijker op de politieke agenda te plaatsen werd in 1997 het Kinderrechtencommissariaat^[1] opgericht door het Vlaams Parlement.

Deze oprichting, met als doel het Vlaams Parlement te ondersteunen en te stimuleren in het uittekenen van een kindvriendelijk beleid in Vlaanderen, vloeit voort uit de verbintenis die de Vlaamse overheid actief heeft aangegaan met de ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Verdrag) werd op 20 november 1989 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties unaniem aangenomen. Tien jaar later is dit Verdrag uitgegroeid tot het meest en snelst geratificeerde mensenrechten-instrument ooit. Ook de Vlaamse overheid heeft bij decreet van 15 mei 1991^[2] duidelijk gemaakt dat zij zich wil inzetten voor de opvolging en uitvoering van dit Verdrag. Hiermee wordt voor eens en altijd de vraag positief beantwoord of kinderen en jongeren nu al dan niet zelf als rechtssubject kunnen en moeten beschouwd worden. Met het Verdrag wordt alle mogelijke twijfel weggenomen. Niet alleen zijn kinderen en jongeren drager van alle mensenrechten, ze krijgen er precies omwille van de kwetsbaarheid die het kind-zijn inhoudt, zelfs nog “preferentiële” rechten bovenop.

In de praktijk kan men zonder al te veel moeite vaststellen dat de volledige realisatie van kinderrechten nog niet voor vandaag is. Cynici stellen dat geen enkele overheid het aandurft om ‘Nee’ te zeggen tegen de inhoud van het Verdrag en dat het Verdrag vooral veel mooie woorden bevat. Wanneer er vaststellingen gebeuren over het kind-onvriendelijke verkeer, het weinig participatieve onderwijsmodel of het systeem van jeugdbescherming, lijkt het Verdrag een mooie maar lege doos. Emancipatie van kinderen en jongeren zal veel meer vereisen dan een Verdrag alleen. Andere kritische geluiden hebben het onder meer over het te abstract westerse, individualistische waardenpatroon dat het Verdrag beheerst, of over het zinloze van rechten toe te kennen zonder aan kinderen en jongeren hun capaciteiten te erkennen om ze zelf af te dwingen.

Desalniettemin is het voor de voorstanders een bruikbaar instrument geworden met een hoog symbolisch gehalte met verstrekkende signaalfuncties. De abstracte natuur van het Verdrag vereist eenvoudigweg enige tolerantie en flexibiliteit.

Het Verdrag is een comprehensief instrument. Dit wil zeggen dat de inhoud ervan raakt aan alle levensdomeinen van kinderen en jongeren (gezin, school, religie, verenigingsleven,...) en dat alle bepalingen als een geheel dienen gelezen en uitgevoerd te worden. Het recht op spel en vrije tijd houdt weinig in, wanneer voor een kind een menswaardige levensstandaard niet gegarandeerd kan worden. Het recht op vrije meningsuiting kan moeilijk uitgevoerd worden wanneer een kind geen toegang heeft tot informatie die het nodig heeft om die mening te kunnen vormen.

Zonder hier in te gaan op de artikelsgewijze inhoud van het Verdrag, is in een voorstelling als deze een verwijzing naar “de drie P’s” (Provisie, Protectie en Participatie) wel aan de orde. Dit verwijst naar een veel gebruikte indeling van het Verdrag.

[1] Decreet van 15 juli 1997, houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris (B.S., 7 oktober 1997).

[2] Decreet van 15 mei 1991, houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen te New York op 20 november 1989 (B.S., 13 juli 1991).

Onder Provisie worden alle rechten verstaan die handelen over de organisatie van én de toegang tot basisvoorzieningen zoals onderwijs en gezondheidszorg. Protectie verwijst specifiek naar allerlei beschermingsmaatregelen tegen (fysieke, seksuele en psychische) mishandeling, uitbuiting en misbruik van kinderen en jongeren alsook naar die rechten die kinderen en jongeren van specifieke groepen bijkomende bescherming bieden (kinderen met een handicap, vluchtelingen,...). Tenslotte verwijst het begrip Participatie naar het fundamenteel recht van kinderen en jongeren om actief betrokken te worden bij de beslissingen die hen aangaan of die kinderen en jongeren zelf de mogelijkheid bieden hun leven mee in te richten (recht op vrije meningsuiting, recht op privacy, recht op vereniging...). Gezien de comprehensiviteit van het Verdrag is het van kapitaal belang om deze drie P's steeds als één geheel te zien: geen P is belangrijker dan de andere en elke P versterkt het effect van de andere. Vanuit een emancipatorische visie wil het Kinderrechtencommissariaat de aandacht vooral vestigen op participatie.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt haar aanbevelingen steeds uit binnen dit Verdragskader. Bescherming tegen mishandeling (protectie) bijvoorbeeld verloopt beter wanneer ook het verhaal van het kind zelf ernstig genomen wordt (participatie) en wanneer de mogelijkheid van hulpverlening voldoende aanwezig is (provisie). Dit betekent evenwel, met dit principe van comprehensiviteit voor ogen, dat het Kinderrechtencommissariaat actief moet zijn op alle levensdomeinen, en niet enkel op de zogenaamde vanzelfsprekende kinddomeinen. Regelgeving op bijvoorbeeld het vlak van milieu, ruimtelijke ordening en tewerkstelling hebben evenzeer effecten op kinderen en jongeren; thema's voor een inclusief kindbeleid vinden we niet enkel in de zachte sectoren.

1.3... EÉN DUIDELIJKE AGENDA: DÉ AGENDA VAN KINDEREN EN JONGEREN

Gezien de specifieke opdracht van het Kinderrechtencommissariaat erin bestaat de stem van kinderen en jongeren te laten horen, is het vanzelfsprekend dat de dagelijkse agenda ook door hen gevoed moet worden. We moeten voorzichtig zijn bij het interpreteren van rechten, belangen en noden van kinderen en jongeren. We mogen die niet enkel vanuit een volwassen standpunt invullen. Vandaar dat de participatie van kinderen en jongeren enorm belangrijk is. Kinderen en jongeren komen misschien wel met heel andere dingen op de proppen. Op mondiaal vlak hebben we dat kunnen zien in de discussie rond kinderarbeid, waar we duidelijk verschillende, zelfs soms tegenovergestelde, ideeën zien tussen goedmenende volwassenen en arbeidende kinderen zelf. Dichter bij huis kunnen we denken aan prachtig ingerichte en pedagogisch verantwoorde speeltuinen, waar soms zelfs knikkertegels aanwezig zijn, terwijl kinderen en jongeren vaak niets meer vragen dan gewoon wat ruimte, een stukje bos, een straat... Ruimte die ze naar eigen goeddunken kunnen inrichten of benutten. De input van kinderen en jongeren zelf is met andere woorden essentieel.

Enkel via een dergelijke emancipatorische benadering kan het Kinderrechtencommissariaat het mandaat van kinderen en jongeren verdienen en structurele problemen, waarmee kinderen en jongeren geconfronteerd worden, beter benaderen en in kaart brengen. Dit emancipatorisch project past ook binnen het respect voor de persoon van de minderjarige, met de eigen competenties, ideeën en meningen. Het Kinderrechtencommissariaat wil kinderen en jongeren de plaats geven die hen toekomt.

Het Kinderrechtencommissariaat mag maar één duidelijke agenda hebben, namelijk de agenda van kinderen en jongeren. Zij geven uiteindelijk het mandaat aan het Kinderrechtencommissariaat. Het is een basisopdracht om vertrekkende vanuit de gemelde individuele dossiers en vanuit knelpunten verwoord door professionelen op de werkvloer, te zoeken

naar structurele veranderingen. Dit houdt in dat aan kinderen, jongeren en volwassenen met concrete vragen basishulp geboden wordt, zonder evenwel in de plaats te treden van bestaande hulp- en dienstverlening. Het Kinderrechtencommissariaat is geen eerste lijndienst. Doorverwijzing naar adequate dienst- en hulpverlening enerzijds, en aan het beleid de blinde vlekken op dat veld aanwijzen anderzijds, zijn hier de opdrachten. Werken aan het realiseren van kinderrechten houdt in dat we ook de vinger durven leggen op die zaken die nog fout lopen, maar vooral dat we een Vlaamse regelgeving die ten volle conform is met het Verdrag stimuleren.

1.4... PRO ACTIEF WERKEN: DÉ UITDAGING

In die zin is het Verdrag het vertrekpunt bij uitstek voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat. Het Verdrag kan zowel reactief als pro actief gebruikt worden.

Reactief is het Verdrag een checklist om na te gaan of de Vlaamse regelgeving en het beleid wel voldoen aan de gestelde bepalingen, en of bepaalde decreten niet pertinent strijdig zijn met de internationale norm, die op de eigen regelgeving primeert. Het Kinderrechtencommissariaat neemt hier de rol van waakhond op zich door van het beleid de nodige alertheid te eisen en het Verdrag te respecteren.

De grootste doelstelling en uitdaging van het Kinderrechtencommissariaat ligt evenwel bij het pro actief werk. Meer nog dan het louter controleren of reactief op de vingers tikken en toelichting geven op het beleid wordt de samenwerking met het Vlaams Parlement vooropgesteld als stimulerende kracht achter het Vlaamse kinderrechtenbeleid. Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat hier werkbare en lange termijn oplossingen voorhanden zijn. De leefomgeving van kinderen en jongeren dient op alle vlakken uitgebouwd te worden tot een biotoop waarin zij zich goed en gewaardeerd voelen.

1.5... HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT ALS ONAFHANKELIJK ORGAAN

Het Kinderrechtencommissariaat wil zich hierbij niet opstellen als politieke actor. Het Kinderrechtencommissariaat functioneert onafhankelijk van elke politieke partij, van elk beleidsakkoord, of van elke meerderheidsvorming. Het enige toetsingskader dat we hanteren is het Verdrag. Ideeën die in de lijn van het Verdrag liggen worden door ons gesteund, voorstellen die afbreuk doen aan de status van kinderen en jongeren als rechtssubject worden afgewezen.

2 HET DECREET

Bovengeschetste visie op het kinderrechtenbeleid is mede bepaald en afgebakend door de decreetale opdrachten welke aan het Kinderrechtencommissariaat zijn toevertrouwd. Deze opdrachten vormen tevens een handig kader waarbinnen een aantal prioriteiten werden afgebakend.

Het decreet omschrijft de volgende algemene taken voor de Kinderrechtencommissaris^[3].

ARTIKEL 4: DE COMMISSARIS VERDEDIGT DE RECHTEN EN BEHARTIGT DE BELANGEN VAN HET KIND.

Daartoe:

1. *ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;*
2. *staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de leefomstandigheden van het kind;*
3. *treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.*

Gezien het Kinderrechtencommissariaat als megafoon moet functioneren voor kinderen en jongeren, is het vanzelfsprekend dat de dagelijkse agenda ook door kinderen en jongeren gevoed wordt. Kennis over kinderen en jongeren en hun leefwereld is nodig om het beleid ook op kinderen en jongeren te kunnen afstemmen. Enkel door de gegevens van kinderen en jongeren te verzamelen kan het beleid zich gaan afvragen of er geen nood is aan een herziening van bestaande decreetgeving of structuren. Het feit dat het Kinderrechtencommissariaat bij decreet werd opgericht en dus een officiële status heeft, bewijst dat de Vlaamse overheid werk wil maken van kinderrechten. Maar het gezag dat vereist is om aanbevelingen ook opgevolgd te krijgen, hangt nog veel meer af van het geleverde werk van het Kinderrechtencommissariaat. De aanbevelingen ten aanzien van het Vlaams Parlement bijvoorbeeld zullen moeten gesteund zijn op competentie, kennis en onderzoek, gebaseerd op empirisch en wetenschappelijk materiaal (artikel 5), niet op eigen opinies of wensen. Artikel 5 verfijnt de opdracht door te stellen dat de taken dienen uitgevoerd te worden in dialoog met het kind en met organisaties die op dat werkveld actief zijn; met aandacht voor het vergroten van participatie van kinderen en jongeren in de samenleving; met oog voor de conformiteit van Vlaamse regelgeving met het Verdrag.

Momenteel wordt een grootschalig onderzoek voorbereid. Opzet van het onderzoek is inzicht te verwerven in de manier waarop kinderen en jongeren hun rechten en het Kinderrechtencommissariaat percipiëren. Willen we inzicht krijgen in hoe wij ons Kinderrechtencommissariaat dienen bekend te maken, is het belangrijk na te gaan hoe kinderen en jongeren onze instelling percipiëren.

De suggesties en aanbevelingen die het Kinderrechtencommissariaat formuleert zijn niet alleen geïnspireerd door het Verdrag of wetenschappelijk onderzoek; maar gaan in de mate van het mogelijke terug op informatie die kinderen en jongeren ons aanreiken.

Om die reden is het van belang dat zij het Kinderrechtencommissariaat makkelijk weten te vinden en dat de drempel zo laag mogelijk gehouden wordt. Zonder input van de minderjarige bevolking zelf, via het ontvangen en onderzoeken van klachten van kinderen en jongeren over situaties waar zij zich in hun rechten geschonden voelen, blijft het Kinderrechtencommissariaat in de onmogelijkheid om haar eigen taak uit te voeren. Bovendien dient de onderzoeksbevoegdheid (Artikel 6) verder uitgediept en bekend gemaakt te worden. Vaak verschuilen verantwoordelijke instanties zich achter allerlei rechtsregels om te verhinderen dat de Kinderrechtencommissaris inzicht verkrijgt in de interne keuken, waardoor rechten van minderjarigen niet kunnen behartigd worden. Ook uit dit takenpakket blijkt weer eens het belang van een grootschalige sensibilering- en bekendmakingcampagne.

[3] Decreet van 15 juli 1997, houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris (B.S., 7 oktober 1997).

Door te kiezen voor een proactieve werking kan het promoten en het toepassen van kinderrechten daarenboven op langere termijn ook een sterk preventief effect sorteren. Sectoren als onderwijs, jeugdwerk en media zijn gebieden die binnen het pro actief werken een belangrijke functie hebben. Het lijkt wenselijk om te werken op die domeinen waar zich (nog) geen concrete problemen uiten. Daar kunnen we werken aan een meer kindvriendelijke omgeving, aan participatie en aan implementatie van het kinderrechten-gedachtegoed. De stelling wordt hierbij gehanteerd dat als er aan de basis een verschuiving optreedt, dat ook preventief inwerkt op probleemsituaties. In dit verband kan men denken aan het inwerken op een evenwichtige communicatie met kinderen en jongeren en het creëren van een gezond pedagogisch klimaat waarin zij zich kunnen uiten over hun belevingen, hun ideeën, hun meningen, zodat zij op termijn zich gehoord en gerespecteerd weten. Dit past in de principes van opvoedingsondersteunende maatregelen. We zijn ervan overtuigd dat wanneer kinderen en jongeren sneller over hun problemen en vragen zullen durven spreken, problemen sneller zullen herkend en dus ook vlugger aangepakt zullen worden. Het komt erop aan aandacht te schenken aan onderwerpen die kinderen en jongeren beroeren; en niet enkel wanneer problemen aan de orde zijn.

Op basis van de aldus verkregen gegevens, informatie en eigen onderzoek dient het Kinderrechtencommissariaat aanbevelingen te formuleren naar het Vlaams Parlement met als doel kinderrechten in realiteit om te zetten en een meer kindvriendelijk beleid mogelijk te maken.

Verder wordt het decreetgevende werk van het Vlaams Parlement op de voet gevolgd. Ontwerpen van decreet, beleidsnota's, beleidsbrieven, samenwerkingsakkoorden, voorstellen van decreet, voorstellen van resolutie of andere onderwerpen, worden getoetst op hun kindvriendelijke karakter. Waar nodig worden aanbevelingen geuit.

Deze aanbevelingen zijn adviserend van aard, dus niet bindend. De kinderrechtencommissaris noch de teamleden werden verkozen ze maken geen deel uit van het Vlaams Parlement en kunnen dus ook geen beslissingsbevoegdheid hebben. Echter hoe meer kwaliteit en gegrondheid de aanbevelingen bezitten, hoe moeilijker het zal zijn voor het Vlaams Parlement om er geen gevolg aan te geven.

Het moge duidelijk zijn dat al deze taken niet tegelijk in te vullen en op te volgen zijn. Naast de veelheid aan bevoegdheidmateries (Leefmilieu, Onderwijs, Bijzondere Jeugdzorg, Welzijn en Gezondheidszorg, Verkeer, Cultuur, Media,...) maakt de complexiteit het er niet eenvoudig op alle materies waar kinderen en jongeren bij betrokken zijn op de voet te volgen. Als nieuwe instelling wordt het zeker in de beginperiode noodzakelijk geacht een absolute prioriteit te geven aan het informeren en sensibiliseren, om het Kinderrechtencommissariaat en haar taken bij een breed publiek bekend te maken.

Naarmate het Kinderrechtencommissariaat bekender wordt, kan de werking inhoudelijk sterker worden uitgediept. Kinderen en jongeren zullen meer hun wensen en frustraties kunnen melden, ouders en leerkrachten zullen ons beter vinden om advies of bijkomende informatie op te vragen; beleidsinstanties zullen meer weet hebben van het Verdrag en er terdege rekening mee houden, politici zullen meer naar onze adviezen luisteren naarmate onze morele autoriteit verhoogt...

Dergelijk ambitie is evenwel verankerd in de praktische mogelijkheden en beperkingen waarbinnen we de opdrachten dienen uit te voeren.

3 WERKINGSMODALITEITEN

3.1... ORGANISATORISCHE MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN

a. Teamselectie

Zoals uit het eerste deel blijkt zijn de opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat van diverse aard: onderzoek, informeren, ombudswerk, beleidsadvies. Alle opdrachten dienen gericht te zijn op de ruime domeinen van het Verdrag.

Dit maakt een multidisciplinair team noodzakelijk, waarbinnen elk teamlid instaat voor deelaspecten van de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

Gedurende de eerste maanden werkte de Kinderrechtencommissaris, zelf juriste en criminologe van opleiding, aan de uitbouw van dergelijk team. In de eerste week kon een secretariael medewerkster worden aangeworven uit het bestand van personeelsleden van het Algemeen Secretariaat bij het Vlaams Parlement. Functiebeschrijvingen en profielen van de aan te werven teamleden werden opgesteld. Geopteerd werd om, naast een pedagoog, een socioloog en een maatschappelijk werker, een communicatiedeskundige in het team op te nemen. De pedagoog krijgt als hoofdplicht het begrip kinderrechten pedagogisch en kindgericht te interpreteren en uit te werken. Gezocht werd naar een pedagoog met ruime ervaring in het veld van de jeugdhulpverlening. Van de socioloog wordt verwacht meer onderzoeksmatige opdrachten te vervullen inzake de leefwereld van kinderen en jongeren; alsook de registratie van dossiergegevens statistisch te verwerken en te rapporteren.

Onderzoekservaring met kinderen en jongeren was dan ook een rekruteringsvereiste. Voor de concrete dossierbehandeling werd gezocht naar een maatschappelijk werker met de nodige competenties op het vlak van kennis van de sociale kaart en ervaring met het werken met kinderen en jongeren. Ervaring in het veld van de Bijzondere Jeugdbijstand en parate kennis in de aanpak van uiteenlopende problemen waar kinderen en jongeren mee geconfronteerd worden, werd in het vooruitzicht gesteld. Gezien het belang van informeren en sensibiliseren wordt van de communicatie expert vertrouwdheid met de media en moderne communicatietechnieken geëist. Dergelijke deskundige taak is immers onontbeerlijk voor het uitdragen van de inhoud en de boodschap van het Kinderrechtencommissariaat, zowel naar kinderen als naar volwassenen toe.

De communicatiedeskundige diende tevens vertrouwd te zijn met de inhoud van het kinderrechtendiscours.

Om de onafhankelijkheid voor de aanwerving van de personeelsleden te garanderen werd vervolgens de selectieprocedure uitbesteed aan een neutraal selectiebureau. De vacature trok meer kandidaten aan dan verwacht, gemiddeld een honderdtal per functie, waardoor de selectieprocedure de nodige tijd in beslag nam. Gezien tevens gerekruteerd werd op basis van ervaring, konden slecht twee medewerkers (de socioloog en de pedagoog) onmiddellijk na het afsluiten van de selectieprocedure in dienst treden (15 november).

De maatschappelijk werkers, de functie werd verdeeld over twee halftijdse medewerkers, konden twee weken later van start gaan (1 december). De communicatie expert tenslotte vervolledigde het team op 1 januari 1999.

Gebonden aan de beschikbare financiële middelen moge het evident zijn dat dit een minimale bezetting is. Mede hierdoor kunnen niet alle deeltaken tegelijk even sterk ontwikkeld worden. Zoals hierboven reeds werd aangehaald, werd tijdens dit opstartjaar de sterke noodzaak aangevoeld prioriteit te geven aan bekendmaking en sensibiliseren. In praktijk bleek dit moeilijk in te vullen door één personeelslid (zie verder hoofdstuk 2: Informeren en sensibiliseren). Dit had gevolgen voor de andere taken en functieinvullingen van sommige andere teamleden.

b. Infrastructuur

Het Vlaams Parlement voorzagt voor het Kinderrechtencommissariaat kantoorruimte aan de Hertogstraat 67. De huurkost alsook de inrichting ervan wordt gedragen door het budget van het Kinderrechtencommissariaat (zie verder).

De installatie van informaticamateriaal verloopt minder vlot dan verwacht. Zo dienen één jaar later nog steeds de noodzakelijke aansluitingen op het intranet te gebeuren. Daarnaast dient er in overleg met de informatici van het Vlaams Parlement een meer gedetailleerd en sluitend registratiesysteem uitgedokterd te worden. Eén van de teamleden ging, samen met de Vlaamse Ombudsman en een informaticus, op werkbezoek bij de Nederlandse Ombudsman om inspiratie op te doen over registratiesystemen. Op basis van de opgedane ervaring zal een nieuw registratiesysteem aangemaakt worden en dit in samenspraak met de informaticadienst van het Vlaams Parlement. Voor het eerste werkjaar werd voorlopig gebruik gemaakt van standaardsoftware pakketten.

c. Het Algemeen Secretariaat bij het Vlaams Parlement

Bij het begin van haar mandaat had de Kinderrechtencommissaris verschillende ontmoetingen met de afdelingshoofden en directies van het Algemeen Secretariaat bij het Vlaams Parlement. De opstart van het Kinderrechtencommissariaat op het vlak van logistiek, financiën en personeel werd daardoor veel vlotter gemaakt. Toch moeten we af en toe vaststellen dat het Kinderrechtencommissariaat totaal verschillend werkt dan de diensten van het Algemeen Secretariaat bij het Vlaams Parlement. Dit is niet abnormaal gezien de uiteenlopende opdrachten. Een kennismaking met en het leren begrijpen van elkaars belangen en prioriteiten neemt een bepaalde tijd in beslag. Waar we enige vertrouwdeheid voelen inzake het louter ombudswerk, ligt dit toch anders voor de meer structurele opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat.

Het Kinderrechtencommissariaat moet veel kindgerichte activiteiten ontplooiën en daar zijn de diensten van het Vlaams Parlement niet zo mee vertrouwd. Desalniettemin merken we een grote bereidwilligheid van de verschillende diensten. Onze groeiende bekendheid binnen het huis is daar wellicht niet vreemd aan. Om verdere misverstanden te vermijden en duidelijke afspraken en wederzijdse verwachtingen mogelijk te maken, wordt momenteel een samenwerkingsprotocol uitgewerkt.

3.2... BUDGETTAIRE MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN

a. Begroting van het werkjaar 1998

Het Kinderrechtencommissariaat startte haar werkzaamheden effectief met de indiensttreding van de Kinderrechtencommissaris op 16 juni 1998. Het werkjaar 1998 betreft aldus de periode van 16 juni tot 31 december 1998.

Het Vlaams Parlement stelde voorafgaandelijk aan de aanstelling en de indiensttreding een begroting op voor de werkzaamheden van het Kinderrechtencommissariaat. Deze bedroeg 20.100.000 fr. en werd verhoudingsgewijs berekend op de begroting van de toenmalige ombudsman van de Vlaamse Gemeenschap.

Door de dienst Financiën werden een aantal bestaande kostenposten in de boekhouding opgenomen, met name: personeelskosten, werkingskosten, informatica, verplaatsingskosten, public relations en huur van lokalen.

Van de begroting 1998 werd door de dienst Financiën 7.000.000 fr. afgehouden, zodat er in feite slechts 13.100.000 fr. werd gebudgetteerd voor het werkjaar 1998. Deze afhouding gebeurde omdat het een onvolledig werkjaar betrof en omdat uit de kostenpost 'lonen' tot 15 november 1998 enkel de Kinderrechtencommissaris en een secretariael medewerker diende uitbetaald te worden. Vanaf 16 november startten de eerste twee stafmedewerkers (voltijds) op het Kinderrechtencommissariaat (zie teamselectie).

Op 1 december 1998 volgden twee halftijdse medewerkers. Hierbij dient echter vermeld dat de huurlasten voor het werkjaar 1998 volledig dienden betaald te worden, zelfs al werden de lokalen pas vanaf 16 juni 1998 betrokken. Het beschikbare budget van 13.100.000 fr. werd als volgt gebruikt (Zie Tabel 1).

Tabel 1: effectieve uitgaven 1998

KOSTENPOST	UITGAVEN (Bef.)
Personeelskosten	3.203.901
Huur lokalen	2.500.000
Informatica	1.466.227
Werkingskosten	3.166.067
Verplaatsingskosten	24.547
Public Relations	2.243.002
Totaal	12.603.744

Onder de kostenpost *Informatica* dient begrepen te worden alle noodzakelijke basisinvesteringen van computers en printers, alsook de vereiste bekabeling voor het latere netwerk. Tevens is hierin begrepen de aanschaf van software, welke nodig is voor het verwerken van onderzoeks- en dossiergegevens.

De post *Werkingskosten* omvat alle aankopen zoals bijvoorbeeld het aanschaffen van meubilair, een kopieerapparaat, audiovisuele apparatuur en de aanschaf van boeken en tijdschriften. Tevens is hierin vervat de kosten die gemaakt werden in het kader van de aanwervingprocedure van het personeel via het selectiebureau. Tenslotte worden ook telefoonkosten, inschrijvingskosten voor studiedagen en congressen en onderhoudskosten van zowel kantoor als apparatuur hierin verrekend.

De kostenpost *Public Relations* omvat de kosten die gemaakt werden in het kader van de opstartende bekendmakingcampagne. Naast kosten voor het drukken van een voorlopige folder en het aanmaken van enkele tentoonstellingspanelen, ging de grote investeringskost hier naar de uitzendrechten van een aantal televisiespots die kaderden in de campagne 'Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het geweld!'.

b. Begroting voor het werkjaar 1999

Het nauwgezet opmaken van een begroting voor een nieuwe instelling als het Kinderrechtencommissariaat is geen sinecure. Toch diende de Kinderrechtencommissaris reeds na enkele effectieve werkweken een begroting op te stellen voor het werkjaar 1999. Deze begroting werd op 25 juni 1998 ingediend bij het Vlaams Parlement. Omwille van dit bijzonder korte tijdsbestek werd een tentatief begrotingsvoorstel ingediend, gezien een duidelijk zicht op de te verwachten kosten en op de bijzonder snel toenemende werkdruk nog ontbrak.

Het is vanzelfsprekend dat een budgetverhoging van 13.100.000 fr. in 1998 naar 23.989.636 fr. vereist was om de uitgetekende personeelsformatie volledig aan te werven en voldoende werkingskosten te genereren voor het uitvoeren van decretale taken. Voor een gedifferentieerd overzicht van de ontwerpbegroting van het werkjaar 1999 verwijzen we naar Tabel 2.

De kostenposten van *Personeel*, *Huisvesting* en *Steun Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement* zijn de enige die exact begroot kunnen worden. De overige kostenposten zijn een berekende tentatieve schatting van mogelijke werkingskosten.

De *Personeelskost* heeft betrekking op de volgende personele omkadering:

- Kinderrechtencommissaris, statutair, niveau A
- 3 stafmedewerkers, contractueel, niveau A
- 1 stafmedewerker, contractueel, niveau B (2 halftijdse medewerkers)
- 1 secretariael medewerker, statutair, niveau C

De *Huisvestingskost* betreft het huren van een volledige eerste verdieping in de Hertogstraat 67, waar 6 kantoorruimtes, een vergaderlokaal, een keuken en een kleine archiefruimte voorzien zijn. Deze kantoorruimte werd aan het Kinderrechtencommissariaat toegewezen door de dienst INA van het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement.

De kostenpost *Steun Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement* omvat de jaarlijkse bijdrage van 1.000.000 fr. van het budget van het Kinderrechtencommissariaat aan de diensten van het Algemeen Secretariaat in ruil voor te leveren ondersteunende prestaties door deze diensten. In een mondelinge overeenkomst (het formele samenwerkingsprotocol is in voorbereiding) werd afgesproken dat alle diensten van het Algemeen Secretariaat de vereiste prestaties zouden leveren voor het Kinderrechtencommissariaat zoals voor andere (interne) afdelingen. Deze prestaties kunnen zowel van administratief-voorbereidende als van logistiek - uitvoerende aard zijn.

Binnen de ontwerpbegroting 1999 werd een bedrag van ongeveer 2.900.000 fr. voorbehouden voor allerlei werkingskosten (lay-out, drukwerk, evenementen, presentatie, advertenties...) die gerealiseerd zouden worden in het kader van het prioritair geplande *informatie- en sensibiliseringswerk*.

Op diverse kostenposten (*Boeken*, *Onderzoeksopdrachten*, *Reiskosten* en *Vorming & Opleiding*) werd een gezamenlijk bedrag van 1.200.000 fr. voorzien voor de activiteiten die zouden ontplooid worden in het kader van de decretale *Studieopdracht* om de levensomstandigheden van kinderen en jongeren op te volgen, te analyseren en te evalueren.

Met betrekking tot de vermelde *Frankeerkosten*, begroot op 125.000 fr., dient gesteld te worden dat deze kostenpost ingevoerd diende te worden nadat in vraag werd gesteld of het Kinderrechtencommissariaat, als externe dienst verbonden aan het Vlaams Parlement, wel vanuit juridisch standpunt in aanmerking komt voor portvrijdom. Gezien dit niet het geval is, werd een frankeermachine aangekocht.

De overige *Werkingskosten* dienen het Kinderrechtencommissariaat te voorzien in een basisuitrusting van *Informaticamateriaal*, *Bureaumeubilair* en van direct bruikbare *Kantoorartikelen*.

c. Verrichte betalingen per 1 oktober 1999

Hieronder geven we een stand van zaken van de betalingen die tot 1 oktober 1999 verricht werden. Gezien een aantal gemaakte kosten nog niet werden aangerekend en dus niet konden verwerkt worden door de financiële dienst, volgt hier een overzicht van de verrichte betalingen van het werkjaar 1999, opgemaakt op 1 oktober 1999, op basis van gegevens verstrekt door de financiële dienst (Tabel2).

Tabel 2: begroting en verrichte betalingen per 1 oktober 1999

KOSTENPOST	BEGROTING (Bef.)	BETALINGEN (Bef.)
Personeelskost	14.000.000	9.895.106
Onroerend Goed	2.728.436	2.526.189
Vervoer- & Reiskost	350.000	189.865
Telefoon	70.000	66.141
Vorming & Opleiding	150.000	84.246
Directe Kantoorartikelen	50.000	70.407
Bureaumeubilair & Inrichting	60.000	57.655
Boeken, Documentatie & Abonnementen	250.000	169.418
Keuken	20.000	10.958
Resterende Administratiekost	130.000	100.424
Steun Algemeen Secretariaat (Vl. Parl.)	1.000.000	1.000.000
Ondersteuning Onderzoeksopdrachten	500.000	
Aankoop Informatica	400.000	133.519
Beheerskosten Informatica	200.000	34.380
Huur/ Onderhoud/ Bureaumateriaal	120.000	10.890
Drukkosten	1.000.000	658.196
Lay-outkost	200.000	94.986
Frankeerkost	125.000	26.761
Distributiekost	500.000	
Representatie & Receptiekost	1.200.000	253.767
Evenementen	600.000	
Advertentie	400.000	
Totaal	24.000.000	15.382.908

Deze stand van zaken geeft echter geen volledig en actueel beeld van de uitgaven per 1 oktober 1999. Men dient immers een onderscheid te maken tussen het verrichten van een uitgave (bijvoorbeeld de opdracht tot het laten drukken van folders) en het effectief verrichten van de betaling van een factuur (bijvoorbeeld het betalen van de factuur van de drukkosten). Dit onderscheid verklaart dat op sommige onkostenposten tot op 1 oktober weinig of geen betalingen werden geboekt, ofschoon er reeds meerdere uitgaven werden verricht voor de betreffende kostenpost.

In het kader van de bekendmakingsopdracht werd het Kinderrechtenfestival (18 september 1999, Provinciaal Domein De Schorre, Boom) aangegrepen als een publieksevenement bij uitstek om het Kinderrechtencommissariaat bij kinderen, jongeren en volwassenen een bekendheid te geven. Daarom werd hiervoor een budget besteed van 650.000 fr. Dit budget wordt ingeschreven deels op de kostenpost *Evenementen*, deels op *Representatiekosten*.

Wat betreft de *Drukkosten* dient vermeld te worden dat het feitelijk besteed bedrag reeds 1.122.654 fr. bedraagt, in tegenstelling tot de reeds verrekende 658.196 fr.. In dit bedrag zitten onder meer de druk- en plooikosten vervat van de Kinderrechtenposter (zie ook posteractie). Ook de verrichte *Lay-outkosten* zijn reeds beduidend hoger (274.514 fr.) dan hier wordt aangegeven; onder meer door de aanmaak van de eigen informatiedragers (briefwisseling), en door lay-outwerk voor aangemaakte stickers en folders.

Voor sommige kostenposten, zoals bijvoorbeeld het uitbesteden van *Onderzoeksopdrachten* of het kopen van *Aduvertieruimte*, werden tot 1 oktober 1999 nog geen effectieve uitgaven verricht.

Uit dit betalingsoverzicht blijkt dat er momenteel een groot deel van de werkingsmiddelen naar de kostenpost *Drukkosten* en *Representatiekost* gaat. Dit heeft alles te maken met de hoge prioriteit die aan de bekendmakings- en sensibiliseringsactiviteiten werd gegeven.

3.3... CONTEXTUELE MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN

a. Adviesorgaan voor het Vlaams Parlement

Hoewel het decreet van 15 juli 1997 door het Vlaams Parlement werd gestemd en hoewel het Kinderrechtencommissariaat een dienst is die sterk aanleunt bij het Vlaams Parlement, bleek in het opstartjaar dat lang niet alle leden van de Vergadering het Kinderrechtencommissariaat kenden. Omgekeerd bleek het niet evident om vanuit het Kinderrechtencommissariaat een ingang te vinden in de verschillende decreetgevende initiatieven.

Verschillende contacten met de *Afdeling Decreetgeving* verduidelijkten dat het niet evident is om tijdig op decreetgevende initiatieven in te pikken. Bij de niet voor de hand liggende kindthema's (bijvoorbeeld inzake media, ruimtelijke ordening of milieu) is de reflex niet steeds aanwezig om het Kinderrechtencommissariaat in te lichten over op stapel staande initiatieven.

Om dergelijk probleem van onbekendheid tegen te gaan werd bij het begin van de nieuwe legislatuur een voorstellingstekst opgesteld voor alle leden van het Vlaams Parlement. Hierin wordt het Kinderrechtencommissariaat kort voorgesteld. Op die wijze weten alle parlementsleden dat ze steeds bij ons terecht kunnen voor advies en informatie. Verder zal het jaarverslag ervoor moeten zorgen dat Het Kinderrechtencommissariaat meer betrokken wordt bij de decreetgevende initiatieven van het Vlaams Parlement.

b. Bevoegdheidsconflicten

Het Kinderrechtencommissariaat dient toe te zien op de naleving van het Verdrag voor alle minderjarigen die zich in Vlaanderen bevinden. Toepassing van het Verdrag vereist dan ook een integrale aanpak. Precies dit wordt bemoeilijkt door de bevoegdheidsverdeling in onze staatsstructuur. Verschillende bevoegdheden liggen op federaal vlak en daar ontbreekt een instantie als het Kinderrechtencommissariaat. Het Kinderrechtencommissariaat noch haar Franstalige tegenhanger (Claude Lelièvre, Délégué Général de la Communauté Française aux Droits de l'Enfant) hebben enig zeggingschap naar de federale overheid.

Voor de aanpak van bevoegdheidsoverschrijdende thema's (het asielbeleid, de rechtspositie van minderjarigen, het jeugdsanctierecht,...) zou het Kinderrechtencommissariaat willen wijzen op de Interministeriële Conferentie voor de Bescherming van de Rechten van het Kind en op de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, beide opgericht in 1997. Dit zijn fora waarop relevante kindrechtthema's zeker een plaats moeten krijgen. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt daarbij betrokken te worden. Ook federale regelgeving heeft immers een impact op minderjarigen in Vlaanderen.

c. Oneigenlijk gebruik door volwassenen

Het Kinderrechtencommissariaat werd tijdens het eerste jaar vaak gecontacteerd door volwassenen. Vaak meldden zij problemen waar kinderen en jongeren bij betrokken zijn, maar waar het probleem eigenlijk hen zelf aanbelangt. Het voorbeeld bij uitstek is de uit de echt gescheiden ouder die zich beklaagt over de problematische uitvoering van het omgangsrecht door de andere ouder. Het is niet altijd duidelijk of het kind zelf dit ook als problematisch ervaart. Zoals in onze visie aangehaald bepalen kinderen en jongeren onze agenda. Vandaar dat wij niet zullen tussenkomen indien het betrokken kind zelf geen moeilijkheden meldt. Het Kinderrechtencommissariaat is er voor de minderjarige. Volwassenen hebben andere instanties waar zij terecht kunnen. Het Kinderrechtencommissariaat is bovendien niet in staat het verhaal van de ene ouder afdoende na te gaan,

wanneer we de versie van de andere ouder niet kennen. We merken dat het scheidingsconflict zich in die gevallen vaak voortzet over de hoofden van de kinderen en jongeren heen. Hieraan kunnen en willen wij uiteraard niet meewerken. We namen in dergelijke gevallen wel de tijd om hierop in te gaan met de betrokken volwassenen.

d. Hangende procedures

Bij oproepen, waarover nog een procedure hangende is bij de rechtbank, is het voor de verzoeker niet altijd eenvoudig om te begrijpen waarom het Kinderrechtencommissariaat niet kan tussenkomen (art. 6.2). Dit principe steunt op de scheiding der machten en de onafhankelijkheid van de rechter. Daarnaast beschikt het Kinderrechtencommissariaat niet over dezelfde mogelijkheden als een rechter om de zaak in haar geheel te onderzoeken. De rechter hoort alle partijen, kan onderzoeksverrichtingen bevelen (sociaal onderzoek, expertises...) en kan zo tot een afgewogen en doordacht oordeel komen. Het Kinderrechtencommissariaat kan dat niet en op die manier zou het dan ook te riskant worden om ons oordeel te baseren op hetgeen één partij ons meedeelt. Het kan met andere woorden hier niet de bedoeling zijn dat het Kinderrechtencommissariaat in de plaats treedt van de rechter.

e. Geen hulpverlening

Tenslotte is het Kinderrechtencommissariaat geen hulpverleningsinstantie in de concrete zin van het woord. Hulpvragen dienen zo gericht mogelijk doorverwezen te worden en pas wanneer dienst- of hulpverlenende instanties niet correct werken, kan het Kinderrechtencommissariaat een onderzoek beginnen. Dit tweedelijns karakter is eigen aan het ombudswerk en werd omschreven in de principes van POOL (Permanent Overleg Ombudslieden). Het is niet de bedoeling dat wij de taak van de hulpverleningsdiensten of bijvoorbeeld de schooldirectie... gaan overnemen. Het Kinderrechtencommissariaat is geen deus ex machina voor alle onopgeloste problemen.

hoofdstuk 2

WERKJAREN 98-99: ACTIVITEITEN

inhoud

27	1. INFORMEREN EN SENSIBILISEREN
27	1.1. Algemene doelstellingen
29	1.2. Pijlers van informeren en sensibiliseren
45	2. OMBUDSWERK
45	2.1. Begripsbepaling en werkingsprincipes
47	2.2. Het ombudsproces
49	2.3. Ombudswerk: rapportage
57	2.4. Thematiek van aanmeldingen
71	3. NETWERKING
71	3.1. Met de overheid
72	3.2. Met het middenveld
74	3.3. Met het wetenschappelijk onderzoek
77	4. VORMING
79	5. PROJECTEN
79	5.1. Participatieproject
80	5.2. Onderzoeksproject
81	6. OPLEIDING EN EIGEN STUDIE

1 INFORMEREN EN SENSIBILISEREN

1.1... ALGEMENE DOELSTELLINGEN

a. Opdrachten door het decreet opgelegd

1. Informeren én sensibiliseren

Tot de decretale opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat hoort ‘het verspreiden van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind’. Het Kinderrechtencommissariaat wil die opdracht nauw ter harte nemen. Omdat het Kinderrechtencommissariaat haar opdracht als een maatschappelijk project ziet, kan deze niet gelimiteerd zijn tot het louter informeren (kennisoverdracht), maar is daaraan ook gekoppeld de taak tot sensibiliseren (aanzetten tot een mentaliteitswijziging en gedragsverandering).

Het decreet definieert kinderen als elke persoon jonger dan achttien jaar. Vertrekkende van de klemtoon die het Kinderrechtencommissariaat legt op emancipatierechten uit het Verdrag, vertaalt het Kinderrechtencommissariaat de basis van haar opdracht als volgt:

1. kinderen (van 6 tot 12 jaar) en jongeren (12 tot 18 jaar) informeren dat hun rechten werden neergeschreven in een Verdrag;
2. kinderen en jongeren informeren over de inhoud van het Verdrag
3. kinderen en jongeren stimuleren om hun emancipatorische rechten effectief uit te oefenen.

Kinderen en jongeren kan men niet emanciperen op een maatschappelijk eiland. Ze moeten de kans krijgen zich te emanciperen in dialoog met volwassenen. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat ook volwassenen geïnformeerd worden over het bestaan en de inhoud van het Verdrag. Volwassenen moeten gesensibiliseerd worden tot respectvolle omgang met kinderen en jongeren. Informeren en sensibiliseren van volwassenen wordt daarom door het Kinderrechtencommissariaat eveneens als een belangrijke opdracht beschouwd.

2. Kinderen en jongeren aanzetten tot informeren

Het decreet bepaalt verder dat het Kinderrechtencommissariaat bij de uitoefening van haar basisopdrachten in het bijzonder aandacht besteedt aan de dialoog met het kind. Het Kinderrechtencommissariaat wil ook optreden als de vertolker van de rechten, belangen en noden van het kind. Om die opdrachten te kunnen uitvoeren moet het Kinderrechtencommissariaat geïnformeerd worden door kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren duidelijk maken dat ze het Kinderrechtencommissariaat kunnen informeren is daarom een basistaak.

3. Samenwerking met relevante organisaties in het kinderrechtenveld

De decreetgever heeft ook gewild dat het Kinderrechtencommissariaat haar taken uitvoert in dialoog met organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind. Het Kinderrechtencommissariaat is niet zomaar een nieuwe actor in het kinderrechtenveld. Het Kinderrechtencommissariaat moet en wil een katalysator zijn. Het Kinderrechtencommissariaat wil netwerking stimuleren op het vlak van informeren en sensibiliseren en wil een forum aanbieden aan relevante organisaties uit het kinderrechtenveld om gezamenlijke boodschappen uit te zenden. Het Kinderrechtencommissariaat wil de zichtbaarheid van het hele kinderrechtenproject optimaliseren.

4. Informeren over de unieke plaats van het Kinderrechtencommissariaat

Uiteraard heeft het Kinderrechtencommissariaat als unieke instelling in Vlaanderen ook een hele eigen plaats in het kinderrechtenproject. Het Kinderrechtencommissariaat treedt

immers op als de vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind. Kinderen en jongeren kunnen met hun vragen, klachten en suggesties terecht bij het Kinderrechtencommissariaat. Die plaats duidelijk maken aan kinderen, jongeren en volwassenen in Vlaanderen, hoort tot de belangrijke informatie- en sensibilisatieopdrachten.

b. Prioriteiten voor 1998 en 1999

Het Kinderrechtencommissariaat heeft voor de periode 1998 en 1999 haar opdracht prioritair vertaald naar een bekendmakingsopdracht. Die radicale keuze voor bekendmaking heeft drie duidelijke redenen. Om te beginnen is het Kinderrechtencommissariaat een volledig nieuwe instelling in Vlaanderen. Vandaar de nood om het Kinderrechtencommissariaat als zodanig bekend te maken. Vervolgens blijkt uit eigen contacten met kinderen en jongeren, en uit contacten met relevante organisaties uit het kinderrechtenveld, dat op het moment waarop het Kinderrechtencommissariaat van start ging de bekendheid met het Verdrag bij kinderen en jongeren in Vlaanderen beperkt was. Vandaar de nood om het Verdrag en de inhoud ervan bekend te maken. Tenslotte valt de eerste activiteitenperiode van het Kinderrechtencommissariaat samen met de 10de verjaardag van het Verdrag. Het Kinderrechtencommissariaat grijpt de tiende verjaardag van het Verdrag als kans aan om de bekendheid met dit Verdrag urgent te vergroten.

Het Kinderrechtencommissariaat wil de beperkte mankracht en middelen zo optimaal mogelijk inzetten. Om niet te komen tot een te grote versnippering van het informatie- en sensibilisatieaanbod werd er voor geopteerd om de bekendmaking prioritair te richten op kinderen van 6 tot 12 jaar, en in mindere mate op jongeren van 12 tot 18 jaar. Kinderen jonger dan zes jaar waren geen prioritaire doelgroep. Daarnaast wil het Kinderrechtencommissariaat op continue basis ook volwassenen informeren en sensibiliseren.

Het kinderrechtenproject miste tot voor kort gezamenlijke zichtbaarheid en zeggingskracht. Daarom streefde het Kinderrechtencommissariaat naar nauwe samenwerking met organisaties uit het kinderrechtenveld en met kind- en jongerenmedia.

De samenwerking met organisaties gebeurde vooral campagnematig. De twee informatie- en sensibilisatiecampagnes die gevoerd werden - de campagne 'Voorkom kindermishandeling. Stop zelf het geweld' in 1998 en de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag' in 1999 - werden samen met relevante organisaties uit het kinderrechtenveld aangepakt.

Wat de samenwerking met de media betreft, is de kinderrechtencampagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag' de eerste globale emancipatiecampagne in Vlaanderen die als zodanig naar de media werd uitgedragen. Voor de eerste keer komen emancipatorische kinderrechten op een duurzame manier aan bod in print- en audiovisuele media.

Het Kinderrechtencommissariaat opteerde voor een evenwichtige mix van communicatiemiddelen om de bekendmaking naar het doelpubliek optimaal te laten verlopen. Enkele criteria stonden bij de selectie centraal. We legden de klemtoon op unilaterale communicatie, maar organiseerden ook directe contacten. We kozen voor een combinatie van projectmatige en permanente activiteiten.

Dat leidde tot klassieke bekendmakingsactiviteiten: campagnes, publieks- en media-evenementen, promotiewerk, representaties en mediawerk.

1.2... PIJLERS VAN INFORMEREN EN SENSIBILESEREN

a. Campagnes

Naast de continue informatie en sensibilisatie (representaties, promotiewerk, mediawerk) kiest het Kinderrechtencommissariaat er voor elk jaar een mediacampagne of een geïntegreerde campagne te voeren.

In 1998 werd de mediacampagne ‘Voorkom kindermishandeling. Stop zelf het geweld’ gevoerd. In 1999 loopt de geïntegreerde campagne ‘10 jaar Kinderrechtenverdrag’.

1. Campagne 1998: “Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het geweld”

(van 11/12 tot 30/12/98)

Tijdens de opstartmaanden (eind 1998) voerde het Kinderrechtencommissariaat een korte mediacampagne in het kader van preventie van kindermishandeling. De campagne legde het accent op beschermingsrechten en werd samen gevoerd met 2 relevante partners. Inhoudelijk werd de campagne ingevuld in samenwerking met Kind en Gezin en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling. De mediacampagne was gericht naar ouders van zuigelingen en kleine kinderen.

Met deze campagne trachtten het Kinderrechtencommissariaat en de partners de aandacht terug naar de essentie te brengen. Onze samenleving heeft de voorbije jaren nogal wat klappen ontvangen op het vlak van kindermishandeling. Feit blijft echter dat meer kinderen in de thuissituatie geweld ondergaan dan in zware pedofiliezaken. Hiermee werd niet gesteld dat de uitbuiting van kinderen in de extra-familiale context geen probleem zou zijn. De campagne wijst ouders in het algemeen op hun verantwoordelijkheden bij de opvoeding van hun kinderen.

De campagne bevatte voornamelijk een boodschap van respect voor kinderen, voor wie ze zijn, voor hoe ze zich gedragen en hoe ze reageren op verbaal of fysieke uitingen van volwassenen. In Vlaanderen zien nog vele volwassenen geen probleem in het afdwingen van gezag door de “pedagogische” tik of het afsnauwen en beledigen van kinderen. Maatregelen van disciplineren worden in volle overtuiging “in hun eigen bestwil” uitgevoerd, ook al blijkt dat die maatregelen niet altijd helpen en dat ze bij het kind eerder een gevoel van minderwaardigheid veroorzaken dan een respect voor het ouderlijk gezag of inzicht in het ongewenste gedrag dat ze stellen.

De campagne bestond uit vier Tv-spots over de omgang van ouders en opvoeders met hun kinderen, en hoe in die omgang vaak uitingen van “klein” geweld sluipen. De spots hadden als onderwerp *Tel tot tien* (schud je kind niet door elkaar), *Kinderen geloven hun ouders* (woorden kunnen kwetsen), *Woorden als vuistslagen* (woorden van ouders bepalen het zelfbeeld van het kind en het beeld dat het kind van de ouder heeft) en *Kindermishandeling in cijfers* (meer dan 6000 kinderen worden jaarlijks thuis mishandeld).

De 4 Tv-spots werden uitgezonden op TV1 en Canvas tijdens de periode 11-30 december 1998. Deze Tv-spots werden tesamen in totaal 23 keer uitgezonden. Uit de kijkcijfers bleek dat de spots druk bekeken werd: van alle Vlaamse ouders onder de 45 jaar zagen 67% de spot gemiddeld 3,3 keer.

2. Campagne 1999: “10 jaar Kinderrechtenverdrag”

(van 18/09/99 tot 9/01/2000)

Het Kinderrechtencommissariaat kan onmogelijk de tiende verjaardag van het Verdrag zomaar laten voorbijgaan. Daarom werd een grootscheepse en langdurige campagne opgezet rond dit gebeuren. Deze ‘10 jaar Kinderrechtenverdrag’ campagne is een mix van publiekscampagne en mediacampagne, is vooral gericht naar kinderen van 8 tot 12 jaar en wordt samen gevoerd met een heel draagvlak van relevante actie- en mediapartners.

Het Kinderrechtencommissariaat orkestreert in grote mate het geheel van de campagne, die mee gedragen wordt door relevante actoren in het kinderrechtenveld.

Het Kinderrechtencommissariaat is de motor achter deze campagne en verzorgt de coördinatie, de communicatie en de organisatie. Het Kinderrechtencommissariaat treedt tevens op als woordvoerder in deze campagne. De grote activiteiten worden samen uitgevoerd met leden van de Kinderrechtencoalitie (de Vlaamse Koepel van kinderrechtenorganisaties).

In tegenstelling tot de campagne ‘Voorkom Kindermishandeling. Voorkom zelf het Geweld’, welke de beschermingsrechten op de voorgrond stelde, focust deze campagne op emancipatierechten. Niet enkel de algemene bekendmaking van het Verdrag wordt beoogd. De kerndoelstelling is de emancipatorische rechten van kinderen te belichten met aandacht voor de problematiek van de uitoefening van rechten door kinderen zelf.

De campagne streeft er naar de volgende deeldoelen te realiseren:

- *Het informeren over kinderrechten*
- *Het sensibiliseren over emancipatorische kinderrechten*
- *Het beïnvloeden van het beleid.*

In de campagne gaat het dus over het recht van kinderen een eigen mening te hebben en die ook te uiten, het recht op informatie, het recht op vereniging, het recht op religieuze vrijheid, het recht op privacy, het recht om vrienden te kiezen...kortom alle burgerlijke rechten en vrijheden die volwassenen reeds vanzelfsprekend vinden. De uitoefening van dergelijke rechten blijft voor kinderen moeilijk.

Dit is voor een deel te wijten aan een gebrek aan informatie. Rechten waarvan men niet eens weet dat men ze heeft, kunnen ook niet uitgeoefend worden. Geïnformeerd zijn is dus een eerste voorwaarde tot het kunnen uitoefenen van de eigen rechten. Precies rond dit informeren werd er in Vlaanderen nog te weinig gedaan. Bekendmaking inzake het Verdrag, naar kinderen en volwassenen, is op zich nochtans een verplichting van de lidstaten. Deze campagne is de eerste waarbij op dergelijke schaal aan inforverstrekking gedaan wordt.

Om de gestelde doelstellingen te kunnen realiseren, is het noodzakelijk dat deze campagne niet alleen grootschalig en projectmatig verloopt, maar ook in samenwerking met het hele kinderrechtenveld.

De campagne vormt een geïntegreerd geheel van activiteiten: het begint met het Kinderrechtenfestival (18 september 1999) en eindigt met een publieksfestival Ketnetcool*** (3-9 januari 1999). Het inhoudelijke hoogtepunt van de campagne vindt plaats op de feitelijke verjaardag van het Verdrag in het Vlaams Parlement (20 november 1999). Het Kinderrechtenfestival en de Verdragsviering worden aan elkaar gekoppeld met een posteractie (in samenwerking met de Stipkrant en de Ketnetkrant), uitzendingen (Ketnet), en activiteiten van de Kinderrechtencoalitie.

De geplande activiteiten zijn vooral bedoeld voor kinderen tussen 8 en 12 jaar. Deze categorie werd er uit gelicht omdat dit een scharnierleeftijd betreft precies in de context van participatie en emancipatie. Op die leeftijd worden kinderen zich bewust van hun rechten en beginnen ze zich vragen te stellen bij de uitoefening ervan binnen het gezin, de school en de gemeente. Tegelijk is het ook belangrijk om volwassenen als doelgroep te bereiken en hun aandacht voor kinderen en inzicht in kinderrechten te doen toenemen.

Het Kinderrechtenfestival - 18 september 1999

De start van de campagne is hét publieksevenement bij uitstek voor kinderen. Dit jaar werd het Kinderrechtenfestival voor de tweede keer georganiseerd, nu met een nadrukkelijke inhoudelijke en financiële inbreng van het Kinderrechtencommissariaat.

Het Kinderrechtenfestival werd in 1998 voor het eerst georganiseerd^[1] door de VZW Kids&Co, een dochter van vzw Folkfestival Dranouter. Deze laatste heeft reeds 25 jaar ervaring in event-organisatie. Het concept van de eerste editie werd overgenomen uit Nederland. Voor de editie 1999 werd samen met het Kinderrechtencommissariaat en een aantal organisaties uit het kinderrechtenveld een heel nieuw concept geïntroduceerd.

In 1999 evolueerde het Kinderrechtenfestival tot een gezamenlijk initiatief van het Kinderrechtencommissariaat en de VZW Kids&Co. Het Kinderrechtencommissariaat staat in voor coördinatie, concept, inhoud en communicatie, terwijl de VZW Kids&Co alle logistieke, financiële en administratieve aspecten afhandelt. De uitvoering van het festival gebeurt in samenwerking met leden van de Kinderrechtencoalitie.

Een kerngroep werd opgericht om het project ‘Kinderrechtenfestival 1999’ te begeleiden. Leden van de kerngroep waren, naast het Kinderrechtencommissariaat, de Kinderrechtswinkel, de Kinder- en Jongerentelefoon, Belgisch Comité voor Unicef, Jeugd & Vrede, Amnesty International, Kind en Samenleving en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerking.

Het Kinderrechtenfestival heeft een viertal hoofddoelen:

- *Kinderen informeren over hun rechten;*
- *Kinderen op een interactieve manier bewust maken van hun bekwaamheden en hun schroom wegwerken om hun rechten ook effectief uit te oefenen;*
- *Volwassenen bewust maken van het belang van kinderrechten,*
- *Een kindvriendelijk emancipatorisch beleid stimuleren.*

Het Kinderrechtenfestival is een doe-dag voor kinderen van 8 tot 12 jaar, waar kinderen leren wat ze concreet met hun rechten kunnen doen. De kinderen staan die dag centraal. Kinderen worden op het Kinderrechtenfestival uitgenodigd om via spel en creativiteit mee vorm te geven aan hun rechten. Het is een bij uitstek interactief gebeuren. Aan hen zelf om te bepalen wat zij daarmee doen.

In 1999 werden activiteiten verzorgd door: de provincies Antwerpen en Limburg, de stad Ieper, de Vlaamse Dienst Speelpleinwerking, het Beeldhouwerscollectief Gent “Loods 19”, Amnesty International, Vives, Welzijnszorg Vzw, de Kinderrechtswinkels, de Kinder- en Jongerentelefoon, het Belgisch Comité voor Unicef, What do you think?, Plan International, de Comités Bijzondere Jeugdzorg, Jeugd en Vrede, Kind en Gezin, de Bond van Grote en Jonge Gezinnen (Crefi), Jeugd en Stad, ATD Vierde Wereld, Integratiecentrum Mozaïek, Ketnet en Ketnetkrant.

Het festival trok ongeveer 5000 kinderen en volwassenen.

.....
 [1] Het Kinderrechtencommissariaat was toen nog niet helemaal operationeel. Het gaf aan de pas benoemde Kinderrechtencommissaris wel een podium om voor het eerst voor een grote groep kinderen te verschijnen.

Het gebeuren op het Kinderrechtenfestival is met de realiteit van alledag verbonden door de aanwezige volwassenen, de genodigde beleidsmensen en de signalen die kinderen van op het Kinderrechtenfestival naar de samenleving kunnen uitzenden.

Dit jaar werd het festival bezocht door vier leden van de Vlaamse regering: Mevr. Vanderpoorten (Onderwijs), Mevr. Vogels (Welzijn), Dhr. Stevaert (Mobiliteit & Ruimtelijk Ordening) en Dhr. Anciaux (Jeugd & Cultuur).

De posteractie - 18 september tot 20 november 1999

Op het Kinderrechtenfestival werd de kinderrechtenposter onthuld en werd meteen ook de posteractie gelanceerd. De poster verwijst naar de belangrijkste rechten uit het Verdrag. De uitdaging is om de poster, die op een ludieke manier verwijst naar de belangrijkste kinderrechten, tegen 20 november in alle klassen van alle lagere scholen van Vlaanderen te zien hangen. De posteractie wordt georganiseerd in samenwerking met de Ketnetkrant en de Stipkrant. Klassen kunnen de maxiposter opvragen bij het Kinderrechtencommissariaat via het inzamelen van spaarpunten. Deze spaarpunten verschijnen wekelijks gedurende vier woensdagen in oktober 1999 in de desbetreffende kranten. Tot slot verschijnt op 27 oktober in beide kinderkranten een afdruk van de poster op krantenpapier.

Verjaardagsviering Verdrag in het Vlaams Parlement- 20 november 1999

In de najaarscampagne vormt deze 10de verjaardag van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind een inhoudelijk hoogtepunt. Tijdens deze discussiedag in het Vlaams Parlement worden beleidsorganisaties, onderzoekscentra en het brede middenveld uitgenodigd om aan de hand van een ingediende werknota een kritische stand van zaken op te maken, met name het ontsluiten van verwezenlijkingen en uitdagingen, na tien jaar Verdrag. Het Kinderrechtencommissariaat organiseert deze dag samen met het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen.

Tijdens een groot politiek-maatschappelijk debat zullen aan de leden van de Vlaamse regering conclusies voorgelegd worden en zullen zij bevroegd worden op hun emancipatorisch kinderrechtenbeleid. Naast de vanzelfsprekende thema's als inclusief onderwijs, leerlingenparticipatie, jeugdcultuur en jeugdhulpverlening, zullen ook hete hangijzers als ruimtelijke ordening, verkeersveiligheid en milieuvervuiling een plaats in de discussie krijgen. Deze actuele balans is tegelijkertijd het vastleggen van de uitdagingen en krachtlijnen voor de nabije toekomst.

Het Kinderrechtencommissariaat realiseerde een mailing naar alle betrokken organisaties uit het middenveld, de onderzoeksweld en het beleid. Deze mailing bevatte een uitgebreide informatiemap en zette de betrokken organisaties en diensten aan te participeren aan deze themadag. In een tweede fase worden alle ingediende werknota's verzameld en in een synthesevorm gebundeld. In een derde fase wordt het concrete programma opgesteld samen met het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen. Tevens wordt een randprogramma met feestelijk karakter uitgewerkt.

Het Kinderrechtencommissariaat zal de Vlaamse parlementsleden aanzetten om aan deze themadag te participeren en hen uitnodigen te participeren aan het politiek-maatschappelijk debat.

Ketnetcool* - 2 tot 9 januari 2000**

De campagne begint en eindigt met een publieksevenement voor kinderen.

Ketnet en de Ketnetkrant willen de tweede editie van Ketnetcool*** onder meer in het teken van kinderrechten plaatsen. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd om vanuit de kinderrechtenbeweging een inhoudelijke invulling te geven aan deze kinderweek in het Antwerpse Sportpaleis. Daarom zal het Kinderrechtencommissariaat samen met het kinderrechtenveld een gezamenlijke activiteit opzetten en de onderhandelingen tussen de organisatoren en het kinderrechtenveld coördineren.

De vorige editie van Ketnetcool*** (januari 1999) trok meer dan 35.000 bezoekende volwassenen en kinderen.

b. Publieksevenementen en media-evenementen

Het Kinderrechtencommissariaat koos er voor om zelf publieksevenementen (mee) te creëren (het Kinderrechtenfestival 1999, de Verjaardagsviering van het Verdrag in het Vlaams Parlement) of er aan mee te participeren (Opendeurdag Vlaams Parlement, Ketnetcool*** 2000).

Publieksevenementen creëren immers een laagdrempelige communicatiecontext voor zowel de doelgroep van kinderen en jongeren als voor de doelgroep van volwassenen.

Kinderen aanzetten tot emancipatie is meer dan sensibilisering via de traditionele media- en promotiekanalen. Het Kinderrechtencommissariaat wil ook een forum aanbieden waar kinderen kunnen voelen wat het betekent om rechten uit te oefenen.

Het Kinderrechtencommissariaat wil ook voeling houden met haar doelpubliek en fora creëren waar het verbaal en non-verbaal kan communiceren met kinderen en jongeren.

Het Kinderrechtencommissariaat wil hierbij ook ouders en andere volwassenen, die al dan niet professioneel werken met kinderen en jongeren, betrekken.

De publieksevenementen mogen evenwel niet alleen bedoeld zijn voor de bezoekers van de evenementen. Dat zou een weinig efficiënte inzet zijn van mankracht en middelen. Vandaar dat deze publieksevenementen een belangrijk medialuik moeten hebben. Op die manier kan de boodschap van het evenement uitgedragen worden naar het grootste deel van de leden van de doelgroep. Die zijn immers niet op het evenement aanwezig. Het Kinderrechtencommissariaat investeert in de communicatie van de aankondiging van de evenementen om zoveel mogelijk leden van de doelgroep naar het evenement te halen. Het Kinderrechtencommissariaat investeert evenzeer in het bekendmaken van de inhoud en de relevantie van het evenement.

1. Opendeurdag Vlaams Parlement (21 maart 1999)

Het Kinderrechtencommissariaat nam deel aan de opendeurdag van het Vlaams Parlement in het kader van de 'Vlaanderendag'. Het Kinderrechtencommissariaat bemande een info-stand in zaal De Schelp van het Vlaams Parlement. Het Kinderrechtencommissariaat verzorgde permanent een videovoorstelling en een diavoorstelling met uitspraken van kinderen en jongeren. Er waren 4500 bezoekers, voornamelijk volwassenen.

2. Het Kinderrechtenfestival 1999 (18 september 1999)

Het Kinderrechtenfestival 1999 is als publieksevenement de start en de lancering van de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'. De plaats alsook de doelstellingen die dit festival inneemt in de campagne wordt beschreven onder het punt 'campagnes'.

c. Promotiewerk

Het Kinderrechtencommissariaat wil gebruik maken van diverse promotiekanalen om haar identiteit en haar boodschap uit te dragen en haar identiteit om te zetten in een coherent imago. Dit betekent een functioneel naambeeld en een functioneel logo.

Het Kinderrechtencommissariaat wil promotiemateriaal aanmaken voor kinderen van 6 tot 12 jaar en voor jongeren van 12 tot 18 jaar. Beide werden gedefinieerd als prioritaire doelgroepen. Het Kinderrechtencommissariaat koos voor laagdrempelige informatiedragers die makkelijk distribueerbaar zijn. Omdat het promotiemateriaal op grote oplage moest verspreid worden opteerde het Kinderrechtencommissariaat voor relatief goedkope informatiedragers (folders, poster en sticker). Het Kinderrechtencommissariaat wil haar coördinaten en de essentie van haar boodschap op relevante tijdelijke en vaste locaties aanwezig stellen. Dat doet het Kinderrechtencommissariaat door middel van informatiepanelen.

1. Imago

Op basis van de ontwikkelde visie (zie hoofdstuk 1) definieert het Kinderrechtencommissariaat haar identiteit als volgt. *Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijk orgaan dat aan de kant staat van het kind. Het wil de emancipatorische ontwikkeling van kinderen en jongeren stimuleren en daarbij een betrouwbare partner zijn voor kinderen en jongeren. Het Kinderrechtencommissariaat wil hun rechtmatige belangen verdedigen en vertalen naar de Vlaamse overheid.*

Zoals reeds gesteld dient het Kinderrechtencommissariaat deze identiteit om te zetten in een coherent imago; met name een functioneel naambeeld en een functioneel logo.

Het Kinderrechtencommissariaat werd door het Vlaams Parlement niet meteen met de voor kinderen en jongeren meest gebruiksvriendelijke naam bedacht. In 1998 werd overwogen om een andere naam in te voeren. Een nieuwe naam zou het naambeeld meer in overeenstemming moeten brengen met de identiteit van het Kinderrechtencommissariaat. Zo leek de naam niet voldoende uit te drukken dat het Kinderrechtencommissariaat aan de kant van het kind staat. Het Kinderrechtencommissariaat lanceerde daarom een oproep naar kinderen en jongeren om suggesties te verzinnen voor een naam die ze geschikter vonden voor een orgaan dat hun belangen moest verdedigen. Uit de reacties bleek dat kinderen gemakkelijk vertrouwd geraakten met het begrip. Kinderen zijn zelfs opgetogen over de gewichtigheid van de naam. Op basis van deze bijkomende informatie werd beslist de oorspronkelijke naam niet aan te passen.

Bij het ontwerp van het logo werd geopteerd voor een figuratieve aanpak met een duidelijke en meervoudige boodschap. Het logo staat voor: het kind als individu, de groep minderjarigen als permanente categorie binnen de samenleving, en het emancipatorisch project van het Kinderrechtencommissariaat.

logo Kinderrechtencommissariaat

Het ontwerp van het logo werd in mei 1999 afgewerkt en werd vanaf juni 1999 op allereerste eigen informatiedragers (briefhoofden, omslagen, naamkaartjes, mappen, T-shirts, vlaggen, buttons, spandoeken en stickers) gebruikt. Het ontwerp van de sticker werd gefinaliseerd in juni 1999. De sticker werd gedrukt op een oplage van 20.000 exemplaren. De sticker wordt in het najaar verspreid conform het distributieopzet.

2. Promotiemateriaal

■ Aanmaak van promotiemateriaal

Bekendmakingsfolder voor kinderen van 6 tot 12 jaar

Taal en concept werden aangepast aan de leeftijd van de doelgroep. De folder informeert kinderen over het feit dat ze rechten hebben, over het Verdrag en over het Kinderrechtencommissariaat. Kinderen worden geïnformeerd over het feit dat het Kinderrechtencommissariaat de stem van kinderen versterkt naar het Vlaams Parlement. Kinderen worden gesensibiliseerd om van hun rechten gebruik te maken en om het Kinderrechtencommissariaat te contacteren met vragen, klachten en suggesties.

De folder werd ook ontworpen als een middel om rechten uit te oefenen. Een flap van de folder kan als deurhanger gebruikt worden. Kinderen kunnen met die deurhanger hun recht op privacy beklemtonen. Het ontwerp van de folder werd gefinaliseerd in augustus 1999. De folder werd gedrukt op een oplage van 150.000 exemplaren. De folder wordt in het najaar 1999 verspreid conform het distributieopzet.

Bekendmakingsfolder voor jongeren van 12 tot 18 jaar

Ook hier worden taal en concept aangepast aan de doelgroep en worden jongeren geïnformeerd over het feit dat ze rechten hebben, over het Verdrag en over het Kinderrechtencommissariaat. Jongeren worden aangespoord om gebruik te maken van hun rechten en om het Kinderrechtencommissariaat te contacteren met vragen, klachten en suggesties. Het ontwerp van de folder voor jongeren van 12 tot 18 jaar werd gefinaliseerd in februari 1999. De folder werd voorlopig gedrukt op 16.500 exemplaren. In het najaar worden 100.000 exemplaren bijgedrukt en verspreid conform het distributieopzet.

bekendmakingsfolder 6-12 jarigen

bekendmakingsfolder 12-18 jarigen

campagneposter '10 jaar Kinderrechtenverdrag' voor kinderen van 8 tot 12 jaar

De poster wil kinderen op een aantrekkelijke en actieve manier informeren over het feit dat ze rechten hebben, dat die rechten in een Verdrag staan en dat ze met die rechten iets kunnen doen. De poster geeft een visuele voorstelling van 12 rechten uit het Verdrag. Kinderen wordt aangeraden om bij vragen, klachten of suggesties hulp te zoeken in hun directe omgeving. Als deze hulp niet volstaat, wordt geadviseerd contact op te nemen met het Kinderrechtencommissariaat, de Kinder- en Jongerentelefoon of de Kinderrechtswinkels.

Campagneposter '10 jaar Kinderrechtenverdrag'

Het posteridee werd uitgewerkt samen met de stuurgroep van de campagne. Het ontwerp van de poster '10 jaar Kinderrechtenverdrag' werd afgewerkt in augustus 1999. De poster werd gedrukt op een oplage van 50.000 exemplaren en wordt in het najaar volgens plan gedistribueerd.

Jaarverslagfolder voor jongeren van 12 tot 18 jaar

Het Kinderrechtencommissariaat legitimeert haar activiteiten van het voorbije werkjaar door het neerleggen van een jaarverslag bij het Vlaams Parlement. Het Kinderrechtencommissariaat wil niet enkel aan het Vlaams Parlement, maar ook aan jongeren in Vlaanderen duidelijk maken wat tijdens het voorbije werkjaar gepresteerd werd. Om haar decretale rol te vervullen, heeft het Kinderrechtencommissariaat het mandaat van de jongeren nodig. Het Kinderrechtencommissariaat wil haar spreekbuisfunctie vervullen door jongeren op een transparante en relevante wijze verslag uit te brengen over haar werking.

Het jaarverslag wordt daarom vertaald op maat van de jongeren in een aangepaste en beknopte versie onder de vorm van een folder. Deze folder zal beschikbaar zijn op het moment waarop het jaarverslag wordt neergelegd bij het Vlaams Parlement. De folder voor jongeren zal in het najaar worden gefinaliseerd en gedrukt worden op een oplage van 50.000 exemplaren. De verspreiding ervan zal verlopen volgens het distributieplan.

■ **Distributieopzet van promotiemateriaal**

Het verspreiden van promotiemateriaal, hetzij een folder, een sticker of een poster, naar de diverse doelgroepen dient methodisch en efficiënt te gebeuren. Om een dergelijke distributiestrategie uit te tekenen, was het noodzakelijk zicht te verwerven op enerzijds de spreiding van de doelgroepen, en anderzijds op reeds bestaande distributiecircuits.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt een onderscheid aan tussen vier deelstrategieën voor de distributie van promotiemateriaal.

- **Mailings** Naar het brede publiek (zeer grote oplage)
 Naar een geselecteerd (doel)publiek
- **Tijdelijke verdeelpunten** (afhankelijk van het lopend project)
- **Permanente verdeelpunten** (continue oplage beschikbaar stellen)
- **Materiaal opvraagbaar op het Kinderrechtencommissariaat**

De gebruikte distributiestrategie varieert per aangemaakt promotieproduct. Niet alleen omdat ze gericht zijn op een andere doelgroep, maar ook omdat de betekenis van het product verschillend is.

Soms is het strategisch wenselijk om de vraag naar een promotieproduct actief te stimuleren. In dit geval zal het Kinderrechtencommissariaat via diverse (media)kanalen proberen bij de doelgroep zelf de vraag te creëren (zie posteractie).

Het Kinderrechtencommissariaat bracht bestaande distributiecircuits en alternatieve verdeelnetwerken in kaart. Het effectief distribueren is gepland voor het najaar van 1999.

De bekendmakingfolder voor kinderen van 6 tot 12 jaar en tevens de folder voor jongeren van 12 tot 18 jaar zal verspreid worden op tijdelijke en permanente verdeelpunten. Deze tijdelijke verdeelpunten worden in kaart gebracht naar aanleiding van geplande evenementen, zoals ondermeer het Kinderrechtenfestival en Ketnetcool*** (zie boven). Op dergelijke evenementen is het van een bijzonder belang dat het beschikbare promotiemateriaal actief aangeboden wordt aan het doelpubliek.

De permanente verdeelpunten moeten gesitueerd worden binnen de gerealiseerde en geplande samenwerkingsverbanden van het Kinderrechtencommissariaat met diverse organisaties en diensten. We maken een onderscheid tussen drie verschillende permanente verdeelpunten: verdeelpunten binnen het circuit van kinderrechtenorganisaties, verdeelpunten binnen het circuit van (welzijns)organisaties uit het brede sociale middenveld en verdeelpunten binnen het circuit van organisaties uit het culturele en vrije tijd middenveld.

Vanuit de decretale opdracht is het vanzelfsprekend dat het Kinderrechtencommissariaat met de bestaande kinderrechtenorganisaties een samenwerkingsverband probeert uit te werken om zich gezamenlijk en krachtig te richten naar hun bindende opdracht: het implementeren van het Verdrag in de dagelijkse praktijksituatie van kinderen en jongeren. Vandaar dat het opzetten van een zogenaamd interne distributienetwerk een start is tot de uitbouw van meerdere permanente verdeelpunten in Vlaanderen.

Met het oog op het bereiken van de 1.250.000 minderjarigen in Vlaanderen is een samenwerking met de bestaande structurele aanbod van voorzieningen voor kinderen jongeren een *conditio sine qua non*. Deze voorzieningen, diensten of centra zijn van een bijzonder uiteenlopende aard. Het gaat hier onder meer om basisdiensten als scholen, (toekomstige) Centra voor Leerlingenbegeleiding, jeugthuizen, jeugddiensten en speelpleinwerkingen. Verder vormen ook de Centra voor Algemeen Welzijnswerk en Comit es voor Bijzondere Jeugdzorg en dergelijke een belangrijke samenwerkingspartner in dit middenveld.

In het bijzonder noemen we de samenwerking met het Departement Onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij beschikt over een eigen distributiestructuur en verzendingsdienst. Het Kinderrechtencommissariaat maakte gebruik van dit distributienetwerk om een mailing te organiseren naar scholen ter gelegenheid van het Kinderrechtenfestival en van de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag' (posteractie).

Het Kinderrechtencommissariaat realiseert zich dat het bereiken van de jonge groep van minderjarigen gekoppeld is aan de doelgroep van volwassenen. Immers in de meeste gevallen bevinden deze (jonge) kinderen zich op plaatsen met de toestemming van de ouders of andere begeleidende volwassenen. Daarom wil het Kinderrechtencommissariaat in haar distributiestrategie ook verdeelpunten opnemen waar volwassenen bereikbaar zijn. Hierbij vormen de organisaties in de sector van cultuur en vrije tijd het derde circuit van permanente verdeelpunten. Als voorbeelden kunnen hier onder meer genoemd worden: bibliotheken, culturele centra, sportverenigingen,...

3. Visuele representatie op tijdelijke en vaste locaties

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een vast informatiepaneel in zaal De Schelp van het Vlaams Parlement. Die zaal wordt onder meer gefrequenteerd bij door het Vlaams Parlement georganiseerde groepsbezoeken. Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde tevens bij het opstellen van de modelrondleiding voor kinderen vanaf 12 jaar in het Vlaams Parlement.

Het Kinderrechtencommissariaat is op informatiepanelen vertegenwoordigd in de reizende tentoonstelling 'Kinderen Inbegrepen' van Jeugd en Vrede. Het Kinderrechtencommissariaat heeft ook een vast informatiepaneel op de permanente locatie van die tentoonstelling in de IJzertoren te Diksmuide.

De Kinderrechtencoalitie lanceerde vorig jaar de kinderrechtenkoffer. Die koffer, met een ruim aanbod van informatief en educatief materiaal omtrent kinderrechten, zal vanaf het najaar 1999 ook het reeds aangemaakte promotiemateriaal van het Kinderrechtencommissariaat bevatten.

d. Representaties

Het Kinderrechtencommissariaat wil dialogeren met kinderen en jongeren enerzijds en volwassenen anderzijds.

Het Kinderrechtencommissariaat streeft ernaar beide doelgroepen te informeren over de inhoud van het Verdrag, over de betekenis van dit Verdrag in de dagelijkse omgang, over de

toepassingsproblemen die zich stellen voor kinderen en over de manier waarop het Kinderrechtencommissariaat daarop een antwoord kan formuleren.

Het Kinderrechtencommissariaat is ook een spreekbuis voor kinderen en jongeren. Om die functie naar behoren uit te oefenen wil het Kinderrechtencommissariaat ook van kinderen en jongeren horen wat hen bezig houdt. Daarnaast zoekt het Kinderrechtencommissariaat tevens de houding te kennen van volwassenen aangaande de kinderrechtenthematiek.

De rechtstreekse dialoog met kinderen en jongeren gebeurt vooral op publieksevenementen en deze met volwassenen gebeurt vooral via representaties.

■ *Overzicht van de representaties*

Het Kinderrechtencommissariaat verrichtte representatiewerk ten aanzien van diverse doelgroepen van volwassenen. Alhoewel de representaties hoofdzakelijk bedoeld zijn voor een volwassen publiek, waren er ook representaties gericht op een gemengd publiek van kinderen, jongeren en volwassenen.

In de representaties waarbij kinderen en jongeren de hoofdrol speelden, werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om hen aan de Kinderrechtencommissaris vragen te laten voorleggen over hun eigen situatie of om interessante suggesties te doen ter verbetering van hun directe leefomgeving.

In dit verband kunnen de volgende representaties vernoemd worden:

- *de opening van de interactieve tentoonstelling “Kinderen inbegrepen” van Jeugd en Vrede. In Gent en Antwerpen ging dit samen met een film over kinderrechten en een daarop aansluitend debat.*
- *de persvoorstelling van het boek “Het recht van de banaan is krom”^[2]. Die voorstelling ging gepaard met een tentoonstelling en kinderen gingen er tevens in gesprek met de Kinderrechtencommissaris.*
- *het bezoek aan de basisschool “De Vrijdagmarkt” in Brugge. Deze school werkt al enkele jaren concreet rond het thema kinderrechten vanaf de eerste kleuterklas tot het zesde leerjaar. Een kinderrechtenkalender, aangemaakt door het 2de leerjaar, werd voorgesteld.*
- *het opnemen van de rol van Voorzitter van de Rechtbank tijdens een symbolische beleidsavond van de stedelijke jeugdraad van Gent. In een ludieke rechtbanksetting werd het proces gevoerd van “de jeugd van tegenwoordig” en de negatieve beeldvorming rond jongeren.*

Zie Tabel 3 op de volgende pagina voor een volledig overzicht van de representaties.

De meeste representaties waren gericht naar volwassenen. We maken hierbij het onderscheid tussen een breed open publiek en professionele middens. Onder de eerste categorie dient bij voorbeeld verstaan te worden informatieavonden ingericht door ouderverenigingen, schoolcomités, plaatselijke afdelingen van politieke partijen en serviceclubs.

Het Kinderrechtencommissariaat verzorgde hier lezingen, gespreksavonden over haar werking en haar maatschappelijke functie en over de brede kinderrechtenthematiek.

Enkele voorbeelden:

- *een lezing in een gemeenteschool over de werking van het Kinderrechtencommissariaat mondt uit in een gespreksavond met ouders over beeldvorming van jongeren*
- *een lezing, georganiseerd door de plaatselijke afdeling van een politieke partij voor haar vrouwelijke leden, heeft als thema ‘Kinderrechten in het gezin en de school. Hoe moet dat?’.*

.....
 [2] Daniel Billet (red.) (1998) Het recht van de banaan is krom. Bakermat, Mechelen i.s.m. Jeugd en Vrede en UNICEF (België en Nederland).

De tweede categorie van representaties is gericht op professionele organisaties. Deze zijn van zeer diverse aard: organisaties uit het kinderrechtenveld, diensten uit de jeugdhulpverlening, administratieve afdelingen en een aantal VZW's. Ook hier hebben de thema's van de representaties meestal betrekking op informatie over het Verdrag en de implementatie of de werking van het Kinderrechtencommissariaat. Maar eveneens zijn er vragen om de inhoud van de representatie op maat te snijden van de thematiek waar die specifieke professionele organisatie mee bezig is.

Enkele voorbeelden:

- een voordracht in een observatie- en behandelingscentrum over de positie van het kind in de hulpverlening
- een informatievergadering met jeugdmonitoren als voorbereiding op een geplande vormingsdag met een panelgesprek over kinderrechten
- een voordracht en gespreksronde met leefgroepbegeleiders en orthopedagogen over de toepassing van kinderrechten in de leefgroep

Voor een volledig overzicht van de representaties verwijzen we naar Tabel 3.

Tenslotte was het Kinderrechtencommissariaat (soms met een eigen inbreng door de Kinderrechtencommissaris) aanwezig op belangrijke evenementen en vieringen, zoals het feest "Vijftig jaar mensenrechten", de "Dag tegen het geweld" in Nederland, de lancering van de campagne "Children are unbeatable" (Europees Parlement) en de introductiedag voor de nieuwe leden van het Vlaams Parlement

Tabel 3 Overzicht van representaties tijdens het opstartjaar (juni 1998 - september 1999)

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
24/08/98	Gemeente Rumst	Rumst
19/09/98	Jeugd en Vrede	Antwerpen
25/09/98	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	Gent
29/09/98	Stichting Dag tegen het Geweld	Amersfoort
2/10/98	Contactcomité	Gent
9/10/98	Agalev	Alken
12/10/98	Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn	Brussel
14/10/98	Jeugd en Vrede	Mechelen
22/10/98	Jeugd en Vrede	Brussel
24/10/98	Gemeente Edegem Gezinsraad	Edegem
28/10/98	Vlaamse Dienst Speelpleinwerk: Oost-Vlaanderen	Lochristi
17/11/98	Steunpunt Algemeen Welzijnswerk	Antwerpen
18/11/98	Minorius	Brussel
26/11/98	Gemeenteschool Ranst	Ranst
27/11/98	B.G.J.G. JGA Provinciale werkgroep	Gent
29-30/11/98	Nat. Ver. Hulp aan Verstandelijke Gehandicapten	N. O. Heembeek
5/12/98	Mensenrechtenorganisaties	Gent
9/12/98	VLOR	Brussel
15/01/99	De Vrijdagmarkt	Brugge
21/01/99	Basisschool Ternat	Brussel

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
22/01/99	Habbekrats Vzw	Gent
26/01/99	Kind & Gezin	Brussel
2/02/99	Sociale Hogeschool Gent	Gent
3/02/99	Afdeling CVP-vrouwen	Duffel
4/02/99	Opkikker	Antwerpen
6/02/99	Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel	Brussel
20/02/99	Vlaams Parlement: debat stemrecht	Brussel
22/02/99	De Horizon	Oudenaarde
25/02/99	Half Rond	Gent
26/02/99	Stedelijk Jeugdraad Gent	Gent
27/02/99	Agalev Antwerpen	Antwerpen
1/03/99	EPOCH Worldwide	Brussel
5/03/99	Bethanië (Observatie-behandelingscentrum)	Genk
17/03/99	Basisonderwijs De Loods	Gent
20/03/99	Amnesty International	Gent
31/03/99	ARGO-Infobeurs	Brussel
20/05/99	Ave Regina	Lovenjoel
20/05/99	Isabelle Brand Kring	Antwerpen
11/06/99	Kind & Gezin regio Deinze	Deinze
14/06/99	Crefi Jeugddienst	Brussel
28/06/99	Departement Onderwijs	Brussel
29/06/99	Voorstelling Vlaamse Volkvertegenwoordigers	Brussel

e. Mediawerk

■ bekendmaking

Het mediawerk staat vooral in het teken van de bekendmaking. Het Kinderrechtencommissariaat wilde zichzelf en de inhoud van het Verdrag bekend maken in de nationale Nederlandstalige actualiteitsmedia, in de kind- en jongerenmedia en in tijdschriften van relevante professionele organisaties.

Gezien de bekendmaking prioritair wordt beschouwd, worden specifieke inhoudelijke stellingnamen over actualiteitskwesties overwegend reactief benaderd. Het Kinderrechtencommissariaat wil in de toekomst wel structurele problemen aankaarten aan de hand van specifieke inhoudelijke mediadossiers.

■ campagnematige mediawerk en reguliere mediawerk

Het Kinderrechtencommissariaat wil een evenwicht vinden tussen het reguliere continue mediawerk en het campagnematige mediawerk. Het Kinderrechtencommissariaat wil elk jaar een campagne voeren. Die campagne moet telkens een belangrijk geïntegreerd mediakanaal bevatten.

■ samenwerking met kind- en jongerenmedia

Het Kinderrechtencommissariaat heeft de intentie te communiceren met kinderen en jongeren via bestaande mediakanalen. Daarom streeft het Kinderrechtencommissariaat naar

occasionele en duurzame samenwerking met kind- en jongerenmedia. Het Kinderrechtencommissariaat wil een zo breed mogelijk draagvlak creëren van kind- en jongerenmedia die het Verdrag als referentie willen uitdragen en die het emancipatorisch kinderrechtenproject willen ondersteunen.

De verrichte activiteiten op het vlak van mediawerk kunnen beschreven worden in drie categorieën: media-output, persconferenties en de samenwerking met media.

media-output

Het Kinderrechtencommissariaat kwam in de voorbije periode aan bod in nationale Nederlandstalige actualiteitsmedia, in kind/jongerenmedia en in tijdschriften van relevante professionele organisaties.

In totaal telde het Kinderrechtencommissariaat 128 items in de media: 95 items in actualiteitsmedia, 14 items in kind- en jongerenmedia, 19 items in professionele organisatietijdschriften (voor gedetailleerd overzicht zie bijlage).

De belangrijkste onderwerpen in de actualiteitsmedia waren in het opstartjaar: de voorstelling van de Kinderrechtencommissaris en het Kinderrechtencommissariaat, het Kinderrechtenfestival (1998 en 1999), de campagnes 'Stop zelf het geweld' 1998 en '10 jaar Kinderrechtenverdrag', en onder meer het debat rond de instelling van een avondklok voor jongeren, het debat rond de aangewezen leeftijd waarop jongeren seksuele contacten mogen hebben, de hervorming van de bijzonder jeugdbijstand en de problematiek rond scheidingsbemiddeling, minderjarige vluchtelingen en verkeer.

In de kind- en jongerenmedia en in de professionele tijdschriften was het belangrijkste onderwerp in 1998 de voorstelling van het Kinderrechtencommissariaat. Die voorstelling en de tweede editie van het Kinderrechtenfestival waren de belangrijkste onderwerpen in 1999.

persconferenties:

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde 3 persconferenties. Het Kinderrechtencommissariaat participeerde daarnaast aan een persconferentie met Ketnet.

20 november 1998. Persconferentie samen met Claude Lelièvre, Délégué Général de la Communauté Française aux Droits de l'Enfant.

Er werd steun verleend aan het wetsvoorstel om in het Burgerlijk Wetboek het recht op fysieke, psychische en seksuele integriteit van kinderen in te voeren. Daarnaast werd een pleidooi gehouden om de wetgeving te verfijnen die kinderen het recht verleent om door een magistraat gehoord te worden.

Persconferentie samen met de Vertrouwenscentra Kindermishandeling en Kind&Gezin.

8 december 1998.

Lancering van de campagne 'Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het geweld'.

Participatie aan persconferentie van Ketnet.

17 augustus 1999.

Het Kinderrechtencommissariaat, Ketnet en het kinderrechtenveld kondigden aan te gaan samenwerken rond kinderrechten.

Persconferentie samen met Ketnet en de Vlaamse Kinderrechtencoalitie.

14 september 1999.

Het Kinderrechtencommissariaat, Ketnet en de Kinderrechtencoalitie lanceerden de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'.

samenwerking met kind- en jongerenmedia:

Het Kinderrechtencommissariaat zocht samenwerking met kind- en jongerenzender Ketnet. Ketnet heeft een unieke positie in het Vlaamse medialandschap. De kind- en jongerenzender wil een rol spelen in het maatschappelijk debat rond kinderrechten.

Na overleg werd Ketnet bereid gevonden om als mediapartner de hele campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag' te ondersteunen. Mede hierdoor nam Ketnet deel aan het Kinderrechtenfestival. Om het jongerenevenement Ketnetcool*** (januari 2000) inhoudelijk te ondersteunen nodigde Ketnet op zijn beurt het Kinderrechtencommissariaat en het kinderrechtenveld uit deel te nemen aan dit publieksevenement (zie hoger).

Het Kinderrechtencommissariaat streeft er naar om de samenwerking met de kind- en jongerenmedia uit te breiden. Voor onderdelen van de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag' werd reeds samengewerkt met de Ketnetkrant (kinderbijlage bij de dagbladen Het Volk, de Gazet van Antwerpen en het Belang van Limburg) en de Stipkrant (kinderbijlage bij het dagblad Het Nieuwsblad, De Gentenaar).

2 OMBUDSWERK

2.1... BEGRIPSBEPALING EN WERKINGSPRINCIPES

Het decreet voorziet dat de Kinderrechtencommissaris de rechten verdedigt en de belangen behartigt van kinderen (art 4.). Het decreet geeft de Kinderrechtencommissaris hierbij onderzoeksbevoegdheid om “klachten die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen (art 6). Inspelend op een reële behoefte van de aanmelder, wil het Kinderrechtencommissariaat naast klachten ook vragen en suggesties beantwoorden.

Deze behandeling van individuele aanmeldingen (art. 6) gecombineerd met structurele belangenbehartiging (art 4) is eigen aan wat men de voorbije decennia “ombudswerk” is gaan noemen. In het licht van de opdrachten, de doelgroep en de doelstellingen van het Kinderrechtencommissariaat wordt het ombudswerk door de Kinderrechtencommissaris als volgt vertaald:

Ombudswerk vertrekt vanuit (individuele) aanmeldingen om deze enerzijds van een antwoord te voorzien en anderzijds aan te wenden om zicht te krijgen op structurele problemen, waarrond beleidsaanbevelingen geformuleerd kunnen worden.

Het Kinderrechtencommissariaat hanteert bij haar ombudswerk de algemene ombudsprincipes zoals geformuleerd door POOL^[3], (Permanent Overleg OmbudsLieden). Deze principes zijn:

- De ombudsdienst staat per definitie ten dienste van het publiek en treedt op als beroepsinstantie wanneer een eerste contact is fout gelopen.
- De ombudsdienst werkt in volle onafhankelijkheid en beschikt daarbij over de nodige middelen. Daartoe behoren o.m. een reële onderzoeksbevoegdheid en de mogelijkheid om aanbevelingen te formuleren, bedoeld om de herhaling van de vastgestelde gebreken te voorkomen.
- De ombudsdienst rapporteert jaarlijks omtrent de activiteiten, bevindingen en resultaten. Dit verslag is ook ter inzage van het publiek.
- De ombudsdienst respecteert het beroepsgeheim en hanteert een strikte discretieplicht. Onderzoek gebeurt in volle objectiviteit en op grond van wettelijke teksten of reglementen en het beginsel van de billijkheid.

Daarnaast heeft het Kinderrechtencommissariaat in haar huishoudelijk reglement nog eigen werkingsprincipes uitgewerkt:

- Het mandaat komt van de minderjarige.
- Alle aanmeldingen worden binnen een redelijke termijn beantwoord
- De niet-ontvankelijkheidsgronden worden gedefinieerd:
 - er is een gerechtelijke of administratieve procedure hangende,
 - het handelt niet over de thema's waarvoor het Kinderrechtencommissariaat bevoegd is,
 - het valt buiten de Vlaamse bevoegdheidsfeer,
 - de aanmelder, of tenminste zijn/haar hoedanigheid is niet gekend,
 - de aanmelding wordt ingediend door een persoon van wie de belangen/rechten lijnrecht ingaan tegen die van de minderjarige.

[1] POOL: de ombudsfunctie in haar maatschappelijke omgeving, Brussel, 5 oktober 1998.

- *De gegrondheidscriteria zijn duidelijk:*
 - het Verdrag,*
 - de Vlaamse regelgeving,*
 - de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur,*
 - het recht van verdediging,*
 - de motiveringsplicht,*
 - de informatieplicht,*
 - de goede trouw.*

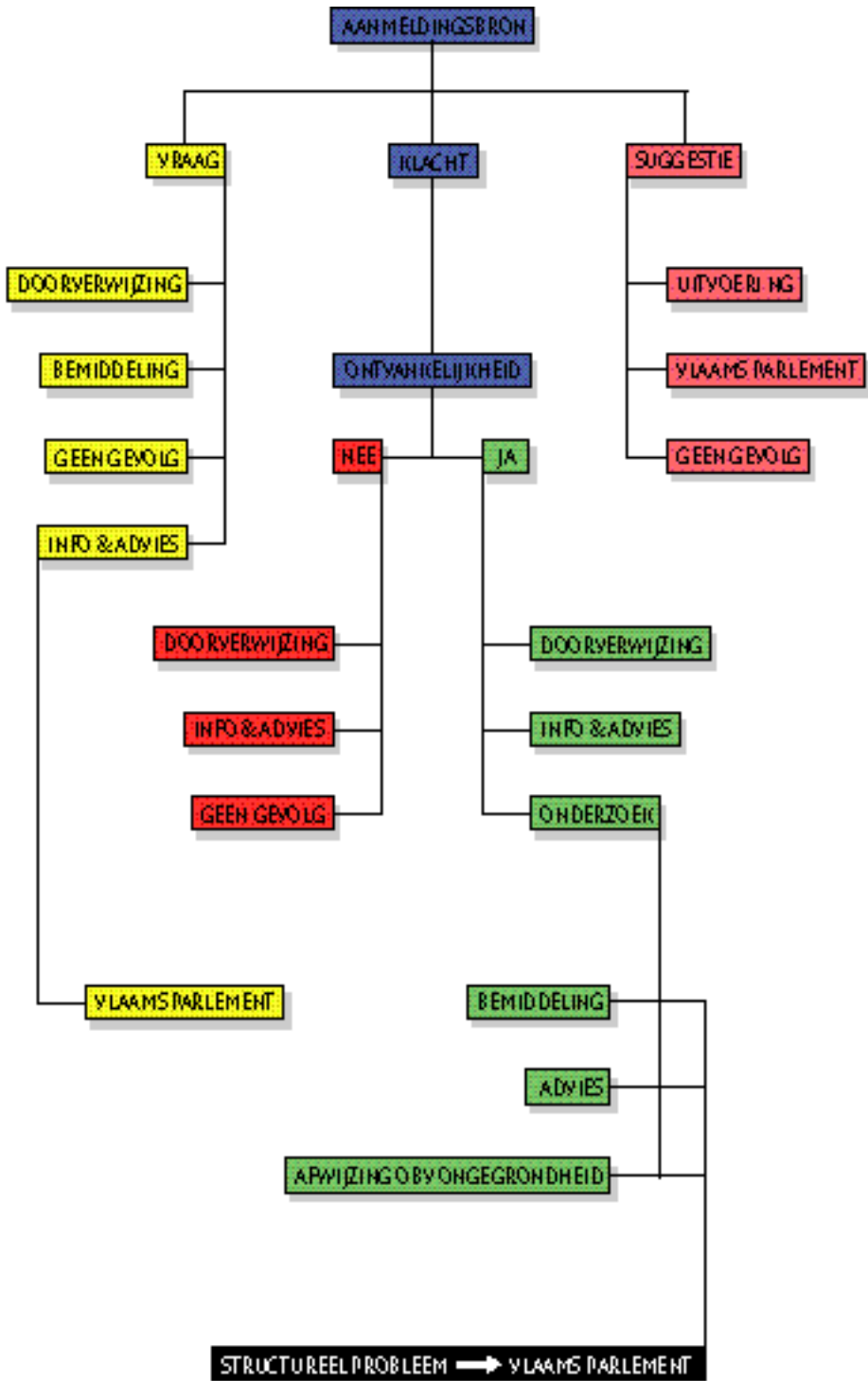
Het Kinderrechtencommissariaat heeft de vrijheid om te bepalen op welke meldingen verder zal worden ingegaan alsook om een melding te behandelen op de wijze die het meest doeltreffend geacht wordt. Het feit dat een melding niet weerhouden wordt, betekent echter niet dat dit geen tijdsinvestering met zich meebrengt.

Elke melding wordt immers gewogen op belang, thema, kennelijke (on)gegrondheid en bevoegdheid en dient steeds beantwoord te worden. In geval van niet weerhouding, zal het Kinderrechtencommissariaat doorverwijzen.

2.2... HET OMBUDSPROCES

Onderstaand schema geeft weer hoe een aanmelding het ombudsproces kan doorlopen.

Schema ombudswerk.

De weergave van het ombudsproces toont aan dat een aanmelding op zeer uiteenlopende manieren het proces kan doorlopen, afhankelijk van factoren als de identiteit van de aanmelder (*de aanmeldingsbron*) of de aard van het gemelde thema of probleem (*de aanmelding*).

De *bron van aanmelding* kan van zeer uiteenlopende aard zijn. Gezien het Kinderrechtencommissariaat gekenmerkt wordt door een brede doelgroep, een lage drempel en een ruime opdracht (zie werkingsprincipes), kan in principe elk individu, elke groep, elke voorziening of administratie een aanmelding doen.

Een *aanmelding* kan de vorm aannemen van *een vraag*, *een klacht* of *een suggestie* in verband met kinderrechten of schendingen ervan en kan betrekking hebben op een persoonsgebonden aangelegenheid of een aangelegenheid van algemeen belang.

Vragen betreffen vragen om informatie, vragen om bemiddeling en vragen om deelname aan een activiteit.

Klachten hebben te maken met een mogelijke schending van kinderrechten of een onbehoorlijk optreden van een dienst of instantie.

Suggesties zijn ideeën of voorstellen die ons bereiken met het oog op het kindvriendelijker maken van de leefomgeving van kinderen en jongeren.

Elke aanmelding wordt behandeld, hetzij door informatie of advies te geven, door te verwijzen, te onderzoeken, te bemiddelen of uit te leggen waarom het Kinderrechtencommissariaat niet bevoegd is of niet kan optreden. Enkel aanmeldingen waarbij het Kinderrechtencommissariaat niet beschikt over voldoende informatie tot verdere behandeling blijven zonder *gevolg*.

Afhankelijk van de aard van de aanmelding kan het gevolg dat er aan gegeven wordt verschillen.

Behandeling van vragen.

Alle vragen worden als ontvankelijk beschouwd. *Informatieve vragen* kunnen rechtstreeks worden beantwoord indien het Kinderrechtencommissariaat beschikt over de nodige kennis en gegevens. Of ze worden doorverwezen naar een voorziening, organisatie, administratie of professionele kracht met bevoegdheden tot of gespecialiseerd in de opgevraagde materie. *Vragen om bemiddeling* kunnen leiden tot een effectieve tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat, een advies of een doorverwijzing indien blijkt dat het Commissariaat niet bevoegd is of deze bemiddeling reeds behoort tot het *takenpakket* van een bestaande voorziening.

Behandeling van klachten.

Bij klachten speelt de vraag naar ontvankelijkheid een belangrijke rol. Een klacht wordt eerst onderzocht in het kader van de decretale bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat en de heersende regelgeving. Redenen van *niet-ontvankelijkheid* werden reeds beschreven in de werkingsprincipes.

Bij niet-ontvankelijkheid wordt de aanmelder steeds ingelicht over de reden ervan en wordt de aanmelder waar mogelijk doorverwezen. Bovendien is het ook zo dat een niet-ontvankelijke klacht een toch wel gegronde vraag of probleem kan blootleggen. In dat geval zal het Kinderrechtencommissariaat zich tot de bevoegde instanties richten met een melding van het probleem, wordt de aanvrager correct doorverwezen of kan het Vlaams Parlement ingelicht worden over de vaststelling dat er voor dergelijke problemen (nog) nergens oplossingen voorhanden zijn.

Ontvankelijke klachten kunnen afhankelijk van de complexiteit en gegrondheid van de klacht onmiddellijk worden beantwoord door *advies en/of informatie* of worden doorverwezen naar de adequate of bevoegde voorziening.

In alle andere gevallen voert het Kinderrechtencommissariaat een *klachtenonderzoek* uit. Bij

dergelijk onderzoek licht het Kinderrechtencommissariaat de persoon of instantie in waarover de klacht werd geuit en wordt de betrokkene bevraagd naar zijn standpunt. Daarbij kunnen binnen de decretale bevoegdheid van het Commissariaat (art. 6,1°) alle nodige stukken worden opgevraagd of ingezien. Het gebeurt dat de gevraagde informatie niet wordt vrijgegeven. Vaak is dit toe te schrijven aan de onbekendheid met de onderzoeksbevoegdheden van het Kinderrechtencommissariaat. Het resultaat van het onderzoek kan voor de afronding van de klacht leiden tot een bemiddeling of een advies, of de klacht kan afgewezen worden wanneer blijkt dat zij ongegrond is.

Behandeling van suggesties.

Een suggestie kan van zeer uiteenlopende aard zijn. Elke suggestie wordt dan ook getaxeerd op haar waarde. Op basis daarvan kan ze worden uitgevoerd of bijgehouden tot een gepast moment. Suggesties met betrekkelijk weinig inhoudelijke waarde blijven zonder gevolg.

Vragen, klachten en suggesties of een bundeling ervan kunnen dermate ernstig, frequent of problematisch zijn dat het Kinderrechtencommissariaat besluit de zaak op een meer structureel niveau aan te pakken. In de meeste gevallen gebeurt dit onder de vorm van een aanbeveling of suggestie naar het Vlaams Parlement. Het Kinderrechtencommissariaat voldoet hiermee aan haar opdracht als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.

2.3... OMBUDSWERK: RAPPORTAGE

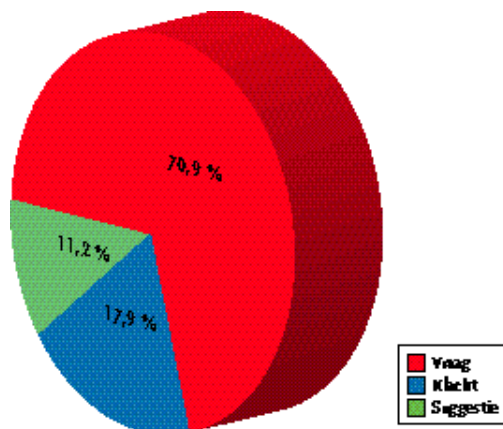
a. Aantal aanmeldingen

In de periode van juni 1998 tot en met september 1999 werden in totaal 899 meldingen geregistreerd. 652 (72.5%) meldingen werden gemeld door een concreet kind of gingen over een concreet kind. Van de overige 247 meldingen was de koppeling met een concreet kind moeilijk te maken (b.v. een klacht van een stedelijke jeugddienst rond gebrek aan ontspanningsmogelijkheden voor jongeren) of betrof het meldingen met probleemstellingen van algemeen belang (b.v. een klacht rond het gevaar van dioxine in de voeding voor kinderen).

b. De aard van de meldingen

Een aanmelding kan de vorm aannemen van een vraag, een klacht of een suggestie. Ze kan gaan over kinderrechten of schendingen ervan en kan betrekking hebben op een persoonsgebonden aangelegenheid of een aangelegenheid van algemeen belang.

Onderstaande Figuur 1 verduidelijkt de verhouding tussen de vragen, klachten en suggesties.

Figuur 1: procentuele verdeling naar aard van de aanmelding (n = 899)

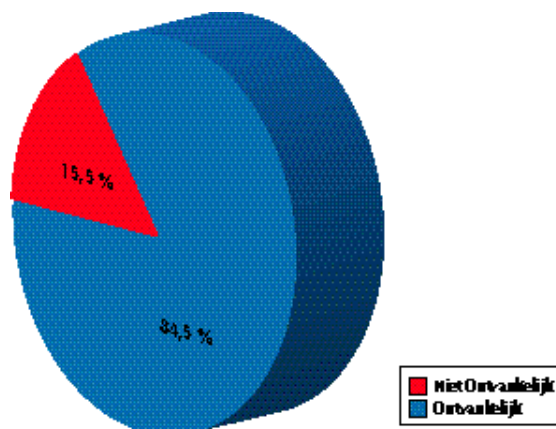
Zoals uit Figuur 1 blijkt, blijken vragen het overgrote deel (637 vragen of 71%) van het totale aantal aanmeldingen voor zich te nemen. Vragen worden verder onderverdeeld in *informatieve vragen* (57,5%), *vragen om tussenkomst* (33%) en *vragen van deelname aan een activiteit* (9%). De meeste van deze vragen worden geuit door volwassenen (in hoofdzaak door de opvoedingsverantwoordelijken) en in het kader van een gerechtelijke procedure (echtscheiding of bijzondere jeugdbijstand). Het spreekt voor zich dat deze laatsten geen gevolg krijgen of worden doorverwezen naar de bevoegde instanties. Op het eerste zicht lijken *vragen van deelname aan een activiteit* slechts een minderheid te zijn (9%). Het betreft hier echter enkel deze waar omwille van een diversiteit van redenen geen gevolg aan kon worden gegeven. Een deelname aan een activiteit kan verschillende vormen aan nemen: tentoonstellingen, lezingen, openingen van publieksevenementen,...

De klachten nemen verhoudingsgewijs een klein deel van het totale aantal aanmeldingen voor hun rekening (161 aanmeldingen (18%)).

De suggesties vormen de kleinste groep van aanmeldingen (101 aanmeldingen (11%)). Het betreft hier in hoofdzaak naamsuggesties voor het ellenlange woord 'Kinderrechtencommissariaat', welke de Kinderrechtencommissaris in de media lanceerde.

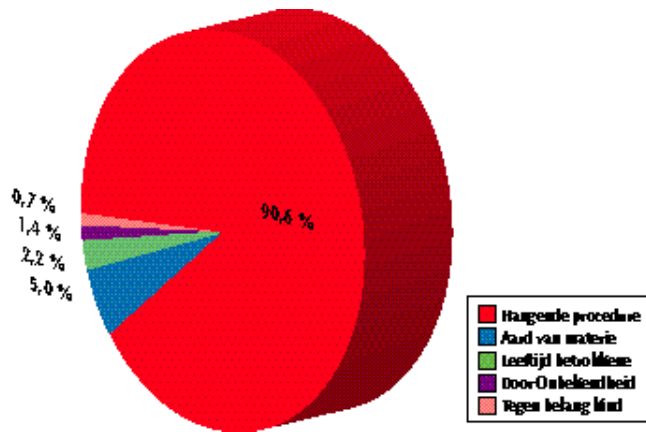
c. De verwerking van de aanmeldingen

In de eerste plaats dient nagegaan te worden of een aanmelding betrekking heeft op kinderrechten, of schendingen ervan, en of de behandeling ervan behoort tot de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat. Uiteindelijk konden 760 (84,5%) van de 899 meldingen als ontvankelijk worden beschouwd (zie Figuur 2). Dit betekent dat ongeveer 1 op 7 aanmeldingen niet kon weerhouden worden.

Figuur 2: procentuele verdeling naar ontvankelijkheid van de aanmelding (n = 899)

Afhankelijk van de aard van een aanmelding kan gevolg worden gegeven aan de vraag, klacht of suggestie van de eiser (Zie Figuur 3). Vastgestelde redenen van niet verwerking zijn: een hangende procedure bij een rechtbank (90% van de niet-verwerkte aanmeldingen), de aard van de materie valt buiten de bevoegdheid van het Kinderrechtencommissariaat (5%), de melding betreft geen minderjarige (2%), noodzakelijke gegevens ontbreken (1%) en de melding gaat in tegen het belang van het kind (1%).

Figuur 3: procentuele verdeling van niet verwerkte aanmeldingen (n = 139)

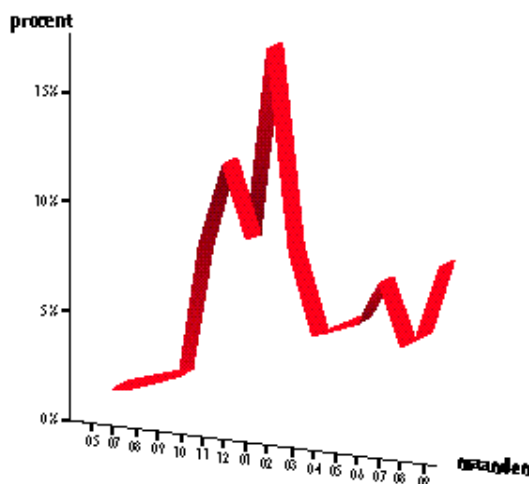
Heel wat kinderen en ouders zijn betrokken bij juridische procedures en hebben vragen of klachten met betrekking tot de procedure zelf of met betrekking tot de uitspraak van een rechtbank. Het betreft hier situaties waarbij kinderen betrokken zijn in een echtscheidingsprocedure van de ouders of wanneer kinderen in contact komen met de bijzondere jeugdbijstand. Wanneer we vaststellen dat ca. 38% van de aanmeldingen (zie verder) betrekking hebben op de gezinsituatie of de jeugdhulpverlening is het niet verwonderlijk dat vragen om tussenkomst in hangende procedures legio zijn. Dit laatste behoort echter niet tot de decretale bevoegdheid van de Kinderrechtencommissaris. Hetzelfde geldt voor klachten en vragen om tussenkomsten in alle materies die tot de bevoegdheid behoren van de federale overheid. Informatieve vragen omtrent federale materies zijn daarentegen wel ontvankelijk, mits zij betrekking hebben op kinderrechten of schendingen ervan.

In een bijna verwaarloosbaar aantal meldingen (vijf) stellen we vast dat de betrokkene ouder is dan 18 jaar en noodgedwongen dient doorverwezen te worden naar bevoegde ombudsdiensten of een andere organisatie.

Dezelfde afhandeling wordt gevolgd indien wordt vastgesteld dat de melding geen blijk geeft van schending van kinderrechten en dientengevolge kan ingaan tegen het belang van het kind. Slechts in één geval was duidelijk sprake van een belangenconflict in het nadeel van het kind. Toch vereist het ombudswerk een niet aflatende alertheid bij de afweging van de belangen bij een aanmelding. Immers, het uitmaken of een zaak in werkelijkheid (maar niet noodzakelijk in evidentie) rechtschendingen van kinderen inhoudt en niet het resultaat is van conflicten tussen kinderen en volwassenen of volwassenen onderling, is geen sinecure. Het reële aantal niet-ontvankelijk verklaarde aanmeldingen op basis van tegenstelling met het belang van het kind ligt naar alle waarschijnlijkheid veel hoger. In de meeste meldingen die werden afgewezen omwille van een hangende procedure, was tevens twijfel omtrent de werkelijke belangen.

d. Tijdstip van aanmeldingen

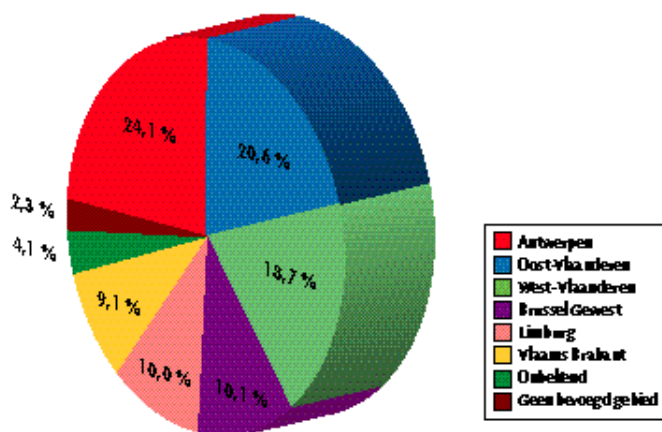
Wanneer we het totale aantal aanmeldingen beschouwen in tijdsperspectief zien we een duidelijke stijging naarmate de bekendheid van het Kinderrechtencommissariaat toeneemt (zie Figuur 4). We onderscheiden een enorme stijging in de periode van september 1998 tot en met januari 1999. Deze stijging is vermoedelijk te verklaren door de grote media-aandacht bij het eerste publieksoptreden van de Kinderrechtencommissaris op het eerste Kinderrechtenfestival in september 1998, de enorme vraag om aanwezig te zijn op allerlei manifestaties binnen het middenveld tijdens de kinderrechtenweek (15-20 november) en de lancering van de campagne 'Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het Geweld' in december 1998 (zie hierboven). Een zelfde fenomeen treedt op in september 1999 naar aanleiding van het tweede Kinderrechtenfestival.

Figuur 4: procentuele verdeling van de aanmeldingen naar maand (juni1998-sept1999) (n=899).

e. Spreiding aanmeldingen naar provincie

Een indeling van de aanmeldingen naar plaats van herkomst geeft een overzicht van de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen (Zie Figuur 5)

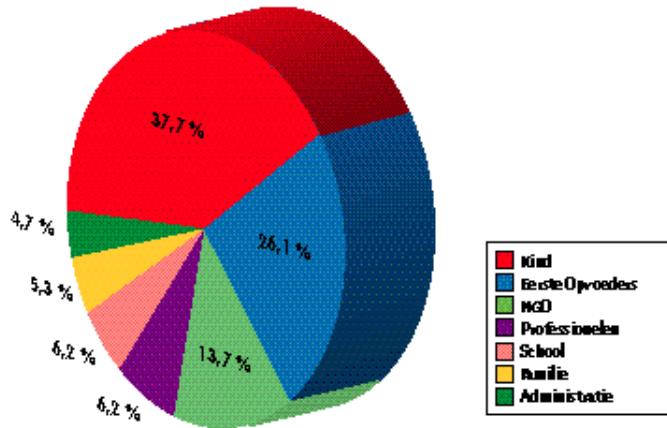

Figuur 5: Procentuele verdeling aanmeldingen naar provincie (n=899)

Binnenin het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat er een verdeling van de bevoegdheden met de ombudsdienst van de Franse Gemeenschap, de dienst van dhr. Claude Lelièvre, Délégué Général aux Droits de l'Enfant. Deze verdeling is gebaseerd op de taal van het kind of van de eiser. Terzijde kunnen we opmerken dat 25 aanmeldingen omwille van plaatsgebonden onbevoegdheid, aan onze dienst werden doorverwezen door de Franstalige ombudsdienst. Doorverwijzing gebeurde vijf maal in omgekeerde richting.

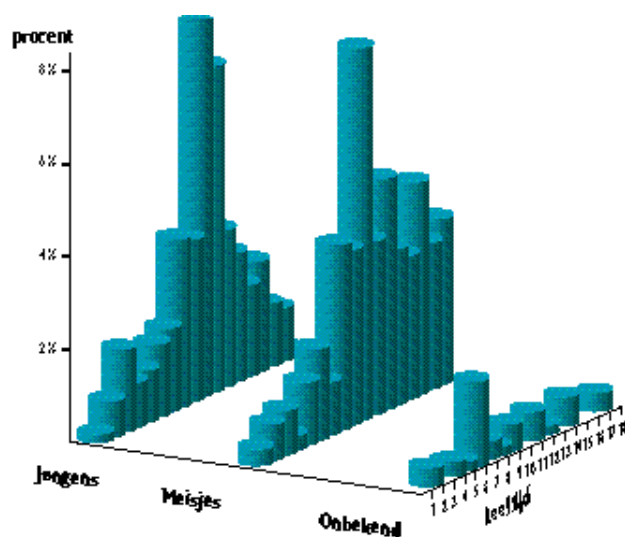
f. De aanmelder

In principe kan iedereen een beroep doen op het Kinderrechtencommissariaat. Aanmeldingen komen dan ook vanuit zeer verschillende hoeken, zoals weergegeven in onderstaande Figuur 6.

Figuur 6: procentuele verdeling naar herkomst van de melder (n = 899)

Ruim een derde (38%) van de aanmeldingen kwam van kinderen zelf. Figuur 7 geeft een visuele voorstelling van het aantal aangemelde kinderen verdeeld naar geslacht en leeftijd. Tabel 4 geeft een overzicht naar leeftijd en herkomst van de aanmelder. Qua geslacht stellen we vast dat meer meisjes dan jongens het Kinderrechtencommissariaat consulteren. De gemiddelde leeftijd van de kinderen bedraagt 11,9 jaar, met een piek van 65 kinderen op de leeftijd van 10 jaar. De jongste aanmelders zijn 7 jaar en de oudste 17 jaar. De grootste groep van kinderen die zich richten tot het Kinderrechtencommissariaat zijn lagere schoolkinderen, kinderen van 7 tot 12 jaar (160 kinderen). Tieners en jong volwassenen, kinderen van 13 tot 18 jaar, vertegenwoordigen slechts de helft van het totale aantal meldingen door kinderen (89 kinderen). Het zal niemand verbazen dat geen registraties werden gevonden van kinderen van 6 jaar en jonger.

Figuur 7: procentuele verdeling van aangemelde minderjarigen naar leeftijd en geslacht (n=494)

Onder eerste opvoeders, met zijn 26% de tweede grootste categorie aanmelders, verstaan we in eerste instantie de ouders, maar evenzeer pleegouders en stiefouders. Deze benaming wordt immers niet gekoppeld aan mogelijke juridische opdelingen, zoals het al dan niet beschikken over het ouderlijk gezag of omgangsrecht, maar verwijst eerder naar de reële opvoedingszorg in relatie tot het kind. Alle andere familiale aanverwanten van het kind (broers en zussen, grootouders, oom en tantes,...) worden ondergebracht in de categorie familie (5% van de aanmelders).

LEEFTIJD	KIND	1 ^{ste} OPVOEDER	FAMILIE	NGO	HULPVERLENER	ADMINISTRATIE	TOTAAL
1 jaar		3 1,7 %					3 0,6 %
2 jaar		7 4,0 %	1 2,6 %	1 12,5 %	1 4,8 %		10 2,0 %
3 jaar		11 6,3 %	1 2,6 %		2 9,5 %		14 2,8 %
4 jaar		8 4,5 %					8 1,6 %
5 jaar		8 4,5 %	5 12,8 %	1 12,5 %			14 2,8 %
6 jaar		21 11,9 %	4 10,3 %	2 25 %			27 5,5 %
7 jaar	1 0,4 %	13 7,4 %	2 5,1 %		1 4,8 %		17 3,4 %
8 jaar	11 4,4 %	20 11,4 %	5 12,8 %	2 25 %	1 4,8 %		39 7,9 %
9 jaar	16 6,4 %	18 10,2 %	1 2,6 %	1 12,5 %			36 7,3 %
10 jaar	65 26,1 %	14 8,0 %	1 2,6 %		1 4,8 %		81 16,4 %
11 jaar	43 17,3 %	11 6,3 %	3 7,7 %				57 11,5 %
12 jaar	24 9,6 %	10 5,7 %	1 2,6 %		8 38,1 %		43 8,7 %
13 jaar	24 9,6 %	2 1,1 %	2 5,1 %	1 12,5 %	2 9,5 %		31 6,3 %
14 jaar	13 5,2 %	10 5,7 %	6 15,4 %				29 5,9 %
15 jaar	24 9,6 %	8 4,5 %	1 2,6 %		2 9,5 %		35 7,1 %
16 jaar	14 5,6 %	5 2,8 %	2 5,1 %		2 9,5 %		23 4,7 %
17 jaar	14 5,6 %	6 3,4 %	4 10,3 %		1 4,8 %	1 100,0 %	26 5,3 %
18 jaar		1 0,6 %					1 0,2 %
Totaal	249	176	39	8	21	1	494

Tabel 4: Leeftijd van de gemelde kinderen naar herkomst van de melder (n = 494).

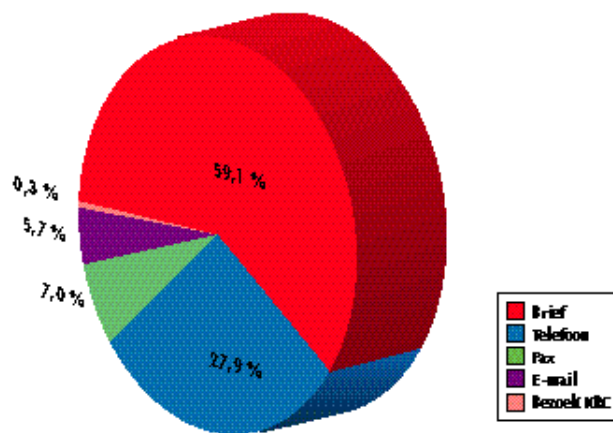
De categorie NGO verwijst naar alle niet-gouvernementele organisaties (14%). Hierbij onderscheiden we bijvoorbeeld de diensten van Kind en Gezin en de Bond van Grote en Jonge Gezinnen. De categorie school (6%) verwijst naar meldingen die uitgaan van een volwassene die op een rechtstreekse manier met een school geassocieerd wordt.

Hiertoe behoren de schooldirecties, het onderwijzend personeel en de ouderverenigingen. De Vlaamse Onderwijsraad en het Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap worden ondergebracht bij de groep administraties (5%). Onder administratie verstaan wij elke organisatie die belast is met het beheer van een bepaald aspect van de samenleving. Dit kan gaan van gemeentelijke overheden tot de federale overheid.

De categorie professionelen (6%) verwijst naar de ruime aanwezigheid van hulpverleners, de medische beroepen en de juristen. Zij kunnen zowel een vertegenwoordiger zijn van het kind als van een volwassene.

g. De wijze van aanmelding

Meldingen kunnen op verschillende manieren ontvangen worden door het Kinderrechtencommissariaat (zie Figuur 8).

Figuur 8: procentuele verdeling naar wijze van aanmelding (n = 899)

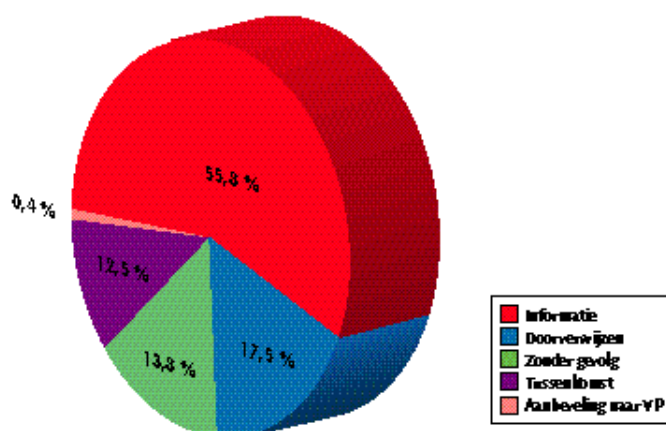
Het leeuwendeel van de klachten wordt ontvangen per briefwisseling (59%). Bijna een derde van de aanmeldingen gebeurt telefonisch (28%). Dit interactief medium heeft als grote voordeel dat door bijkomende nuancerings over de aard van de aanmelding onmiddellijk gevolg kan gegeven worden aan de aanmelding.

Fax en e-mail worden slechts in 13% van de aanmeldingen gebruikt en dit bijna uitsluitend door volwassenen.

Een bezoek aan het Kinderrechtencommissariaat in functie van een vraag, klacht of suggestie valt terug te leiden tot slechts 0.5% van de aanmeldingen, zijnde in absoluut aantal drie aanmeldingen. Dit ondanks de grote vraag naar persoonlijk contact met het Kinderrechtencommissariaat. Hoewel het Kinderrechtencommissariaat streeft naar een zo laagdrempelig mogelijke aanpak, opteren wij ervoor meldingen door een bezoek aan de dienst af te remmen. Een persoonlijk contact in het kader van aanmeldingen is immers niet de meest efficiënte werkwijze.

h. Behandeling van de aanmelding

Een individuele aanmelding wordt behandeld op volgende wijze (zie Figuur 9):

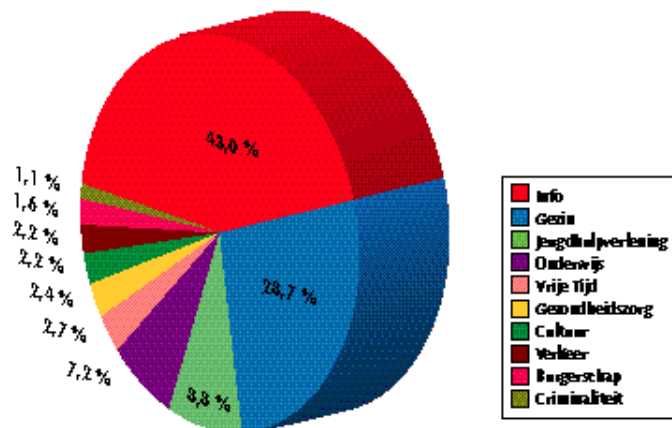
Figuur 9: Procentuele verdeling van de behandeling van de aanmelding (n = 899)

Het Kinderrechtencommissariaat geeft de melder informatie of verwijst door naar een andere instantie. In 502 (56%) meldingen bestond de behandeling uit het verschaffen van informatie. 157 melders (17,5%) werden doorverwezen naar andere instanties. 124 meldingen (14%) bleven zonder gevolg, omwille van niet-ontvankelijkheid of ongegrondheid.

Bij 112 aanmeldingen (12,5%) was er een tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat noodzakelijk. Het Kinderrechtencommissariaat verzamelt hierbij alle mogelijke relevante informatie en beluistert alle betrokkenen. De informatie wordt gebundeld in een dossier, waarin het Kinderrechtencommissariaat een standpunt inneemt ten overstaan van de aanmelding. Wanneer de aanmelding kan gekaderd worden in een lopend onderzoek naar structurele problemen, wordt deze aanmelding in een structureel dossier opgenomen. Dit was het geval voor 4 dossiers (0,5%).

2.4... THEMATIEK VAN AANMELDINGEN

Het in kaart brengen van de aanmeldingen naar inhoud geeft een duidelijk overzicht van welke thema's het meest in verband werden gebracht met kinderrechten.

Figuur 10: procentuele verdeling naar thema van aanmelding (n=899).

Opvallend zijn het overwicht van informatieve vragen allerhande (43%) en aanmeldingen die betrekking hebben op de gezinssituatie (29%). Samen maken zij meer dan 70% uit van de totale registratie. Onderwijs (7%) en jeugdhulpverlening (9%) komen in gelijke mate voor. Thema's zoals gezondheidszorg, vrije tijd, cultuur, burgerschap, criminaliteit en verkeer maken samen slechts 10% uit van de totale registratie. Kinderrechten worden nog steeds sneller in vraag gesteld in situaties die te maken hebben met gezin en onderwijs. Ze maken immers deel uit van de persoonlijke levensfeer van elk kind.

De relatie tussen de herkomst van de melder en de inhoud van de aanmelding (Tabel 5) toont dat kinderen zich vooral aanmelden met informatieve vragen en vragen of klachten in verband met de gezinssituatie.

a. Informatie

Informatieve vragen omvatten alle vragen naar informatie omtrent:

- de inhoud van kinderrechten (Heeft mijn moeder het recht om mijn dagboek te lezen?);
- de uitoefening van kinderrechten (Ik wil dat onze gemeente een kindergemeenteraad opricht, hoe moet ik dat aanpakken?);
- de bevoegdheden van de Kinderrechtencommissaris en de werking van het Kinderrechtencommissariaat (Kan de Kinderrechtencommissaris er voor zorgen dat het huiswerk wordt afgeschaft?);
- thema's die gekoppeld worden aan kinderrechten (Betekent het dioxineschandaal ook geen schending van de rechten van kinderen?);
- andere organisaties bevoegd inzake kinderrechten of actief in het kinderrechtsveld (Ik zoek documentatie over kinderarbeid, waar kan ik daarvoor terecht?).

Eerder zagen we dat vooral kinderen, scholen en niet-gouvernementele organisaties zich tot het Kinderrechtencommissariaat richten met vragen naar informatie. 51% van de vragen worden geformuleerd door kinderen, 22% door niet-gouvernementele organisaties en 12% door scholen (Zie Tabel 5).

	KIND	1 ST OPVOEDER	FAMILIE	SCHOOL	NGO	HULPVERLENER	ADMINISTRATIE	TOTAAL
INFO	197 58,1 %	9 3,8 %		43 76,8 %	85 69 %	20 35,7 %	33 78,6 %	387 43,0 %
GEZIN	65 19,2 %	131 55,7 %	30 62,5 %	4 7,1 %	17 14 %	10 17,9 %	1 2,4 %	258 28,7 %
JEUGDHULP- VERLENING	18 5,3 %	36 15,3 %	12 25,0 %	1 1,8 %	6 4,9 %	4 7,1 %	2 4,8 %	79 8,8 %
ONDERWIJS	17 5,0 %	31 13,2 %	2 4,2 %	5 8,9 %	2 1,6 %	6 10,7 %	2 4,8 %	65 7,2 %
GEZONDHEIDS- ZORG	8 2,4 %	9 3,8 %			4 3,3 %	1 1,8 %		22 2,4 %
VRIJE TIJD	7 2,1 %	14 6,0 %			3 2,4 %			24 2,7 %
CULTUUR	1 0,3 %	3 1,3 %		2 3,6 %	2 1,6 %	10 17,9 %	2 4,8 %	20 2,2 %
BURGERSCHAP	5 1,5 %	1 0,4 %			4 3,3 %	2 3,6 %	2 4,8 %	14 1,6 %
CRIMINALITEIT	1 0,3 %	1 0,4 %	4 8,3 %	1 1,8 %		3 5,4 %		10 1,1 %
VERKEER	20 5,9 %							20 2,2 %
TOTAAL	339	235	48	56	123	56	42	899

Tabel 5: Thematiek naar herkomst van de melder (n=899)

Beschouwen we de gemiddelde leeftijd van de kinderen waarop de informatie betrekking heeft dat zien we vanaf de leeftijd van 8 jaar een bijna gelijkmatige verdeling van het aantal aanmeldingen. Heel wat vragen naar informatie hebben betrekking op het Kinderrechtencommissariaat met haar bevoegdheden en kinderrechten in het algemeen. Bijna de helft van de vragen resulteert uit een bezoek aan een activiteit rond kinderrechten of maken deel uit van een schoolopdracht (Zie Tabel 6).

	INFO	GEZIN	HULPVERLENING	ONDERWIJS	GEZONDHEIDSZORG	VRIJE TIJD	CULTUUR	BURGERSCHAP	CRIMINALITEIT	VERKEER	TOTAAL
1 jaar		3 1,6 %									3 0,6 %
2 jaar		8 4,3 %	2 3,8 %								10 2,0 %
3 jaar		12 6,4 %					2 20 %				14 2,8 %
4 jaar		7 3,7 %	1 1,9 %								8 1,6 %
5 jaar		10 5,3 %	3 5,7 %	1 2,0 %							14 2,8 %
6 jaar	1 0,7 %	16 8,5 %	5 9,4 %	4 8,0 %	1 20 %						27 5,5 %
7 jaar		15 8,0 %	2 3,8 %								17 3,4 %
8 jaar	5 3,4 %	18 9,6 %	2 3,8 %	7 14,0 %	1 20 %	2 25 %	2 20 %	2 33,3 %			39 7,9 %
9 jaar	10 6,8 %	18 9,6 %	2 3,8 %	4 8,0 %	1 20 %	1 13 %					36 7,3 %
10 jaar	42 28,8 %	22 12 %	2 3,8 %	10 20,0 %		4 50 %	1 10 %				81 16,4 %
11 jaar	11 7,5 %	16 8,5 %	5 9,4 %	5 10,0 %			1 10 %			19 95,0 %	57 11,5 %
12 jaar	16 11,0 %	13 6,9 %	4 7,5 %	5 10,0 %	1 20 %	1 13 %			2 25 %	1 5,0 %	43 8,7 %
13 jaar	14 9,6 %	8 4,3 %	2 3,8 %	4 8,0 %				3 50 %			31 6,3 %
14 jaar	10 6,8 %	7 3,7 %	6 11,3 %	3 6,0 %					3 37,5 %		29 5,9 %
15 jaar	16 11,0 %	10 5,3 %	4 7,5 %	1 2,0 %			3 30 %		1 12,5 %		35 7,1 %
16 jaar	10 6,8 %	3 1,6 %	5 9,4 %	3 6,0 %			1 10 %	1 16,7 %			23 4,7 %
17 jaar	11 7,5 %	2 1,1 %	8 15,1 %	2 4,0 %	1 20 %				2 25 %		26 5,3 %
18 jaar				1 2,0 %							1 0,2 %
Totaal	146	188	53	50	5	8	10	6	8	20	494

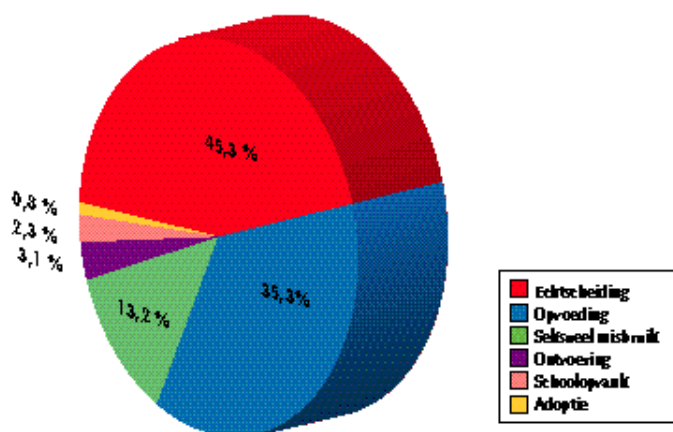
Tabel 6: Thematiek naar leeftijd van het kind (n= 494)

b. Gezin

258 meldingen ressorteren onder het thema gezin.

Hieronder zitten vervat: echtscheiding (45%), opvoeding (35%), seksueel misbruik (13%), ontvoering (3%), schoolopvang (2%) en adoptie (1%).

De meeste vragen en klachten werden aangeleverd door personen verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen (51%). Kinderen zijn verantwoordelijk voor 25% van de meldingen en overige familieleden voor 12%. Dit betekent dat slechts 13% van de resterende meldingen ressorteerden uit vragen en klachten van scholen, niet-gouvernementele organisaties, administraties of professionelen (Zie Tabel 6).

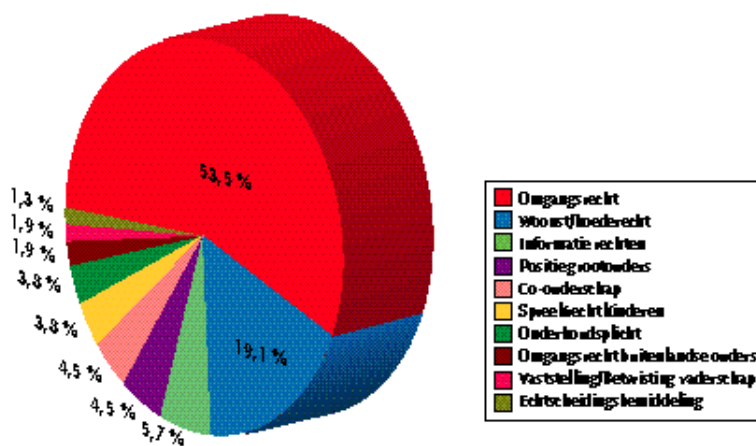
Figuur 11: procentuele verdeling naar gezin (n = 258).

Bekeken naar leeftijd van de betrokken kinderen zien we dat alle leeftijden vertegenwoordigd zijn. 21% van de meldingen betreft zuigelingen, peuters en kleuters (-6 jarigen), 63% hebben betrekking op kinderen uit de lagere school (6 - 12 jaar) en slechts 16% van de meldingen worden gekoppeld aan kinderen ouder dan 13 jaar (Zie Tabel 5).

■ Echtscheiding

In absoluut aantal werden 117 meldingen (45% van het globale aantal meldingen rond gezinsproblemen) geregistreerd met vragen of klachten in verband met scheiding van de ouders.

Een variëteit van informatievragen en problemen inzake echtscheiding kwamen aan bod. Vragen en klachten met betrekking tot ouderlijk gezag en omgangsrecht maken samen 53,5% uit van het globale aantal meldingen rond echtscheiding (zie figuur 12) en komen zowel van kinderen, ouders (lees ook stiefouders) en grootouders (Zie Tabel 5).

Figuur 12: procentuele verdeling naar echtscheidingsproblematiek.(n = 117)

Zowat alle meldingen vloeien voort uit ongenoegen over de getroffen regeling (hoederecht, positie grootouders, co-ouderschap, onderhoudsplicht). Kinderen beklagen zich over het feit dat zij niet of te weinig betrokken werden bij de besluitvorming of ontevreden zijn met

de regeling. Kinderen zien dat de discussie over hun toekomstige levenssituatie zich afspeelt onder volwassenen (ouders, advocaten, echtscheidingsbemiddelaars,...) en ondervinden enorme hindernissen om inspraak te hebben in de besluitvorming, niettegenstaande de wettelijke regeling inzake spreekrecht van minderjarigen (zie verder hoofdstuk 3: Aanbevelingen). Dergelijke vragen en klachten geuit door kinderen zijn erg gevoelsgeladen en het is vaak moeilijk te duiden waar het reële probleem zich situeert. Ook is het niet altijd mogelijk om uit te maken of de aanmelding in werkelijkheid gebeurt op initiatief van het kind zelf dan wel door één van de ouders.

Drie kinderen uit eenzelfde gezin zijn na een vonnis van de rechtbank binnen een echtscheidingsprocedure van elkaar gescheiden. De drie kinderen van 8, 10 en 12 jaar richten ons elk afzonderlijk een brief waarin ze vragen of de Kinderrechtencommissaris een andere regeling kan voorstellen aan de rechter. Het oudste kind (12 jaar) kon tijdens de procedure gebruik maken van het hoorrecht. Hij wenste bij vader te wonen en de rechter gaf positief gevolg aan zijn vraag. Ook de twee andere kinderen verkozen een verblijf bij vader, maar de rechter oordeelde dat zij nog niet over de nodige competentie beschikten om dergelijke keuze te maken. Zij werden toegewezen aan de moeder. De kinderen melden ons dat ze lijden onder deze verdeling: in het nieuw samengestelde gezin van de moeder (en haar vriend) heersen blijkbaar regelmatig conflicten omtrent de aanwezigheid van de twee kinderen. De nieuwe partner heeft zelf drie kinderen die hem zijn toegewezen en wenst volgens de kinderen niet de last te dragen van een nog groter gezin. De kinderen vragen om gehoord te worden door de rechter. Hun verzoek wordt afgewezen.

Tussenkomsten op het vlak van juridische procedures, maatregelen of uitspraken behoren niet tot de bevoegdheid van de Kinderrechtencommissaris. De Kinderrechtencommissaris kan in al deze situaties aan kinderen enkel meer inzichtelijke informatie verschaffen over het verloop van echtscheidingsprocedures en waar mogelijk kinderen wijzen op hun rechten en manieren om deze uit te oefenen.

Volwassenen klagen eerder over de bejegening door de rechtbank of voelen zich tekort gedaan door een uitspraak omtrent ouderlijk gezag, omgangsregeling of onderhoudsplicht. Enige alertheid vanwege de Kinderrechtencommissaris is hier aangewezen. Het afwegen of de vraag of klacht betrekking heeft op het belang van het kind of in feite een schending van de belangen van de ouder inhoudt is de eerste overweging.

In beide gevallen geldt echter ook hier de begrenzing van de decretale bevoegdheid van de Kinderrechtencommissaris. Ouders worden geïnformeerd over de bevoegdheden van de Kinderrechtencommissaris en worden doorgaans doorverwezen naar hun advocaat.

Het moet duidelijk zijn dat het welzijn van kinderen tijdens of na een echtscheiding niet noodzakelijk samen gaat met een goede scheidingsregeling voor de ouders. Belangen van ouders vallen uitgerekend in echtscheidingsconflicten niet noodzakelijk samen met deze van hun kinderen, hoewel ouders in de overtuiging leven te handelen naar het welzijn van hun kind. Zo kunnen conflicten tussen ouders die ijveren voor een gelijkwaardige omgangsregeling, in de overtuiging dat dit in het belang is van hun kind om elke ouder evenveel te zien, ontaarden in een regeling waarbij het kind geen stabiliteit en continuïteit meer geboden wordt. Dergelijke vaststellingen pleiten voor een degelijke uitbouw van echtscheidingsbemiddeling met bijzondere aandacht voor de rechten van kinderen.

Het afronden van een vraag of klacht omtrent echtscheidingsproblemen geeft vaak een onvoldaan gevoel. Zelfs na een contact met onze dienst blijven kinderen in de onmacht om hun rechten uit te oefenen daar zij niet kunnen doorverwezen worden naar een bevoegde instantie. Geen enkele ombudsdienst is bevoegd voor deze materie. Ouders daarentegen zijn bij machte om zich te organiseren in belangengroepen. Denken we maar aan de groepen ter belangenverdediging van gescheiden vaders met minderjarige kinderen en groepen ter verdediging van het omgangsrecht van grootouders. Ook hier vallen kinderen weerom uit de boot.

Grootouders contacteren ons met het volgende probleem. Hun kleindochter van 6 jaar verblijft sinds de scheiding van haar ouders, vier jaar geleden, bij haar grootouders. De vader kreeg het hoederecht maar vertrouwt de opvoeding over aan zijn ouders. Hij komt het kind één maal per week bezoeken. De moeder zou geen contact meer hebben met het kind. De vader hertrouwt en de stiefmoeder eist onmiddellijk het kind op. De grootouders vertrouwen hun kleinkind opnieuw toe aan de vader.

Na enige tijd verbiedt de stiefmoeder elk contact tussen de grootouders en hun kleinkind. Van hun zoon horen zij dat het kleinkind hier enorm onder lijdt. De grootouders vragen zich af hoe zij het recht van hun kleinkind op contact met haar familie kunnen afdwingen.

■ Opvoeding

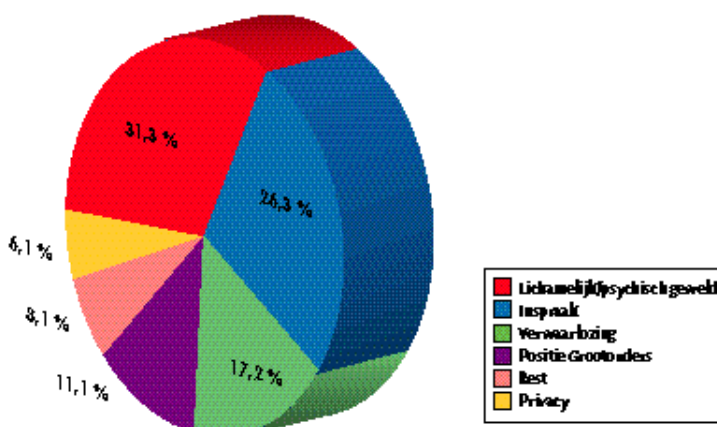
De geregistreerde meldingen variëren van rechtsschendingen met lichte gevolgen tot zware inbreuken tegenover de persoonlijke integriteit van het kind (verwaarlozing en mishandeling). Algemeen wordt kindermishandeling gedefinieerd als elke situatie waarbij het kind slachtoffer is van bedreigende en/of gewelddadige interacties van fysieke, psychische of seksuele aard, zowel actief als passief, zowel intra- als extrafamiliaal en al dan niet georganiseerd. Binnen de groep meldingen rond kindermishandeling worden de verschillende hoofdvormen aangeduid met de termen: verwaarlozing, lichamenlijk geweld, geestelijk geweld en seksueel misbruik^[4].

Verwaarlozing is elke vorm van geweld tegenover kinderen waar de dader geen actieve daden stelt naar rechtstreeks lichamenlijk contact toe, maar waar sprake is van nalatigheid in de opvoeding en waar het kind in een gevaarsituatie wordt gebracht.

Geestelijk geweld is elke vorm van verwaarlozing of mishandeling op emotioneel vlak. Voorbeelden zijn: het kind systematisch beloften doen teneinde discussies te vermijden en deze uiteindelijk niet na te leven; het kind afwisselend affectief aantrekken en afstoten; het opleggen van taken die het kind gezien zijn ontwikkeling nog niet aankan; vernietigen van persoonlijke bezittingen waaraan het kind gehecht is.

Lichamenlijk geweld is elke situatie waarin het kind actief lichamenlijk mishandeld wordt, al dan niet met medische vast te stellen gevolgen.

[4] Hieronder onderscheiden we alle vormen van seksuele handelingen met kinderen, buiten de wil van het kind of met een kind die hier qua ontwikkeling nog niet rijp voor is. Bijzondere vormen van misbruik zijn incest en pedoseksualiteit. Gezien de specifieke aard van deze vorm wordt zij afzonderlijk behandeld.

Figuur 13: procentuele verdeling naar opvoeding (n = 92).

Bijna de helft van de aangemelden inzake opvoedingsproblemen houdt verband met verwaarlozing (17%) en lichamelijk en geestelijk geweld (31%). Bijna alle meldingen van geweld tegenover kinderen komen van volwassenen. Meldingen kaderen vaak binnen een echtscheidingsproblematiek, wat opnieuw de nodige alertheid vereist naar mogelijke belangenconflicten en valse beschuldigingen. Hierbij dient opgemerkt dat meldingen vanuit echtscheidingsproblemen verschillende aanleidingen kunnen hebben. Zo kan een echtscheiding juist aangevraagd worden omwille van een mishandeling of verwaarlozing. Of worden door de minst bedeelde ouder feiten van mishandeling of verwaarlozing ten laste gelegd aan de ander ouder in de hoop een andere regeling van ouderlijk gezag te bekomen.

Een tante meldt ons dat zij het vermoeden heeft dat haar neef en nicht (6 en 8 jaar) door hun vader mishandeld worden. Zij stelt geregeld blauwe plekken en roodheden vast op het lichaam van de kinderen. De tante merkt tevens een gedragsverandering bij de kinderen, ze zijn erg in zichzelf gekeerd. De tante heeft er de vader van de kinderen al meermaals over aangesproken, maar de vader ontkent dat hij zijn kinderen hardhandig zou slaan.

Door de familiale band die de aanmeldster heeft met de vader weet zij niet hoe zij kan opkomen voor deze kinderen. Zij is bang dat een aanmelding van vermoeden van kindermishandeling bij een dienst of instantie onbedoelde consequenties zou hebben voor dit gezin. Ook op het Kinderrechtencommissariaat meldt zij zich anoniem.

Wanneer een melding rond mishandeling een vraag tot tussenkomst inhoudt, dient in de eerste plaats te worden nagegaan of de zaak reeds werd aangemeld bij een gerechtelijke of hulpverlenende instantie. De Kinderrechtencommissaris is namelijk niet bevoegd wanneer een procedure of wettelijk onderzoek lopende is. Nagegaan wordt of de juiste hulpverlener is aangesproken, zoniet wordt elders doorverwezen.

Inspraak van kinderen op het niveau van de opvoeding leidt tot 26% van de aangemelden. Zes meldingen (6.5%) worden gedaan rond schendingen van de privacy van kinderen door hun opvoeders. Deze meldingen kwamen allen van kinderen zelf. Kinderen krijgen van het

Kinderrechtencommissariaat informatie over de inhoud van deze rechten en worden doorverwezen naar instanties die hen kunnen bijstaan met praktische informatie (Kinderrechtswinkels, de Kinder- en Jongerentelefoon,...).

Een meisje van 13 jaar contacteert het Kinderrechtencommissariaat. Ze heeft wekelijks hevige discussie met haar ouders omdat zij thuis geen vriendinnen mag ontvangen. Haar ouders dulden geen inspraak op dit vlak. Zij meldt dat enkel haar ouders de leefregels bepalen die gelden binnen het gezin. Het meisje leest en hoort overal dat kinderen rechten hebben, waaronder recht op inspraak. Het is haar niet duidelijk hoe zij dit recht kan uitoefenen naar haar ouders toe.

In 9 gevallen (11%) beklagen de grootouders zich over hun positie ten opzichte van hun kleinkinderen. Grootouders voelen zich te weinig betrokken en vinden dat ze weinig kansen krijgen tot contact met hun kleinkinderen.

Rest (8%) is een categorie waaronder een aantal problemen zijn samengebracht: meldingen rond financiële problemen, rond samenwonen en verantwoord ouderschap.

■ Seksueel misbruik

In totaal werden 34 aanmeldingen (13% van de gezinsproblematiek) gedaan die kunnen gekoppeld worden aan vragen of klachten rond seksualiteit. Omwille van de lage aantallen wordt hier enkel een tabel toegevoegd (zie Tabel 7). Intra-familiaal seksueel misbruik (misbruik door een van de ouders, meestal de vader) kwam voor in 26 meldingen.

7 meldingen getuigden van extra-familiaal seksueel misbruik (pedofilie of misbruik door een aanverwant familielid). Slecht 1 situatie betrof seksueel misbruik onder kinderen zelf.

SEKSUEEL MISBRUIK	AANTAL MELDINGEN	PERCENTAGE
Intra-familiaal	26	76 %
Extra-familiaal	7	21 %
Onder kinderen	1	3 %
Totaal	34	100 %

Tabel 7: Aantal meldingen rond seksueel misbruik (n = 34)

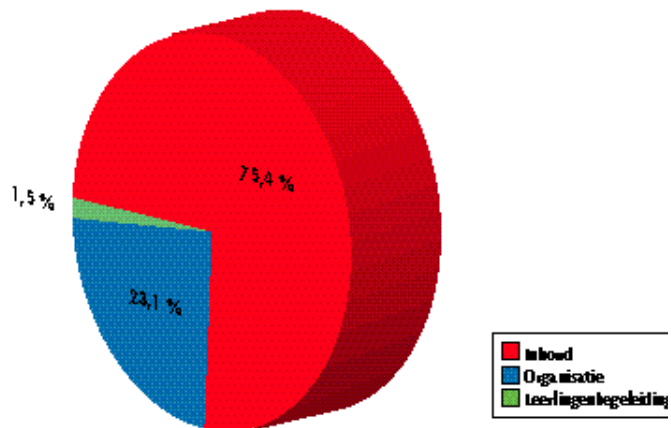
Hoewel meldingen rond seksueel misbruik ook kunnen geïnterpreteerd worden als een vorm van lichamelijk geweld, wordt er voor geadviseerd deze als afzonderlijke categorie te registreren omwille van de specifieke aard van de problematiek en de ernstige gevolgen ervan voor de ontwikkeling van het kind.

Alle vragen en klachten komen van volwassenen en hebben betrekking op jonge kinderen. De meeste melders vragen vanwege de Kinderrechtencommissaris een tussenkomst. Door het feit dat meestal tussenkomst wordt gevraagd in het kader van echtscheidingssituaties gelden dezelfde bedenkingen als bij de categorie 'opvoeding' en is de Kinderrechtencommissaris onbevoegd. In alle gevallen hebben de melders reeds contact genomen met hulpverleningsorganisatie gespecialiseerd op het vlak van kindermishandeling en seksueel

misbruik, maar ondervonden bij alle diensten bevoegdheidsgrenzen. Doorverwijzing wordt zodoende quasi onmogelijk, waardoor kinderen vaak onnodig lang met deze bedreigende leefsituatie worden geconfronteerd.

Een arts meldt ons de situatie waarin 3 van zijn patiëntjes zich bevinden. De kinderen (6, 8 en 11 jaar) komen uit hetzelfde gezin en zouden door hun vader seksueel misbruikt worden. De arts onderzocht de kinderen op vraag van de moeder. De arts meent tekenen van misbruik te herkennen en de moeder dient klacht in bij het parket op basis van het medisch verslag van de huisarts. Een onderzoek werd ingesteld, maar op basis van gebrek aan bewijzen en ontkenning van de vader geseponeerd. De moeder verlaat met de kinderen haar echtgenoot en in het kader van echtscheiding volgt er een nieuw onderzoek. De vader verkrijgt een omgangsrecht. Opnieuw wordt seksueel misbruik vermoed. Het daaropvolgend medisch onderzoek levert geen bewijsmateriaal op. Dit onderzoek werd uitgevoerd een maand na de vermoede feiten.

c. Onderwijs

Figuur 14: procentuele verdeling naar onderwijs (n = 65)

49 (75%) van de dossiers die betrekking hebben op onderwijs, handelen over inhoudelijke aspecten van het onderwijs. Binnen dit inhoudelijk onderwijsaspect onderzocht het Kinderrechtencommissariaat 23 dossiers van de klachten waarbij sprake was van pesten door leerkrachten ten aanzien van kinderen. Alle 23 klachten bleken na onderzoek gegrond. Het Kinderrechtencommissariaat heeft enkel die klachten weerhouden welke effectief onderzocht werden op hun gegrondheid.

Naast klachten over pesterijen vallen hier nog de klachten over discriminatie of over het teveel aan huistaken op, telkens met 7 dossiers.

15 dossiers (23%) meldden problemen over het gebrek aan toegang van kinderen met een handicap in het reguliere onderwijs, het recht op onderwijs in het algemeen, het schoolreglement, leerlingenparticipatie, e.d.m.

Het luik leerlingenbegeleiding (1,5%) betreft hier aanmeldingen aangaande de werking van PMS-centra.

Een jongen van twaalf schrijft ons. Na bemiddeling van de programmamakers van "Voeten vegen" (Radio 1) heeft hij een persoonlijk onderhoud met de minister van Onderwijs. Hij vraagt de minister om één dag in het schooljaar huistaak-vrij te verklaren. De minister verklaart zich akkoord en schrijft een omzendbrief naar alle scholen. De minister vraagt om de woensdagmiddag van de week van 20 november (verjaardag van het Verdrag) geen huiswerk mee te geven aan de kinderen. Wanneer die betreffende woensdag blijkt dat sommige onderwijzers toch huistaken geven, meldt de jongen dit aan de minister en aan het Kinderrechtencommissariaat.

Tijdens het opstartjaar behandelde het Kinderrechtencommissariaat 65 aanmeldingen die betrekking hadden op het onderwijs (zie Figuur 14).

De leeftijd van de kinderen die betrokken zijn bij de klachten binnen het onderwijs vertoont een zeer onevenwichtig beeld. 72% handelt over kinderen uit het basisonderwijs. Daarbinnen is de groep tussen 8 en 12 jaar oververtegenwoordigd met 62%. (Zie Tabel 6). Daarnaast kunnen we vaststellen dat 31 meldingen gebeurden door de eerste opvoeders van de kinderen. 17 meldingen kwamen van de kinderen zelf en 6 dossiers (of 11%) kwamen van professionelen. (Zie Tabel 5).

d. Jeugdhulpverlening

Onder jeugdhulpverlening verstaan wij elke vorm van hulpverlening ter bevordering van het welzijn van kinderen en jongeren in ruime zin. Welzijn vertaalt zich zowel naar algemene sociale welzijnszorg of dienstverlening, als naar dienstverlening met betrekking tot beschermingsrechten.

Sociale welzijnszorg of dienstverlening kunnen we indelen in functie van hun aanpak en organisatievorm, gaande van zeer algemeen tot erg gespecialiseerde hulpverlening^[5].

Sociale hulpverlening wordt getypeerd door handelingen zoals adviesverlening, bemiddeling, begeleiding, vorming, vaardigheidstraining, niet-medisch therapeutische handelingen en het verlenen van praktische en materiële hulp.

Een belangrijk onderdeel van de algemene welzijnszorg is de *gezondheidszorg*. Deze heeft grotendeels een eigen organisatie en wordt daarom elders in dit hoofdstuk besproken.

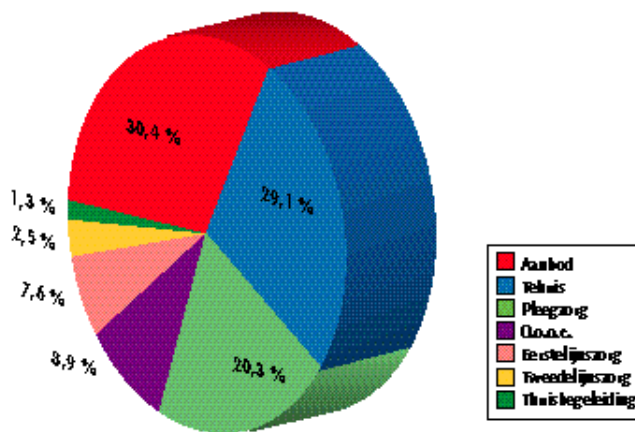
Een specifieke vorm van dienstverlening met betrekking tot beschermingsrechten vinden we momenteel vooral terug in de *Bijzondere Jeugdbijstand*. In tegenstelling tot de algemene hulpverlening, valt de Bijzondere Jeugdbijstand onder de exclusieve bevoegdheid van de Vlaamse overheid. De vorm en inhoud zijn omschreven in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990.

.....
[5] De nulde lijn verwijst naar de zelfzorg, de zelfhulpgroepen en sleutelfiguren die als niet-professioneel kunnen worden beschouwd. Eerstelijnszorg verwijst naar formeel georganiseerde diensten gekenmerkt door een niet-gespecialiseerd hulpaanbod, een lage drempel en een ambulante aanpak. Tweedelijnszorg bestaat uit diensten die gespecialiseerd zijn in bepaalde problemen of probleemgebieden en dus kleinere doelgroepen hebben, een hoge drempel hebben en ambulante werken. De derde en vierde lijn zijn gekenmerkt door een ver doorgedreven specialisatie voor een nauwkeurig afgebakende doelgroep en een hoge drempel binnen een residentieel kader.

Samen leveren de algemene hulpverlening aan kinderen en jongeren en de Bijzondere Jeugdbijstand een ruim aanbod aan diensten en voorzieningen, zowel ambulante, semi-residentieel als residentieel.

Binnen de jeugdhulpverlening wordt geen consistent beleid gevoerd bij belangenconflicten tussen volwassenen, al dan niet met hulpverlener, en kinderen. Hoewel het Verdrag het hoger belang van het kind hanteert (art.3) blijkt dat dit niet eenduidig in de praktijk wordt toegepast.

Het Kinderrechtencommissariaat ontving 79 meldingen aangaande jeugdhulpverlening. Dit is 9% van het totale aantal behandelde meldingen. 80% van de meldingen in de jeugdhulpverlening betreft vragen, 20% zijn klachten. Vragen blijken soms vermoede klachten te zijn. Dit is merkbaar in de behandeling. Vaak is er immers ook bij vragen een tussenkomst van het Kinderrechtencommissariaat geweest omdat de rechten van kinderen bij nader toezien ernstig geschonden blijken. Meestal echter werd bij de vraag informatie gegeven of werd de melder doorverwezen naar bestaande diensten (JO-lijn)^[6].

Figuur 15: procentuele verdeling naar jeugdhulpverlening. (n = 79)

Meldingen betreffende de jeugdhulpverlening, handelen voor 30% over het aanbod (Zie Figuur 15). Het is opvallend dat bij meldingen over de inhoud van het hulpaanbod, de residentiële settings hoog scoren.

Binnen de Bijzondere Jeugdbijstand handelen 29% van de meldingen over de begeleidings- en gezinsvervangende tehuizen. Hierbinnen zijn opvallend veel klachten betreffende een betwisting van de maatregel terug te vinden.

20% van de meldingen hebben betrekking op de pleegzorg. Deze lijken vaak terug te voeren naar verwarring in de opdracht en positie van het pleeggezin tegenover het kind. Dit behoeft verder onderzoek.

De onthaal-, oriëntatie-, en observatiecentra staan voor 9% van de meldingen. We vinden hier een aantal meldingen op het gebied van inspraak in het hulpverleningsproces. Rekening houdend met de emancipatorische visie waaruit de overheid de jeugdhulpverlening organiseert is dit een vreemde vaststelling.

[6] Specifiek voor de klachten bij de Bijzondere Jeugdbijstand werd een samenwerkingsovereenkomst tussen het Kinderrechtencommissariaat en de JO-lijn uitgewerkt. Hierin wordt bepaald dat meldingen over de Bijzondere Jeugdbijstand bij voorkeur eerst worden behandeld door de JO-lijn. Het Kinderrechtencommissariaat wordt evenwel op de hoogte gehouden van het vervolg van de klacht door de JO-lijn.

Wanneer kinderen een maatregel betwisten, vragen hebben bij de pedagogische inhoud van de hulpverlening en daar geen inspraak in hebben, is het emancipatorische karakter van de hulpverlening schijnbaar zoek.

Waar de leeftijd van de kinderen bekend is komen we tot de onthutsende vaststelling dat meer dan de helft van de kinderen jonger is dan 12 jaar (zie Tabel 6). Dit mag onrustwekkend worden genoemd, vermits precies jonge kinderen het minst in staat zijn zelf voor hun belangen op te komen. Zij kennen hun rechten minder goed en hebben vaak ook niet de mogelijkheden of middelen om deze af te dwingen. Hoe jonger de kinderen, hoe meer zij zijn aangewezen op volwassenen om hun rechten te helpen vrijwaren.

In slechts 23% van de aanmeldingen is het kind de melder (Zie Tabel 5). Hoewel de betreffende kinderen zijn opgenomen in de hulpverlening, zijn het vooral de eerste opvoedingsverantwoordelijken (ouders, grootouders, pleegouders,...) die een dossier aanhangig maken. Rekening houdend met het aantal klachten over de pedagogische inhoud van de hulpverlening, is het vreemd dat zo weinig professionele hulpverleners aan de alarmbel trekken. Nochtans hebben precies zij de morele en deontologische plicht om de integriteit van hun cliënt te vrijwaren.

Tot slot is vermeldenswaard dat niet-gouvernementele organisaties zich meer aanmelden dan professionelen. Het lijkt er op dat deze niet-gouvernementele organisaties op die manier een kritisch reflecterende rol vervullen.

Een moeder contacteert ons over haar vijf kinderen die het slachtoffer zijn van intra-familiaal seksueel misbruik. Er wordt klacht neergelegd bij de rijks-wacht. Vermits de feiten zeer ernstig zijn en de kinderen blijf geven van ernstige emotionele problemen, worden zij tijdelijk geplaatst in een Observatie- en Behandelingscentrum (OBC).

Tijdens de periode van plaatsing moeten zij zich noodgedwongen inschakelen in het groepsgebeuren. De kinderen doorlopen het normale hulpverleningsaanbod in het observatiecentrum, maar er wordt geen therapie opgestart. Dit past niet in het hulpverleningsaanbod van die voorziening.

Niettegenstaande de gedrags- en emotionele moeilijkheden van de kinderen, de expliciete vraag van de moeder en de aanmeldingsredenen, blijven de kinderen vergeefs wachten op therapie. De voorziening werkt immers op een gestandaardiseerde wijze. Het centrum constateert en adviseert, op basis van de observatie, dat de kinderen ernstige problemen hebben en dringend therapie behoeven. Zij worden doorverwezen naar gezinstherapie, thuisbegeleiding en gespecialiseerde hulp, waar zij op een maandenlange wachtlijst worden ingeschreven. Na verloop van maanden escaleert het gedrag van de kinderen, terwijl de hulpverlening nog steeds niet is opgestart. Omwille van escalerende gedragsproblemen wordt het oudste kind geplaatst in een gesloten instelling. De klacht van de moeder luidt hier dat het hulpaanbod niet aansluit op de hulpvraag en dat de hulpvrager geen inspraak heeft in de hulpverlening.

Soms worden klachten betreffende schendingen van kinderrechten in de jeugdhulpverlening gemeld, welke na verder onderzoek onterecht bleken. Deze klachten wezen wel op een belangenconflict tussen betrokken partijen. Maar het onderzoek van de klachten leidde tot het afwijzen van de klachten op basis van ongegrondheid.

e. Gezondheidszorg

22 meldingen (2.5%) hebben op een of andere manier betrekking op de gezondheid van kinderen. Het zijn meldingen rond sociale zekerheid (1), recht op aangepaste voorzieningen (1), wetgeving (5), gezonde voeding (1), schadelijke milieu-invloeden (2) en recht op gezonde woning (12). Vaak betreffen het klachten van volwassenen waaraan niet kan worden tegemoetgekomen omwille van de aard van de materie waardoor het Kinderrechtencommissariaat onbevoegd is. Alle klachten werden doorverwezen naar bevoegde instanties.

Een vader meldt ons dat zijn gezin al jaren een sociale woning betreft. Het huis is in een redelijk verwaarloosde toestand (vocht en schimmels) en de huisvestingsmaatschappij belooft al maanden het huis te zullen opknappen. Toen in het gezin een kindje werd geboren met ademhalingsstoornissen, verklaart een arts de woonsituatie als ongezond voor het kind. De ouders formuleren opnieuw een vraag tot renovatie of een andere woning, hierbij verwijzend naar de gezondheidsproblemen van het kind op basis van het medisch attest van hun kind. Maanden later werd aan de vraag nog steeds geen gevolg gegeven.

f. Vrije tijd

Meldingen met betrekking tot vrije tijd vormen een minderheid binnen het totale aantal aanmeldingen. Het betreft 24 (3 %) van de 899 meldingen. Ook hier vormen de eerste opvoeders de grootste groep aanmelders. Zij worden gevolgd met half zo veel klachten door kinderen zelf. We treffen 3 dossiers aan over inspraak in de vrijetijdsbesteding thuis en twee over de werking van een jeugdbeweging.

Het grootste aandeel van de klachten situeert zich buitenshuis. Er zijn 13 dossiers waarin jongeren klagen over intolerantie van buurtbewoners en vijf dossiers over gebrek aan speelruimte buitenshuis.

Bezorgde ouders melden ons volgend probleem. Enkele buurtbewoners ergeren zich aan het feit dat hun kinderen regelmatig samenkomen op een vaste plaats in de buurt. De meeste ouders zijn daar tevreden mee, omdat de sociale controle op die manier mogelijk blijft. De politie wordt door de geërgerde burgers meermaals gebeld omdat de kinderen in de weg staan en lawaai maken. De kinderen zelf vinden dit bij de haren gegrepen, vermits zij enkel maar buiten spelen, wat hun ouders en grootouders ook altijd hebben gedaan. Zij verzetten zich tegen het label 'hangjongeren'.

g. Cultuur

Tijdens dit opstartjaar behandelde het Kinderrechtencommissariaat 20 meldingen (2%) over de cultuurbeleving. 19 daarvan worden geuit door volwassenen. Niet toevallig hangen sommige van deze meldingen samen met klachten betreffende discriminatie in het

onderwijs. Daarbij blijkt niet het anders-gelovig zijn, maar wel de etnische origine van het kind doorslaggevend te zijn.

Deze 20 dossiers kennen een diversiteit aan inhoud: het statuut van politiek vluchtelingen (5), minderjarige illegalen (1), Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (4), administratieve problemen (2), problemen met de opvang door een gastgezin (1), gezinshereniging (3) en verdraagzaamheid (2). 1 dossier betrof het een klacht m.b.t. een schending van het recht op vrijheid van godsdienst en geweten in de hulpverlening.

Een laatste dossier betrof de uithuwelijking van een meisje tegen haar zin.

Een pleegmoeder meldt dat haar pleegdochter vrijzinnig werd opgevoed. Toen zij werd geplaatst in het pleeggezin, drong de moeder er bij het pleeggezin op aan om het meisje verder vrijzinnig op te voeden, wat ook gebeurde. Na verschillende jaren wordt de jonge adolescente geplaatst in een residentiële voorziening. Daar moet zij aan de katholieke eucharistievieringen deelnemen en krijgt ze geen toestemming om naar een neutrale school te gaan.

h. Burgerschap

Het Kinderrechtencommissariaat behandelde 14 aanmeldingen (1,5%) die spraken over het burgerschap van de minderjarige. Hier kwam een brede waaier aan thema's aan bod: jeugdbeleid (1), toegankelijkheid (3) en inzichtelijkheid (1) van de administratie, ruimtelijke ordening (1), vragen m.b.t. arbeid (4), kinderen in de media (2), beeldvorming door de overheid over kinderen (1) en kinderen als consument (1).

Zo schrijft een meisje ons dat zij het erg storend ervaart dat men reeds in september sinterklaasnoep kan kopen en vanaf begin oktober speelgoed-reclame in de bus krijgt voor de sinterklaasaankopen. Zij vraagt een sperperiode.

i. Verkeer

Meldingen met betrekking tot de Belgische verkeerssituatie kaderen allemaal in de problematiek van de verkeersveiligheid. 20 meldingen (2%) werden geregistreerd.

Alle meldingen kwamen van kinderen, tussen 11 en 12 jaar. Kinderen klagen over het feit dat zij te vaak slachtoffer zijn, als voetganger of als fietser. Vooral kinderen uit stedelijke omgevingen voelen zich onveilig op straat.

j. Criminaliteit

Tot slot behandelde het Kinderrechtencommissariaat 10 aanmeldingen (1%) inzake criminaliteit. Kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van criminele feiten (6 aanmeldingen) hebben problemen om gehoord en opgevangen te worden. Jongeren als dader van criminele feiten (4 aanmeldingen) ondervinden veel onduidelijkheid over hun rechtspositie.

3 NETWERKING

Het Kinderrechtencommissariaat is een nieuwe actor in het kinderrechtenveld. In dat veld werken reeds verschillende organisaties. Het Kinderrechtencommissariaat is de enige en eerste overheidsinstantie met een duidelijk omschreven opdracht inzake kinderrechten. Het Vlaams Parlement heeft gewild dat het Kinderrechtencommissariaat haar taken uitvoert in dialoog met organisaties die actief zijn rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind. Het Kinderrechtencommissariaat wil dan ook een katalysator zijn die overleg en samenwerking met en tussen alle relevante organisaties en instanties mogelijk maakt. Het Kinderrechtencommissariaat maakt dit waar door zich op de betrokken fora bekend te maken, deel te nemen aan vergaderingen, voordrachten te geven en lid of deelnemer te worden van diverse overlegstructuren.

3.1... MET DE OVERHEID

a. De Vlaamse Administratie

Het Kinderrechtencommissariaat bouwt haar contacten uit met de Vlaamse Administratie, en in het bijzonder met de ‘aanspreekpunten kinderrechten’ die in elk Departement werden aangesteld. Die ‘aanspreekpunten’ moeten het kinderrechtbeleid vorm geven.

De aanspreekpunten werden op 15 december 1998 door de Kinderrechtencommissaris ontvangen voor een inleiding over kinderrechten en het Verdrag.

De Kinderrechtencommissaris ging tevens de werking van het Kinderrechtencommissariaat nader toelichten aan de ambtenaren van het Departement Gezin en Maatschappelijk Welzijn.

Met het Departement Onderwijs waren er contacten inzake de opmaak van een brochure voor directies van basisscholen en secundaire scholen. Op 7 september 1999 nam de Kinderrechtencommissaris als spreker deel aan een lunchdebat dat georganiseerd werd door het Departement.

Een meer structurele samenwerking kwam tot stand met de Commissie Laakbare Praktijken van het Departement Onderwijs. Deze commissie werd door het Departement opgericht om klachten te behandelen inzake laakbare praktijken, praktijken in strijd met de kosteloze toegang, en praktijken in strijd met de regelgeving op de sociale voordelen^[7]. Vanaf april 1999 maakt de Kinderrechtencommissaris deel uit van de commissie^[8]. Op deze wijze wordt het mogelijk om een goed zicht te krijgen op de implementatie van het fundamentele recht op kosteloos basisonderwijs in Vlaanderen.

b. Jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap

Op 7 oktober 1998 had de Kinderrechtencommissaris een onderhoud met de Jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap. Deze raad adviseert de Vlaamse minister van Welzijn. Het is erg

[7] Besluit van de Vlaamse Regering van 17 juni 1997 betreffende laakbare praktijken en de samenstelling, de bevoegdheid en de werking van de Commissie Laakbare Praktijken voor het basisonderwijs (B.S. 2 aug. 1997).

[8] Ministerieel Besluit van 29 april 1999 tot samenstelling van de Commissie Laakbare Praktijken voor het basisonderwijs, art.1.

belangrijk voor het implementeren van kinderrechten in het Vlaams beleid dat het Kinderrechtencommissariaat en de Jeugdraad hun inzichten over rechten en belangen van kinderen en jongeren op elkaar afstemmen. Momenteel wordt nagegaan hoe meer structureel overleg kan worden uitgebouwd.

Het Kinderrechtencommissariaat wisselt ook op lokaal vlak regelmatig informatie uit met jeugdleden en de speelpleinwerking.

c. Stuurgroep leerlingenparticipatie

In de schoot van de Koning Boudewijnstichting werd een stuurgroep leerlingenparticipatie opgericht om de uitvoering van het decreet inzake leerlingenraden mee vorm te geven. Deze stuurgroep kwam voor het eerst bijeen op 15 september 1999. De stuurgroep zal tijdens het schooljaar 1999-2000 verder adviezen en methodieken uitwerken ten behoeve van bestaande of op te richten leerlingenraden. Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de stuurgroep.

3.2... MET HET MIDDENVELD

a. De Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

De Kinderrechtencoalitie is een koepel van niet-gouvernementele organisaties in het kinderrechtenveld. De coalitie is één van de belangrijkste gesprekspartners voor het Kinderrechtencommissariaat.

De leden van de coalitie kunnen het Kinderrechtencommissariaat onder meer informeren over de vragen waar kinderen en jongeren mee leven.

Het Kinderrechtencommissariaat wil ook samenwerken met de coalitie. Om de boodschap van het kinderrechtenuitvoeringsproject krachtig uit te dragen is het noodzakelijk om front te vormen. Die samenwerking werd geconcretiseerd bij de uitbouw van de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'. Het Kinderrechtencommissariaat heeft veel tijd, middelen en energie geïnvesteerd in de uitbouw van die gezamenlijke campagne. De meeste leden van de coalitie kampen immers met een schrijnend gebrek aan mankracht en middelen.

b. Unicef

Unicef heeft in 12 landen een inspraakproject lopen onder de naam "What do you think?". Het project wordt in België gesubsidieerd door het Ministerie van Justitie. Bedoeling is inspraak van minderjarigen mogelijk te maken bij het rapportageproces. Het Kinderrechtencommissariaat zit in de stuurgroep van dit project. Een 30-tal kinderen en jongeren uit het hele land zitten in de projectgroep en leren er over het belang en de betekenis van kinderrechten in hun dagelijks leven. De Kinderrechtencommissaris was aanwezig op een "What do you think?" vormingsweekend in september 1999.

c. Gespreksplatform Bijzondere Jeugdbijstand

Als uitloper van de gesprekken tijdens de ronde tafels van de ad hoc commissie Bijzondere Jeugdbijstand nam het Kinderrechtencommissariaat het initiatief om de partners uit het veld uit te nodigen om regelmatig samen te komen om gemeenschappelijke problemen en knelpunten uit te praten en oplossingen te zoeken. Een eerste kennismakingsronde werd

gehouden op 21 september 1999. Het initiatief wordt door de sector erg gewaardeerd. De bedoeling is vooral om de geformuleerde beleidsaanbevelingen op te volgen en toe te zien op de uitvoering ervan.

d. European Network for Ombudsmen for Children (ENOC)

ENOC groepeerde de reeds bestaande Europese kinderombudsdiensten^[9] en stimuleert en ondersteunt de oprichting van nieuwe kinderombudsdiensten in Europa. Het Kinderrechtencommissariaat beantwoordt aan de criteria voor lidmaatschap van ENOC en is sinds haar oprichting lid van de organisatie.

Jaarlijkse samenkomsten van de ENOC-leden hebben tot doel om strategieën uit te bouwen, methoden van ombudswerk uit te wisselen en gemeenschappelijke standpunten in te nemen over specifieke thema's: participatie, seksueel misbruik, toezichtssystemen, rapportage, het lidmaatschapsprofiel en de positie van een kinderombudsdienst in relatie tot de overheid.

ENOC zoekt een eigen plaats in het rapportageproces naar het Comité voor de Rechten van het Kind. De kinderombudsdiensten hebben momenteel geen duidelijke plaats in dat proces. Het Comité hoort de regeringen van de lidstaten op de officiële zittingen maar behandelt de landenrapporten ook in zogenaamde "pre-sessional working groups" waarop NGO's en NGO-coalities uitgenodigd worden. Op die bijeenkomsten kan bijkomende informatie vrijgegeven worden die de lidstaten zelf niet in hun rapporten opnemen. Het Comité hecht veel belang aan dergelijke "alternatieve" rapporten. De kinderombudsdiensten, doorgaans overheidsinstanties, vallen op beide bijeenkomsten uit de boot.

Op de pre-sessionals horen ze niet thuis omdat het geen NGO's zijn en omdat de NGO's bovendien ook op de kinderombudsdiensten commentaren moeten kunnen leveren. Anderzijds zijn ze evenmin deel van de uitvoerende macht en hebben ze zodoende geen spreekrecht op de officiële zittingen. ENOC onderzoekt momenteel de beste strategie om toch gehoord te worden door het Comité.

Van 2 tot 4 oktober 1998 vergaderde ENOC in Kopenhagen. De hoofdthema's waren het aflijnen van een lidmaatschapsprofiel en de toepassing in de verschillende landen van artikel 12 van het Verdrag. Ook de inspraakmethodieken binnen kinderombudsdiensten zelf kwamen daarbij aan bod.

Op 2 februari 1999 gaf de Kinderrechtencommissaris, samen met de voorzitter van de Deense Kinderraad en de Noorse Kinderombudsman, in Zurich een workshop over kinderombudswerk. Unicef Zwitserland wil een dergelijke instantie oprichten en kreeg daarvoor de inhoudelijke ondersteuning van ENOC. Unicef Zwitserland was vooral geïnteresseerd in de bevindingen van de Kinderrechtencommissaris. Die lichtte Unicef Zwitserland in over de werking van kinderombudsdiensten in een federaal georganiseerd land.

e. European Academy for Children's Rights

Radda Barnen, de Zweedse afdeling van Save the Children, heeft projecten in verschillende Oost-Europese landen, waarbij academici en praktijkmensen uit het westen hun know-how inzake mensenrechteneducatie, democratisering en kinderrechten ter beschikking stellen. Het Kinderrechtencommissariaat neemt deel aan een aantal van die projecten.

.....
 [9] Lid zijn: Oostenrijk, België, Canada, Denemarken, Finland, Hongarije, IJsland, Noorwegen, Portugal, Spanje, Zweden.

In mei 1999 nam het Kinderrechtencommissariaat in Moldavië deel aan een internationaal seminarie. Het seminarie ging over de manier waarop magistraten en politiemensen kunnen omgaan met jongeren.

f. End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking (ECPAT)

ECPAT (End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking) is een netwerk van NGO's op internationaal vlak die ijvert voor de eliminatie van kinderprostitutie, kinderpornografie en handel van kinderen voor seksuele doeleinden. ECPAT was een belangrijke actor in het eerste wereldcongres tegen kinderprostitutie en uitbuiting van kinderen te Stockholm in augustus 1996 en zetelde tevens in de Belgische Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen, opgericht na het uitbarsten van het Dutroux-schandaal in de zomer van 1996.

In mei 2000 volgt een tweede editie van het wereldcongres te Manilla met als thema 'International Young People's Participation Project'. Ter voorbereiding daarvan hebben de deelnemende landen nationale congressen op stapel staan. ECPAT verzorgt de voorbereiding van de Belgische deelname. Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd als lid van de stuurgroep om het nationaal congres mee vorm te geven en een inhoudelijke inbreng te doen op het congres zelf. In België wordt het nationaal jongerencongres 'Jongeren nemen het woord - Jongeren uit de marge' doorgaan op 5 november 1999 te Heverlee. Doel van het Congres is om op Belgisch vlak jongeren die kwetsbaar zijn voor alle vormen van (seksueel) geweld samen te brengen om te luisteren naar hun getuigenissen en hun voorstellen tot betere bescherming binnen hun kwetsbare positie. Samen met hen wordt gezocht naar de concretisering van een meetbaar en tijdsgebonden nationaal actieprogramma dat aangeboden wordt aan de Belgische regering en aan alle beleidsinstanties die op diverse niveaus te maken hebben met jeugdbeleid.

3.3... MET HET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Vooraf in functie van de onderzoeksopdracht is het belangrijk een goed contact te houden met wetenschappelijke instellingen. Binnen het Kinderrechtencommissariaat is het onmogelijk om alle nodige en wenselijke onderzoeken zelf uit te voeren en bestaat een deel van de onderzoeksopdracht er precies in om bestaande resultaten te bundelen en te toetsen aan de praktijk.

Belangrijke partners op dit vlak zijn het Centrum voor de Rechten van het Kind, het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudieën, het Vlaams Centrum ter Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, en het onderzoekscentrum Kind en Samenleving. Voor de volledigheid geven we hierbij nog de Tabel 8 met een overzicht van de verschillende netwerkcontacten.

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
16/06/98	Koning Boudewijnstichting	Brussel
22/06/98	VZW Jongerenbegeleiding	Gent
19/08/98	VZW Balans	Brussel
2-4/09/98	Enoc	Kopenhagen
16/09/98	Délegué Général aux Droits des Enfants	Brussel
21/09/98	Departement Onderwijs	Brussel
22/09/98	Jeugd en Stad	Brussel
24/09/98	BGMK	Brussel
25/09/98	DCI- Vlaanderen	Gent
7/10/98	Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap	Brussel
19/10/98	Steunpunt Algemeen Welzijnswerk	Brussel
20/10/98	Klasse	Brussel
29/10/98	Nationaal Chirosecretariaat	Antwerpen
30/10/98	Stedelijk Onderwijs	Antwerpen
3/11/98	POOL	Gent
14/11/98	Scholierencongres	Leuven
30/11/98	Administratie Jeugdwerk	Dworp
1/12/98	VZW West-Vlaamse Pleeggezinnendienst	Roeselare
15/12/98	Ministerie van Buitenlandse Zaken	Brussel
17/12/98	Reflex Weerbaarheidscentrum	Brussel
17-18/12/98	Kinderprovincieraad	Hasselt
22/12/98	Administratie Departement Basisonderwijs	Brussel
14/01/99	Unicef België	Brussel
19/01/99	ECPAT	Brussel
27/01/99	Euronet	Brussel
27/01/99	Stedelijk Onderwijs	Antwerpen
2/02/99	ECPAT	Brussel
5/02/99	Unicef Zwitserland	Zürich
9/02/99	Adoptielijn	Brussel
22/02/99	Roefel	Merelbeke
2/03/99	ECPAT	Brussel
8/03/99	Gemeenschapsinstelling De Zande	Ruiselede
15/03/99	Kinderrechtenorganisaties	Brussel
23/03/99	Vlaamse Scholierenkoepel	Brussel
25/03/99	Administratie Departement Basisonderwijs	Brussel
26/03/99	ECPAT	Brussel
29/03/99	Provinciale Jeugddiensten	Brussel
2/04/99	Min.Vlaamse Gemeenschap: Dep. Onderwijs	Brussel
21/04/99	Koninklijk Paleis	Brussel

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
30/04/99	ECPAT	Brussel
7/05/99	Scholierenparlement	Brussel
21/05/99	ECPAT	Brussel
27/05/99	Werkgroep Inclusief Onderwijs	Brussel
10/06/99	Vlaamse Jeugdraad	Brussel
10/06/99	Vl. Centrum Bevordering Welzijn Kinderen	Brussel
15/06/99	Federatie Pleegzorg	Brussel
16/06/99	Commissie Laakbare praktijken	Brussel
18-19/06/99	Telefono Azzurro	Brussel
23/06/99	Kinder- en Jongeren Telefoon	Brussel
15/09/99	Kon.Boudewijnstichting	Brussel

Tabel 8: Netwerking

4 VORMING

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig gevraagd om vorming te geven inzake kinderrechten. Wij gaan graag op dergelijke vragen in omdat we het belangrijk vinden dat de kennis over kinderrechten groeit in zoveel mogelijk sectoren, zodat de gewenste attitude naar kinderen toe meer en meer bereikt kan worden. Het is tegelijk ook altijd een verdere kennismaking van het publiek met het Kinderrechtencommissariaat als instantie. De vormingsopdrachten worden op uiteenlopende manier uitgevoerd: voor een groot publiek of een kleine groep, voor professionals uit een bepaalde sector of een eerder gemengd algemeen publiek, voor kinderen of volwassenen.

Door de overbevraging hebben we echter enkele criteria moeten vastleggen:

- *Er moet bij voorkeur een aansluiting gevonden worden met die sectoren die prioritair zijn voor het Kinderrechtencommissariaat, nl. de basisvoorzieningen voor minderjarigen (onderwijs, hulpverlening ...)*
- *Het moet ondubbelzinnig over kinderrechten gaan en niet over volwassen thema's, "vermomd" als kindertema's.*
- *Er moet vooraf duidelijkheid zijn over het kennisniveau van het publiek.*
- *Een minimum aantal deelnemers moet gegarandeerd worden in verhouding tot de gevraagde tijdsinvestering.*

Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd vormingssessies te houden aan universiteiten (International Interdisciplinary Course on Children's Rights, UG- centrum voor Sociaal Recht, KUL- Post-universitair Centrum West-Vlaanderen- Criminologie, KUL ...) en op het werkveld (voornamelijk in de sector van de Bijzondere Jeugdbijstand, Algemeen welzijnswerk en Onderwijs).

Voor een uitgebreid overzicht van de geleverde prestaties verwijzen we naar Tabel 9 op de volgende pagina.

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
27/06/98	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
10/10/98	Kinder- en Jongeren Telefoon	Mechelen
17/10/98	Rudolf Steiner Academie	Berchem
21/10/98	Postuniversitair Centrum West-Vlaanderen	Roeselare
19/11/98	Vl. Centr. Bevordering Welzijn Kinderen & Gezinnen	Brussel
18/01/99	CGSO Trefpunt	Gent
27/01/99	Regionaal Overleggroep Bijzondere Jeugdzorg	Brugge
29/01/99	Vereniging voor Kind en Adoptiegezin	Leuven
29/01/99	KUL - Criminologie	Leuven
1/02/99	Agalev Hasselt	Hasselt
2/02/99	Vrijwilligersvereniging Wederzijds Hulpbetoon Vzw	Gent
3/02/99	C.V.P. Vrouw & Maatschappij	Duffel
8/02/99	KUL - Jeugdcriminologie	Leuven
10/02/99	Stedelijk Onderwijs Antwerpen	Antwerpen
11/02/99	Rotary Club Antwerpen	Antwerpen
13/02/99	Protestante Landelijke Jeugddienst	Blankenberge
24/02/99	Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst Brugge	Tielt
25/02/99	VZW Uit de Marge	Brussel
26/02/99	Nat. Fabiola Stichting Geestelijke Gezondheidszorg	Brussel
10/03/99	CVP Dendermonde	Dendermonde
12/03/99	Sociaal Impulsfonds Ichtegem	Ichtegem
17/03/99	Pedagogisch Centrum Gent	Gent
25/03/99	Gezinsraad Aalter	Aalter
28/04/99	Jeugdzorg in gezin	Dendermonde
29/04/99	Caritas Limburg	Herk-de-Stad
7/05/99	Archipel-Groot Eiland Vzw	Brussel
4/09/99	Unicef WDYT	Brussel
7/09/99	ST Jan Berchmanscollege Mol	Mol
7/09/99	Min. Vlaamse Gemeenschap: Dep. Onderwijs	Brussel
25/09/99	Hoger Instituut Gezinswetenschappen	Brussel

Tabel 9: Overzicht van de vormingsactiviteiten

5 PROJECTEN

5.1... PARTICIPATIEPROJECT

Wil het Kinderrechtencommissariaat als megafoon fungeren voor kinderen en jongeren, dienen we te weten wat kinderen belangrijk vinden, hoe zij denken of wat hen bezig houdt. Dit kan reeds blijken uit wetenschappelijk onderzoek, klachtenanalyse of occasionele contacten met kinderen. Daarnaast is het evenwel wenselijk, zometer noodzakelijk een langdurige dialoog aan te gaan met kinderen en jongeren. Door kinderen en jongeren rechtstreeks aan te spreken of hen de mogelijkheid te geven hun mening te verkondigen geven we hen immers de mogelijkheid een stem te geven in het beleid. Vandaar dat er beslist werd een langdurig participatieproject met kinderen en jongeren op te starten.

Uiteindelijk is het doel van dit participatieproject in eerste instantie het Kinderrechtencommissariaat in staat te stellen snel en efficiënt kinderen en jongeren te kunnen consulteren. Met als bijkomend doel kinderen en jongeren de mogelijkheid te geven het Kinderrechtencommissariaat vlug en doelmatig te berichten over allerlei onderwerpen die hen aanbelangen. Het participatieproject zal na afloop van het schooljaar (midden het jaar 2000) geëvalueerd worden op zijn waarde en mogelijkheden. Vooral de praktische haalbaarheid (gebrek aan mankracht binnen het Kinderrechtencommissariaat) en de financiële consequenties van een mogelijke uitbreiding van het project zal dan kritisch dienen onderzocht te worden.

In de voorbereidingsfase bleek o.a. via literatuurstudie dat het organiseren van participatie door kinderen in een formeel orgaan niet vanzelfsprekend is.

Het Kinderrechtencommissariaat opteert er voor kinderen en jongeren te bereiken via twee "willekeurig" geselecteerde groepen in Vlaanderen. Omwille van de bereikbaarheid, de beperkte tijdsinvestering en de toegankelijkheid werden in eerste instantie contacten gelegd met scholen uit de directe omgeving van de stafmedewerkers. Gezien het hier om een pilootproject gaat streven wij bij de selectie van beide scholen geen representativiteit na; temeer de methodiek verder dient uitgewerkt te worden. Enerzijds wordt ervoor geopteerd een klas uit het basisonderwijs te selecteren om op die manier een stem van kinderen te aanhoren. Hierbij wordt de leeftijd van 10-11jaar als ideaal naar voren geschoven. Anderzijds worden jongeren niet uit het oog verloren. Geopteerd wordt een klas uit het secundair onderwijs te selecteren waarbij de leeftijd van 15 jaar als norm wordt beschouwd. Na intern overleg worden twee klassen uit het Gentse geselecteerd^[10], die klassikaal een overeenkomst afsluiten met het Kinderrechtencommissariaat. Rekening houdend met de efficiëntie (een directe lijn), de nieuwe communicatiemogelijkheden binnen het onderwijssysteem (iedere klas een pc) en de leefwereld van kinderen en jongeren (nieuw communicatiemiddel), wordt gekozen om via het internet (e-mail) met de twee geselecteerde klassen te communiceren. De juiste modaliteiten van de overeenkomst worden in een verdere fase besproken met de betreffende leerkrachten.

De scholen die gedurende één schooljaar fungeren als officiële gesprekspartner van het Kinderrechtencommissariaat, verklaren zich akkoord met dit project en verbinden zich er toe daarvoor de nodige tijd en middelen vrij te maken. De scholen garanderen aan de leerlingen de vrije toegang tot het gebruik van de internetverbinding. De klassen krijgen in de school een briefing over kinderrechten en de opzet van dit project, door de

[10] 5° leerjaar Basisschool Merelbeke (Gemeenschapsonderwijs), 4° jaar Latijn Grieks St. Bavo Instituut Gent.

Kinderrechtencommissaris. Gedurende het schooljaar 1999 - 2000 kunnen beide partners - hetzij de kinderen, hetzij het Kinderrechtencommissariaat - vragen of suggesties aan elkaar voorleggen. Het is de betrachting deze vragen binnen de kortst mogelijke tijd te laten beantwoorden door de respectievelijke partner.

5.2... ONDERZOEKSPROJECT

Gezien het Kinderrechtencommissariaat als megafoon moet functioneren voor kinderen en jongeren, is het vanzelfsprekend dat de dagelijkse agenda ook door hen gevoed wordt. De aanbevelingen ten aanzien van het Vlaamse Parlement bijvoorbeeld zullen moeten gesteund zijn op competentie, kennis en onderzoek, gebaseerd op empirisch en wetenschappelijk materiaal, niet op eigen opinies of wensen. Dit wordt trouwens aangegeven in het decreet (artikel 5.)

Vaak wordt over het hoofd gezien hoe kinderen en jongeren zelf hun rechten percipiëren. De wijze waarop kinderen en jongeren hun rechten waarnemen is niet onbelangrijk om weten, wil men aangepaste methodieken en educatieve programma's ontwikkelen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt vanuit een emancipatorische basisfilosofie niet onbelangrijk kinderen en jongeren zelf inspraak te geven in het ontwikkelen van dergelijke methodieken. Zonder systematisch onderzoek bij minderjarigen zal het immers voor deskundigen aangaande kindmateries zeer moeilijk zijn die onderwerpen te detecteren die kinderen en jongeren nauw aan het hart liggen. Zo zullen onderwerpen die kinderen zelf rapporteren als ernstige stressoren - aanvallen op de persoonlijke integriteit, schoolgerelateerde bedreigen van het zelfbeeld, conflicten met leeftijdsgenoten, spanningen binnen het gezin - vaak over het hoofd gezien worden wanneer professionelen discussiëren over de mentale gezondheid van kinderen. Onderzoek naar de ervaringen van kinderen en jongeren i.v.m. hun rechten kan dus nuttig zijn om minderjarigen een bijkomende stem te geven in wat zij belangrijk vinden. Het maakt het tevens mogelijk de meest kritische problemen waar kinderen en jongeren vandaag de dag mee geconfronteerd objectiever worden en explicieter te kaderen binnen de maatschappelijke context.

De factoren die de perceptie van rechten bij kinderen en jongeren beïnvloeden zijn complex en kunnen niet losgekoppeld worden van het ontwikkelingsniveau en van de culturele en socio-economische context van de minderjarige in kwestie. Zo suggereert recent onderzoek dat de perceptie bij kinderen en jongeren onder meer en tot op zekere hoogte beïnvloed wordt door de sociaal economische en culture achtergrond van het kind.

Interessante vragen kunnen dan zijn: welke rol spelen de ouders, de vrienden en de school bij de opvoeding van kinderen over hun rechten; wat zijn de implicaties van de verschillende schoolmethodes bij de opvoeding over hun rechten? Wat is de relatie tussen de verschillende rechten en door de kinderen zelf waargenomen competentie?

In een eerste fase van het vooronderzoek, werden we geconfronteerd met meerdere problemen. Zo bleken verschillende kinderen niet vertrouwd met het onderwerp, anderen vonden verschillende vragen te moeilijk. Zo is het woord 'rechten', een woord dat veelvuldig voorkomt in allerlei educatieve pakketten, een moeilijk begrip voor sommige van de ondervraagde kinderen geen weg met wisten.

Op basis van de opgedane ervaringen wordt in een tweede fase een aangepaste vragenlijst uitgewerkt. Ook de methodiek dient kritisch herbekeken te worden. Verschillende economische strata en verschillende leeftijdscategorieën dienen onderzocht te worden.

De bijhorende vragenlijsten dienen aangepast te worden naar de specifieke doelgroep. In de planning wordt voorzien dat tweede fase in het najaar wordt afgesloten en het onderzoek wordt opgestart. De eerste oriënterende contacten met gespecialiseerde onderzoeksbureaus werden reeds gelegd.

6 OPLEIDING EN EIGEN STUDIE

Om bij te blijven en ons verder te verdiepen in de thematiek waar we prioritair willen op ingaan, blijven het Kinderrechtencommissariaat zich ook permanent bijscholen. Het belang hierbij is onze professionaliteit te verbreden en te verdiepen. Dit gebeurt enerzijds door middel van opleiding door het verbreden van professionele vaardigheden en kennis én door het volgen van een bestaand opleidingsaanbod. En anderzijds door middel van studie om op eigen initiatief zich te verdiepen in een bepaald thema of problematiek.

Door deelname aan congressen, seminaries en studiedagen, door het aanvullen van een eigen documentatiebestand en bibliotheek blijven het Kinderrechtencommissariaat op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen. Dit is bij uitstek een aanbod gestuurd gebeuren. De geselecteerde opleidingsmomenten hebben te maken met specifieke kinderrechten- of hangende maatschappelijke thema's enerzijds en met eerder beroepstechnische aspecten anderzijds.

Het voorbije werkjaar namen teamleden deel aan de postacademische vorming Kinderrechten die jaarlijks georganiseerd wordt door het Centrum voor de Rechten van het Kind te Gent. Dit is een nascholingscursus van 10 halve dagen die dit jaar inging op diverse systemen van toezicht op kinderrechten.

Daarnaast werd ook bijscholing gevolgd omtrent herstelrecht, jeugdsanctierecht, minderjarigen in de gevangenis, hulpverlening aan migranten. Dit sloot goed aan bij onze opdracht binnen de ad hoc commissie Bijzondere Jeugdzorg.

Ook onderwijs kwam aan bod met studiedagen over geweld op school en over kinderrechten in het onderwijs.

De Kinderrechtencommissaris nam op 17 november 1998 deel aan een debat van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk over de toegang van minderjarigen tot de voorzieningen binnen deze sector. De Kinderrechtencommissaris nam verder deel aan het congres van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling, "Kindermishandeling, grensoverschrijdend", in de hoedanigheid van deelnemer en spreker. Andere belangrijke congressen waren zonder twijfel het Vlaams Welzijnscongres "Veer10-acht10", waar heel sterk de nadruk werd gelegd op participatie en competenties van jongeren en het UNESCO colloquium over kinderporno op het internet.

De Kinderrechtencommissaris volgde ook een studienamiddag rond beroepsgeheim, ingericht door Vlastrov, de koepel voor het Vlaamse straathoekwerk. Discretie en geheimhouding zijn elementair in de dossierbehandeling van het Kinderrechtencommissariaat. Met het straathoekwerk heeft het Kinderrechtencommissariaat gemeen dat minderjarigen zich in volle vertrouwen tot ons moeten kunnen richten. Het beroepsgeheim is van openbare orde en afwijkingen ervan kunnen enkel in zeer uitzonderlijke situaties mogelijk zijn. Voor de volledigheid volgt ook hier in onderstaande Tabel 10 een overzicht van de gevolgde opleidingen en studiedagen.

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
15/10/98	Comité. 'Breek de stilte' - VU Europarlementsleden	Brussel
26/11/98	Werkgroep Jeugdsanctierecht i.s.m. VZW Jongerenbegeleiding	Deinze
27/11/98	B.G.J.G.	Brussel
1/12/98	Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen	Brussel

DATUM	ORGANISATIE	PLAATS
2/12/98	Vereniging voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid	Gent
2/12/98	Comité Bijzondere Jeugdzorg Halle Vilvoorde	Brussel
4/12/98	Min. van de Vlaamse Gemeenschap: Algemeen Welzijnsbeleid	Brussel
11/12/98	Perspectief VZW	Gent
14/12/98	Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind	Antwerpen
5/01/99	C.B.G.S.	Brussel
8/01/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
15/01/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
18-19/01/99	Verbond Voorzieningen voor Jeugd- en Gehandicaptenzorg VZW	Brussel
22/01/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
22/01/99	Euronet	Brussel
28/01/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
5/02/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
12/02/99	Stad Ieper: Jeugddienst	Ieper
18-19/02/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
19/02/99	Vertrouwenscentra Kindermishandeling	Antwerpen
26/02/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
5/03/99	Nederlandse Ombudsdienst	Den Haag
5/03/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
4-5/03/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
11/03/99	Werkgroep Inclusief Onderwijs	De Haan
12/03/99	Centrum voor de Rechten van het Kind	Gent
11-12/03/99	Min. Vlaamse Gemeenschap: Departement Onderwijs	Anderlecht
11-12/03/99	Koning Boudewijnstichting en Departement Onderwijs	Anderlecht
26/03/99	Oikoten	Brussel
19/04/99	DIROO	Gent
23/04/99	Vlastrov	Brussel
29/04/99	Balans Vzw	Meerbeek
29/04/99	Comité Bijzondere Jeugdzorg Gent-Eeklo	Gent
29-30/04/99	Forum Pluralistisch Jeugdwerk - Steunpunt Alg. Welzijnswerk	De Haan
6/05/99	BVVO - VIBOSO	De Haan
12/05/99	Unesco	Parijs
20-22/05/99	Min. Vlaamse Gemeenschap: Algemeen Welzijnsbeleid	Kortrijk
25/05/99	European Academy Children's Rights	Moldavië
28/05/99	C.B.G.S.	Brussel
2/06/99	Vertrouwenscentra Kindermishandeling	Antwerpen

Tabel 10: Overzicht van de gevolgde opleiding en studiedagen.

hoofdstuk 3

AANBEVELINGEN EN SUGGESTIES

inhoud

87	—	1. AANBEVELINGEN AAN HET VLAAMS PARLEMENT
87	—	1.1. Scheidingsbemiddeling
89	—	1.2. Bijzondere Jeugdbijstand
91	—	1.3. Leerlingenparticipatie
92	—	1.4. Radio en televisie - geschillenraad media
93	—	1.5. Kinderen en jongeren in de wielersport
95	—	2. AANBEVELINGEN AAN ANDERE OVERHEDEN
95	—	2.1. Minderjarige asielzoekers
97	—	3. SUGGESTIES
97	—	3.1. Spreekrecht van minderjarigen in procedures die hen aanbelangen
98	—	3.2. Suggesties op basis van ombudswerk
98	—	3.3. Suggesties op basis van eigen expertise

In uitvoering van de decretale opdracht toe te zien op de naleving en implementatie van het Verdrag, wil het Kinderrechtencommissariaat het beleid informeren en vooral stimuleren tot het nemen van beleidsbeslissingen en het opstellen van regelgeving conform dat Verdrag. Dit kan gebeuren naar de verschillende beleidsniveaus over alle thema's van het Verdrag aan de hand van aanbevelingen, suggesties en adviezen.

Bij aanbevelingen gaat het over ingediende stukken bij de overheid als reactie op thema's die reeds op de politieke agenda staan. Dit gebeurt zowel op vraag van die overheid als op initiatief van het Kinderrechtencommissariaat. Gezien de bevoegdheid worden aanbevelingen van het Kinderrechtencommissariaat in principe gericht naar het Vlaams Parlement^[1]. Het Verdrag behandelt echter ook belangrijke thema's die buiten de bevoegdheid van het Vlaams Parlement vallen. Daarom moet het Kinderrechtencommissariaat zich ook naar andere overheden kunnen richten.

Met suggesties wil het Kinderrechtencommissariaat de aandacht vestigen op thema's en knelpunten die nog niet of niet duidelijk op de politieke agenda staan. De onderwerpen van de suggesties worden ons enerzijds aangebracht door het ombudswerk. Anderzijds kunnen ook thema's aangebracht worden vanuit de eigen werkervaring, vanuit onderzoeksresultaten en vanuit de actualiteit.

Adviezen tenslotte zijn vertrouwelijke antwoorden op vragen van individuele leden van het Vlaams Parlement of andere overheidsinstanties.

1 AANBEVELINGEN AAN HET VLAAMS PARLEMENT

Gedurende het voorbije werkjaar formuleerde het Kinderrechtencommissariaat aanbevelingen betreffende scheidingsbemiddeling, Bijzondere Jeugdbijstand, leerlingenparticipatie, geschillenraad media en jonge wielrenners.

1.1... SCHEIDINGSBEMIDDELING

In het Vlaams Parlement werden in de vorige legislatuur twee voorstellen van decreet ingediend over scheidingsbemiddeling, één door Mevr. S. Becq & Dhr. G. Swennen^[2] en één door Mevr. P. Ceysens c.s.^[3]. Beide voorstellen gaan in op het belang van de bemiddeling bij familiale conflicten. Beiden stellen inhoudelijke criteria vast voor de bemiddelaar. Het verschil ligt vooral in het toekennen van de bevoegdheid tot bemiddelen aan een bepaalde beroepsgroep. Het voorstel Becq-Swennen volgt eerder de reeds bestaande praktijk waarbij hulpverleners uit het Algemeen Welzijnswerk een centrale rol spelen, terwijl het voorstel Ceysens die rol eerder weggelegd ziet voor de advocaten.

Op donderdag 22 oktober 1998 organiseerde de commissie Welzijn een hoorzitting rond het thema. Sprekers waren: de balie, het notariaat, het Algemeen Welzijnswerk, de Bond van Grote en Jonge Gezinnen en het Kinderrechtencommissariaat. Op deze hoorzitting was een

[1] De volledige teksten van de aanbevelingen aan het Vlaams Parlement vindt u in bijlage.

[2] Voorstel van decreet van Dhr. G. Swennen en Mevr. S. Becq houdende scheidingsbemiddeling (Parl. St., 1997-1998, nr. 953/1)

[3] Voorstel van decreet van Mevr. P. Ceysens c.s. houdende scheidings- of omgangsbegeleiding en scheidingsbemiddeling (Parl. St., 1998-1999, nr. 1140/1).

consensus over scheidingsbemiddeling als gewenste hulpverleningsvorm duidelijk aanwezig. In tegenstelling tot de gerechtelijke echtscheidingsprocedure waar conflicten vaak escaleren, worden bij scheidingsbemiddeling conflicten eerder vermeden dan gestimuleerd. Dit wordt als groot voordeel voor alle betrokkenen beschouwd.

Voor het Kinderrechtencommissariaat is het essentieel dat er op wordt toegezien dat er ernstige garanties gegeven worden opdat de rechten van kinderen binnen het bemiddelingsgebeuren gerespecteerd worden.

Aanbeveling

Bij bemiddeling moeten volgende artikelen van het Verdrag als dwingende richtlijn gelden:

Art. 3.1: belang van het kind en de verplichting van de staat inzake de kwaliteit van welzijnsdiensten,

Art. 5: de verantwoordelijkheden van de ouders en het recht op begeleiding bij de uitoefening van hun opvoedkundige taken,

Art. 9.1: het recht op blijvend contact met beide ouders en het recht op inspraak in de omgangsregeling,

Art. 12: recht op eigen meningsuiting in zaken die het kind aanbelangen, en

Art. 18: de gezamenlijke verantwoordelijkheid van beide ouders.

De eerste vaststelling van het Kinderrechtencommissariaat is dat echtscheiding in Vlaanderen tot nu toe te weinig vanuit het kindperspectief werd bekeken. Zo is het aantal scheidingen per jaar gekend, het aantal betrokken kinderen veel minder.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt wel dat traumatische ervaringen van kinderen bij de scheiding van hun ouders afnemen naarmate het conflictgehalte tussen de ouders vermindert. Gezien dit nu precies één van de hoofddoelen van bemiddeling is, ligt het voor de hand dat het Kinderrechtencommissariaat positief staat tegenover het verder professionaliseren door het invoeren van erkenningscriteria voor scheidingsbemiddelaars. Daardoor wordt een kwaliteitstoets mogelijk gemaakt, die momenteel nog ontbreekt. Tegelijk verkrijgt de familiale bemiddeling als systeem een grotere erkenning.

Niet enkel de conflictbeheersing is voor de betrokken kinderen van belang, maar ook het gevolg daarvan, namelijk dat een volgehouden en regelmatig contact met beide ouders mogelijk blijft. Dit is een recht van het kind en tevens van enorm belang in zijn/haar verdere ontwikkeling. De scheidende partners leren tegelijk dat zij altijd ouder zullen blijven hetgeen appelleert aan hun gezamenlijke verantwoordelijkheden naar de kinderen toe. Dit sluit tevens aan bij de gewijzigde federale wet van 13 april 1995^[4], die het zogenaamd co-ouderschap als principe invoerde.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor het inrichten van een opleiding voor bemiddelaars, waarbij het hoger belang van het kind primeert. Kinderen moeten uit de strijd gehouden worden. Kinderen moeten echter wel een inbreng kunnen doen wanneer zij dat wensen. De bemiddelaar moet dan ook in staat zijn met kinderen in vertrouwen te communiceren.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst op de gevaren van een mogelijke begripsverwarring. In het voorstel Ceysens wordt terecht een onderscheid gemaakt tussen de bemiddeling en de begeleiding, een onderscheid dat ook door de hulpverlening terdege gekend is.

[4] B.S. 24 mei 1995.

Eigen aan de bemiddeling is het werken aan de globale benadering van de scheiding, waarbij alle betrokkenen aan bod kunnen komen. Een houding van meerzijdige partijdigheid is dus vereist. Het Kinderrechtencommissariaat stelt zich bij deze vereiste de vraag of de advocatuur daar op dit ogenblik voldoende garanties kan bieden, gezien het zo eigen is aan deze beroepsgroep om precies altijd het belang van één cliënt voor ogen te houden. Bijkomende vorming kan hier een uitkomst bieden. Deze dient dan wel grondig en langdurig te zijn, teneinde de nodige attitudewijziging te kunnen bekomen.

Begeleiding richt zich dan weer meer op één van de betrokkenen in de verwerking van de scheiding.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het deontologisch ten zeerste af te raden dat een zelfde persoon én de begeleiding voor één partij én de bemiddeling voor beiden zou aanpakken.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt inbreng en erkenning van kinderen en jongeren in deze zeer belangrijk. De getroffen regeling tussen de ouders blijft nog jaren na de scheiding het leven van de kinderen en jongeren beïnvloeden. Kinderen en jongeren hebben daarbij zeker het recht om geïnformeerd te worden over wat er gaat gebeuren. Hoewel kinderen en jongeren geen juridische partij zijn bij de scheiding, staat het vast dat zij betrokken zijn en de scheiding mee ondergaan.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat geen voorstel inzake erkenningscriteria voor bemiddelaars werd goedgekeurd tijdens de vorige legislatuur en pleit er dan ook voor dat dit terug op de agenda zou geplaatst worden. Vanuit het ombudswerk stelt het Kinderrechtencommissariaat namelijk vast dat er veel aanmeldingen zijn betreffende de positie van kinderen en jongeren in echtscheidingssituaties.

Dit thema zou tevens aan bod moeten kunnen komen op federaal niveau. De vraag omtrent de invoering van een (al of niet verplichte) bemiddelingsfase in de echtscheidingsprocedure valt namelijk buiten de Vlaamse bevoegdheidsfeer.

1.2... BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

Binnen de commissie Welzijn bleek er een consensus te zijn over het feit dat deze sector grondig diende bekeken te worden met het oog op het uittekenen van een vernieuwd, meer integraal beleid. Een diepgaand debat met alle relevante partners was aangewezen en het Vlaams Parlement besliste in juni 1998 tot de oprichting van een commissie ad hoc Bijzondere Jeugdbijstand.

In het najaar van 1998 startte deze commissie haar werkzaamheden met een bevraging van diverse actoren uit het brede werkveld. Ook het Kinderrechtencommissariaat werd geconsulteerd. De resultaten van de bevraging en de verdere uitdieping van de problematiek werd ten gronde besproken in vijf ronde-tafelconferenties, waar alle betrokkenen aan het woord kwamen. Bedoeling was een maatschappelijke beleidsnota op te stellen als aanzet tot de hervorming van de Bijzondere Jeugdbijstand ^[5].

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het positief dat deze problematiek op een open forum kon besproken worden.

Anderzijds betreurt het Kinderrechtencommissariaat dat de minderjarigen zelf amper bevroegd werden.

[5] Een neerslag van de debatten kan men vinden in de Maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdbijstand (Parl.St., 1998-1999, nr. 1354/1).

Deze aanbeveling kadert in de emancipatorische visie van het Kinderrechtencommissariaat, waarin het rechtenperspectief doorslaggevend is. Naast de zorg voor het welzijn van kinderen en jongeren, hebben zij een ondubbelzinnig recht op ondersteuning, bijstand en hulpverlening. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid dit te garanderen.

Het Verdrag bevat hieromtrent de volgende relevante artikelen:

Art. 3: het hoger belang van het kind.

Art. 5 en 18: het principe dat de ouders de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, dat daarbij de groeiende capaciteiten van het kind erkend dienen te worden en dat ouders daarbij de steun moeten genieten van de overheid.

Art. 12: de eigen mening van het kind en het passend belang dat daaraan gehecht dient te worden.

Art. 13: het recht op informatie.

Art. 19: bescherming tegen mishandeling.

Art. 20: bescherming van kinderen die buiten het gezinsmilieu moeten leven.

Art. 25: de regelmatige evaluatie van plaatsingsmaatregelen in al zijn aspecten.

In de ingediende stukken en tussenkomsten tijdens het debat stelde het Kinderrechtencommissariaat vooral een aantal belangrijke aandachtspunten centraal:

- De minderjarige moet bevroegd worden in de Bijzondere Jeugdbijstand. Hierbij dient vooral gepeild te worden naar hun beleving en hun mening.
- Ouders moeten als eerste opvoedingsverantwoordelijken erkend worden en hebben recht op opvoedingsbijstand en -ondersteuning.
- De minderjarige moet zelf het recht hebben op toegang tot de hulpverlening. Alle minderjarigen moeten de garantie hebben op gelijke toegang tot de voorzieningen.
- Een procedure voor klachtrecht voor de minderjarige moet geïnstalleerd worden.
- De minderjarige moet voldoende en tijdig informatie krijgen betreffende het verloop van de hulpverlening, de verschillende mogelijkheden binnen de hulpverlening en zijn (rechts)positie.
- De eerstelijns hulp aan jongeren moet verder uitgebouwd worden.
- De begrippen POS (problematische opvoedingssituatie) en MOF (als misdrijf omschreven feit) moeten uitgeklaard worden, zowel qua criteria als qua gebruik naar de minderjarige en de hulpverlening toe.
- Indien een jeugdsanctierecht wordt uitgeschreven, dienen er rechtswaarborgen in opgenomen te worden.
- De bestaande hulpverleningmodellen moeten onderzocht worden op hun effectiviteit.
- De positie van de minderjarige als cliënt op zich moet opgewaarderd worden, niet enkel als schakel in een gezinscontext.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft er telkens op aangedrongen dat tussenkomst van de overheid ook gelegitimeerd is wanneer de participatierechten van de minderjarige niet gerespecteerd worden. Bij de debatten over deze legitimering van de Bijzondere Jeugdbijstand weerhield de commissie immers enkel de inbreuken op de protectie- en provisie-rechten van de minderjarige. Tussenkomst van de overheid in de opvoeding wordt m.a.w. getolereerd en nodig geacht wanneer de minderjarige bescherming verdient en niet wanneer zijn emancipatorische rechten in het gedrang komen.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat schendingen op de participatierechten niet werden opgenomen bij de gronden tot tussenkomst. Dit gezien de comprehensiviteit van het Verdrag en de vaststelling dat problemen ook vaak ontstaan vanuit de schending van participatierechten.

Het Kinderrechtencommissariaat verheugt zich over de aandacht voor het luik preventie. We verwijzen daarbij naar een belangrijk theoretisch preventiekader dat vertrekt vanuit het mensenrechtendenken^[6]. Uitvoering geven aan mensenrechten, en dus ook kinderrechten, heeft belangrijke preventieve effecten op het ontstaan of escaleren van problemen. Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van een a-categoriaal kinder- en jeugdwelzijnsbeleid. Dit vertrekt vanuit de behoefte om welzijnsbevorderend te werken en niet enkel pas wanneer zich een probleem voordoet. Dit beantwoordt aan de verplichtingen die het Verdrag aan de lidstaten oplegt. Bovendien heeft het een preventief effect.

Samenvattend wenst het Kinderrechtencommissariaat een globale benadering van de problematiek binnen een ruimer kader van jeugdhulpverlening, waarbij aan de minderjarige een waaier van laagdrempelige diensten wordt aangeboden. Binnen dit kader moeten kinderen en jongeren terecht kunnen voor advies, hulp krijgen in een zo vroeg mogelijk stadium en trajectbegeleiding verkrijgen waar nodig.

1.3... LEERLINGENPARTICIPATIE

Het Kinderrechtencommissariaat heeft de werkzaamheden rond het voorstel van decreet van Mevr. M. Vanderpoorten^[7] e.a. houdende de gewaarborgde inspraak van leerlingen in het secundair onderwijs van nabij opgevolgd. In januari maakte het Kinderrechtencommissariaat haar bedenkingen over aan de commissie Onderwijs.

Aanbeveling

Participatie van leerlingen op school is een basisrecht. Dit ligt onder meer vervat in de volgende artikelen:

Art. 12 en 13: *het recht op een eigen mening, het recht om die mening ook te uiten en het principe dat daar passend belang aan gehecht moet worden. Hierbij is ook het recht op het vergaren van inlichtingen en denkbeelden van belang, om tot een eigen mening te komen.*

Art. 15: *de vrijheid van vereniging.*

Art. 29: *de doelstellingen van het onderwijs, met een sterk accent op het bijbrengen van respect voor mensenrechten.*

Participatie draagt bij tot een algemeen klimaat van welbevinden op school. Uit onderzoek blijkt dat jongeren een grotere democratische reflex hebben, toleranter en minder racistisch zijn in scholen met een participatief klimaat. Het “beleven” van democratische waarden in het hele schoolsysteem heeft een positieve invloed op de betrokkenheid van de leerlingen met de school en naar de leerlingen onderling. Bovendien doet dit het respect tussen leerlingen en leerkrachten toenemen. Het sluit tevens aan bij de vakoverschrijdende eindtermen, waarin het ontwikkelen van democratische burgerzin een belangrijk element is.

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt het verplichte invoeren van een leerlingenraad wanneer een derde van de leerlingen dat wenst, maar stelt tegelijk dat dit slechts één van de middelen is waarmee het gewenste participatief klimaat op school kan worden gerealiseerd. Het is daarenboven een noodzakelijke, doch geen voldoende voorwaarde om inspraak van leerlingen te garanderen.

[6] Spiesschaert, F. (red.) (1997) *Lettertjes in de soep?* Garant, Leuven.

[7] Voorstel van decreet van Mevr. M. Vanderpoorten c.s. houdende leerlingenraden in het secundair onderwijs (Parl.St., 1998-1999, nr. 1277/1); (Decreet (BS: 11/05/1999).

De beleving van inspraak en betrokkenheid heeft nog meer te maken de heersende attitude tegenover de leerlingen dan met een louter formele inspraakstructuur. Veel zal ook afhangen welke bevoegdheden en middelen de leerlingenraden krijgen van de directies? Het risico van participatie als opsmuk blijft aanwezig.

Het Kinderrechtencommissariaat wil dat de regelgeving inzake leerlingenraden moet aangeven welke verplichtingen eruit voortvloeien voor directies en leerkrachten. Beide hebben ten aanzien van de leerlingenraad een antwoord- en motiveringsplicht, een informatieplicht en dienen ook de nodige logistieke steun te verlenen.

Belangrijk is tevens de motivatie achter het decreet rond leerlingenparticipatie. Het participeren van leerlingen mag niet enkel beschouwd worden als een oefening voor later, maar zeker ook als een erkenning van de eigen persoon als leerling hier en nu.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt tot slot de vraag waarom dit voorstel zich beperkt tot het secundair onderwijs. Ook in de lagere school zal het opvoedende en ontplooiingsbevorderend aspect van inspraak positieve effecten kunnen sorteren. Het Verdrag legt geen leeftijdsgrenzen op aan het recht op inspraak. De vorm en de inhoud zal evenwel verschillend ingevuld dienen te worden. In de praktijk zijn er reeds verschillende lagere scholen die met succes participatieve methodieken toepassen, soms zelfs al vanaf de kleuterleeftijd. We zien dan ook geen redenen om dit participatiegebeuren te beperken tot het secundair onderwijs.

1.4... RADIO EN TELEVISIE -GESCHILLENRAAD MEDIA

Klachten over radio en televisie kunnen gericht worden naar de Geschillenraad Media. De decreten inzake radio en televisie^[8] leggen in art. 78 onder meer een verbod op om programma's uit te zenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig kunnen aantasten. Hiermee worden vooral programma's met pornografische scènes of met nodeloos geweld beoogd. In de commissie Media werd nagegaan of de sanctiemogelijkheden van de Geschillenraad Media op dit vlak niet zouden moeten uitgebreid worden.

Ter zake werden voorstellen ingediend door Mevr. M. Dillen^[9] (ingetrokken) en door Dhr. M. Doomst^[10]. Het voorstel van Dhr. M. Doomst voert een uitbreiding van bevoegdheden van de Geschillenraad in opdat een betere naleving van de mediawetgeving verzekerd zou kunnen worden. Tevens worden de mogelijke sancties uitgebreid. Verder wordt voorgesteld om binnen de Geschillenraad een tweede afdeling op te richten om de klachten inzake inhoud van programma's te beoordelen. Voor deze tweede afdeling wordt een specifieke, meer kindgerichte samenstelling voorgesteld. Van de leden van deze afdeling wordt namelijk "kennis van en betrokkenheid bij de leefwereld van kinderen en jongeren" verwacht. Er werd tevens voorgesteld dat de Kinderrechtencommissaris een adviserende stem zou hebben in deze afdeling. Uiteindelijk werd deze tweede afdeling hervormd tot een Kijk- en Luisterraad. Het Kinderrechtencommissariaat volgde de besprekingen.

.....
[8] Decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995, meer bepaald art. 78.

[9] Voorstel van decreet van Mevr. M. Dillen houdende wijziging van art. 78 van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 jan. 1995, met het oog op een strikte beperking aan programma's met overdreven geweld en/of met pornografische scènes wat het tijdstip van uitzenden betreft (Parl. St., 1997-1998, 403/1 (ingetrokken)).

[10] Voorstel van decreet van Dhr. M. Doomst houdende wijziging van de artikelen 78 en 79 van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 (Parl.St., 1997-998, nr. 828/1 tot /5). (B.S., 11 mei 1999).

Aanbeveling

In de bespreking rond de samenstelling van de tweede afdeling werd uitgegaan van bepaalde diploma's en beroepen. Voor het Kinderrechtencommissariaat is de vereiste "kennis van en betrokkenheid bij de leefwereld van kinderen en jongeren" echter niet louter een kwestie van diploma's, eerder van werkervaring en toetsbare competenties. Dit is zeker het geval nu de inzichten over kinderen en jongeren en de gewijzigde visie op kinderen en jongeren nog niet vertaald werden in alle opleidingen. Zo krijgen bijvoorbeeld juristen en pedagogen nog steeds geen vorming inzake kinderrechten.

Het Kinderrechtencommissariaat suggereert dat bij de leden van dergelijk orgaan wordt nagegaan of zij praktijkkennis hebben over de leefwereld van kinderen en jongeren. Jeugdwerkers en leerkrachten kunnen hier een waardevolle inbreng hebben. Jeugdmagistraten hebben ons inziens slechts te maken met een beperkte groep van kinderen en jongeren, doorgaans in probleemsituaties, waardoor niet gegarandeerd kan worden dat zij echt voeling hebben met de leefwereld van het gemiddelde kind. De aanwezigheid van een magistraat is echter wel vereist gezien de beslissingsbevoegdheid van de Geschillenraad.

Het Kinderrechtencommissariaat is tevens van mening dat het geen deel kan uitmaken van dergelijke afdeling. Er kan immers een belangenconflict ontstaan wanneer zowel de Geschillenraad als het Kinderrechtencommissariaat eenzelfde zaak zouden behandelen, waarin de minderjarige en de volwassene tegenovergestelde meningen zouden hebben.

1.5... KINDEREN EN JONGEREN IN DE WIELERSPORT

Een voorstel van decreet van Dhr. A. Denys^[11] handelt over de leeftijdsverlaging van 12 naar 8 jaar voor jonge sporters in de wielervedstrijden. Het advies van het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd naast dat van de Vlaamse Sportraad en van medische experts.

Blijkbaar zijn veel kinderen en jongeren actief in de wielervedstrijden zonder dat ze aan de competitie kunnen deelnemen. De vereiste leeftijd voor wielervedstrijden ligt hoger dan bij andere sporten, hetgeen een ongelijkheid zou creëren. De leeftijdsgrens ligt ook hoger in de onze omliggende landen, waardoor Belgische jonge wielervedstrijders een achterstand zouden kunnen oplopen bij hun Europese medesporters.

Aanbeveling

Art. 31 van het Verdrag stelt dat kinderen recht hebben op vrije tijd, spel en sport, maar eveneens op rust en recreatie.

Uit belevingsonderzoek bij kinderen en jongeren blijkt dat bij het sporten de kinderen en jongeren vooral geïnteresseerd zijn in het teamgebeuren, eerder dan in wedstrijden op zich. We durven ons daarbij ook de vraag stellen of het competitief denken op jonge leeftijd nog meer aangezwengeld moet worden.

.....
 [11] Voorstel van decreet van dhr. A. Denys houdende de voorwaarden voor deelneming aan wielervedstrijden en wielervedproeven (Parl. St., 1998-1999, nr. 1265/1).

Reglementering in de sportsector dient in de eerste plaats de belangen van de sportende kinderen en jongeren te dienen en pas in tweede instantie die van de sector zelf.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vragen bij het gezondheidsaspect wanneer een kind zich op vroege leeftijd reeds intensief op één sport toelegt. Het vroeg instappen in de competitie kan voor kinderen en jongeren het gevaar inhouden dat de prestatiedruk van trainers en/of ouders te groot wordt. Stellen dat andere sporten lagere grenzen hanteren is hier irrelevant. Veeleer zou men de vraag moeten stellen of daar de leeftijden niet dienen opgetrokken te worden.

Het Kinderrechtencommissariaat drukt een bezorgdheid uit over de toch wel zware fysieke belasting die eigen is aan de wielersport. Het Kinderrechtencommissariaat acht het noodzakelijk om op basis van wetenschappelijk onderzoek na te gaan of de wielersport, inclusief het mogelijk gebruik van stimulerende middelen daarbij, niet al te belastend is voor jongeren in hun groei.

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van een meer omvattend jeugdsportbeleid zoals ook voorgesteld door de experten en door de regeringsnota “Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen”^[12]. Veleer dan per sport eigen regels te gaan uitwerken is het voor kinderen onder de 12 jaar van belang dat de nadruk wordt gelegd op onder meer “de polyvalente sportopleiding met de nadruk op het spelelement”. Het Vlaams Parlement zelf is daar verder op ingegaan in haar resolutie aangaande dit strategisch plan. Gesteld werd dat er voor kinderen onder de 12 jaar bij de klassemment- en competitiesport gevaren bestaan die moeten vermeden worden, waaronder de overbelasting, de prestatiedruk en de eenzijdigheid.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het evident dat voorstellen van decreet aansluiten bij bovenvermelde principes.

Het Kinderrechtencommissariaat staat wel positief ten aanzien van de criteria die gesteld worden aan trainers en opleiders. Opnieuw is er hier de vraag of dit niet eerder uitgewerkt dient te worden in een globale jeugdsportreglementering.

.....
[12] Martens L. (1997) *Strategisch plan voor Sportend Vlaanderen*, Brussel.

2 AANBEVELINGEN AAN ANDERE OVERHEDEN**2.1... MINDERJARIGE ASIELZOEKERS**

Dit thema overschrijdt de Vlaamse bevoegdheden voor wat betreft de wetgeving inzake toelating tot en verwijdering van het grondgebied. De Vlaamse overheid is wel bevoegd voor de bijstand aan personen en dient daarom in te staan voor de opvang van minderjarige asielzoekers.

De Minister van Welzijn kondigde begin 1999 een project aan waarbij in specifieke opvang zou worden voorzien voor alleenstaande minderjarige asielzoekers.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft inzake dit moeilijk thema op eigen initiatief aanbevelingen doorgestuurd naar zowel de Vlaamse minister van Welzijn, toen dhr. L. Martens, en de bevoegde minister op federaal vlak, toen Dhr. L. Van den Bossche, nu Dhr. A. Duquesne.

Aanbeveling

Aan minister Martens werd informatie gegeven inzake de vereisten voor een kwalitatieve opvang voor zulke uiterst kwetsbare jongeren. De United Nations High Commissioner for Refugees heeft richtlijnen uitgeschreven voor behandeling en de opvang van minderjarige asielzoekers. Ook het Verdrag vraagt in art.22 specifiek aandacht voor deze groep.

Als principe geldt dat deze kinderen en jongeren eerst en vooral als kind dienen beschouwd te worden, dan pas als vluchteling. Zij hebben aldus recht op hulpverlening en toegang tot voorzieningen net als ieder ander kind in een lidstaat, met daarnaast een recht op een specifieke zorg voor hun precaire (rechts)situatie en aandacht voor de specifieke trauma-verwerking waar zij allen nood aan hebben.

Minister Martens heeft in het voorjaar van 1999 een eerste stap gezet in de uitbouw van een dergelijke specifieke aanpak door de opening van 't Huis te Aalst, waar 15 alleenstaande minderjarige kunnen opgevangen worden. Tegelijk werden bijkomende middelen ter beschikking gesteld van de Bijzondere Jeugdbijstand om precies aan deze jongeren een meer afdoend antwoord op hun behoeften te kunnen geven.

Het Kinderrechtencommissariaat nam naar de federale overheid de volgende initiatieven:

Het KB van 4 mei 1999^[13] regelt de werkingsmaatregelen voor de gesloten asielcentra. Daarin krijgen bepaalde bij naam genoemde instanties de toelating om deze gesloten centra te bezoeken. Het Kinderrechtencommissariaat ontbreekt op die lijst. Samen met de Franse Délégué Général aux Droits de l'Enfant heeft het Kinderrechtencommissariaat een aanvraag ingediend om ook dergelijke bezoekmogelijkheid te verkrijgen, precies om de situatie van de kinderen aldaar te kunnen gaan onderzoeken wanneer nodig. Op die vraag kregen wij tot op heden geen antwoord.

[13] KB van 4 mei 1999 houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen toepasbaar op de plaatsen gelegen op het Belgisch grondgebied, beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, waar een vreemdeling wordt opgesloten, ter beschikking gesteld van de regering of vastgehouden, overeenkomstig de bepalingen vermeld in art. 74/8 §1 van de wet van 15 dec. 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

In de zomer van 1999 werd door de hulpverleners de alarmbel geluid over de leefomstandigheden van afgewezen asielzoekers tijdens hun verblijf in het gesloten centrum 127bis te Steenokkerzeel.

Reeds in juni had het Kinderrechtencommissariaat de minister uitleg gevraagd omtrent de mogelijke strijdigheid van dergelijke levensomstandigheden en het Verdrag. Meer bepaald werd hem gewezen op de artikelen 2 (het non-discriminatie principe), 3 (het hoger belang van het kind), 4 (de maatregelen te nemen om alle kinderrechten te respecteren), 28-29 (de toegang tot en doelstellingen van het onderwijs) en 31 (het recht op spel, recreatie en culturele activiteiten).

Samen met de Délégué Général aux Droits de l'Enfant en de directeur van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding werd na de verkiezingen de huidige minister van Binnenlandse Zaken (en sommige van zijn collega's) hierover aangeschreven.

3 SUGGESTIES**3.1... SPREEKRECHT VAN MINDERJARIGEN IN PROCEDURES DIE HEN AANBELANGEN**

Het Kinderrechtencommissariaat heeft aan de voormalige Minister van Justitie suggesties overgemaakt inzake art. 931 Gerechtelijk Wetboek. Dit artikel regelt het spreekrecht van de minderjarige in alle procedures die hem aanbelangen. Als vertaling van de artikelen 9 en 12 van het Verdrag gaat dit echter niet ver genoeg. Deze artikelen garanderen het recht op inspraak, zowel in algemene termen (art. 12) als specifiek in situaties van scheiding van kinderen en jongeren en hun ouders (art. 9).

De invoering van het spreekrecht in het interne recht is positief maar onvoldoende uitgewerkt.

Doordat er geen algemene oproepingsplicht is,^[14] weten kinderen doorgaans niet dat ze een mogelijkheid tot tussenkomst hebben. Daardoor missen vele kinderen de kans om hun kant van de zaak te gaan belichten bij de rechter.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit er voor om kinderen systematisch in kennis te stellen van hun spreekrecht.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit daarnaast voor het invoeren van een beroepsmogelijkheid tegen de weigering van de rechter het kind te horen. De rechter kan weigeren het kind te horen, zelfs wanneer een kind er nadrukkelijk om vraagt.

Het Kinderrechtencommissariaat betwijfelt ten eerste hoe iemand het vereiste oordeel des onderscheid kan inschatten zonder tenminste het kind in kwestie gesproken te hebben. Een kind dat zelf het initiatief neemt een magistraat aan te schrijven geeft blijk van interesse in de procedure en een zekere rijpheid. Tegelijk verplicht de wet de rechter om zijn weigering een kind te horen afdoende te motiveren. De motivering kan evenwel niet getoetst worden, gezien beroep niet mogelijk is.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt tenslotte dat de bestaande discrepantie dient weggewerkt te worden die momenteel bestaat tussen verschillende wetten. De wet op de jeugdbescherming (1965) bepaalt in art. 52ter dat de jeugdrechter in burgerrechtelijke procedures de jongeren vanaf 12 jaar verplicht moet oproepen om gehoord te worden. In echtscheidingsprocedures kan dit verschillende gevolgen hebben voor de betrokken kinderen naargelang de stand van de procedure tussen hun ouders.

Tijdens de echtscheidingsprocedure wordt de omgang en het verblijf geregeld in het kortgeding, waar er geen oproepingsplicht bestaat. Eens de scheiding een feit is wordt de jeugdrechter bevoegd voor discussies inzake omgang en verblijf. Daar wordt het kind (vanaf 12 jaar) dan weer wel verplicht bij de zaak betrokken d.m.v. oproeping. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het onaanvaardbaar dat het louter verschil in proceduremoment bepaalt of een minderjarige het fundamenteel recht om gehoord te worden mag uitoefenen.

Meermaals werden inbreuken op het fundamenteel recht van kinderen en jongeren op inspraak vastgesteld via het ombudswerk.

[14] Deze geldt enkel bij de procedures voor de Jeugdrechtbank voor minderjarigen vanaf 12 jaar.

3.2... SUGGESTIES OP BASIS VAN OMBUDSWERK

Deze hebben betrekking op het hoger belang van het kind (art. 3), het recht om in het eigen gezin te leven (art. 9), het recht op informatie (art. 13 en 17), het recht op bescherming (art. 19) en het recht op onderwijs (art. 28).

Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat vele kinderen nog steeds weinig of niet geïnformeerd zijn over hun rechten. De verschillende overheden, ieder op zijn domein, dienen de nodige inspanningen te leveren om kinderen blijvend te informeren.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat de overheid bijkomende inspanningen moet doen om de draagkracht van gezinnen te verhogen. Omwille van hun preventief karakter zijn opvoedingsondersteuning en gezinsbegeleiding hierbij de aangewezen vormen.

Het Kinderrechtencommissariaat wil binnen de context van het onderwijs verdergaande investeringen en aandacht vragen voor: uitbreiding van het toepassingsveld en diversifiëring in de methodieken van leerlingenparticipatie, aanpak van grensoverschrijdend gedrag van leerkrachten ten aanzien van leerlingen en onderzoek naar de mogelijke invoering van inclusief onderwijs. Specifiek voor dit laatste pleit het Kinderrechtencommissariaat ervoor dat men niet de of/of redenering volgt alsof kiezen voor inclusief onderwijs automatisch een afwijzen van het Buitengewoon Onderwijs zou inhouden.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit op basis van meldingen inzake zorgverstrekking aan jongeren voor het vooropstellen van het belang van het kind. In de praktijk is dit niet altijd evident, gezien verschillende belangen met elkaar in conflict kunnen staan: ouders, hulpverlener en kind. Art. 3 (belang van het kind) van het Verdrag moet de norm zijn.

Verder dringt het Kinderrechtencommissariaat erop aan dat minderjarigen in de hulpverlening als zelfstandige cliënten beschouwd worden. Ze moeten uit eigen hoofde toegang hebben tot de hulpverlening, een eigen recht krijgen op hulpverlening en recht krijgen op alle welzijnsrechten zoals die bestaan voor volwassenen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt tevens dat er dringend werk dient gemaakt te worden van een volwaardig juridisch statuut van de pleegouder. Teveel klachten komen namelijk voort uit de onduidelijkheid in de relaties in de driehoek: ouder(s), kind en pleegouder(s).

Tenslotte vindt het Kinderrechtencommissariaat het absoluut noodzakelijk om meer gegevens te verzamelen uit belevingsonderzoek bij de betrokken minderjarigen om de kwaliteit inzake jeugdhulpverlening op te waarderen.

3.2... SUGGESTIES OP BASIS VAN EIGEN EXPERTISE

Naast de meldingen krijgen we in het Kinderrechtencommissariaat ook zicht op knelpunten inzake kinderrechten door de eigen werkervaring en vorming, het opvolgen van de literatuur over kinderrechten.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt voor dat de Vlaamse overheid de minderjarigen zou informeren over de wijze waarop men als burger kan deelnemen aan het beleid. Het Kinderrechtencommissariaat denkt hierbij aan informatie voor kinderen en jongeren inzake leerlingenparticipatie, inspraakmogelijkheden binnen het lokaal (jeugd)beleid en het petitieright.

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van een integraal jeugdbeleid waar de nadruk wordt gelegd op de capaciteiten van kinderen en jongeren eerder dan op hun beperkingen en problemen. Jeugdhuizen, creatieve ateliers en dergelijke zijn geen luxe, maar een noodzaak in de ontwikkeling van elke jongere. Dit is tevens een uitvoering van art. 31 van het Verdrag waarin het recht op spel, vrije tijd en cultuurbeleving omschreven staat. Tevens dient werk gemaakt van een integraal jeugdsportbeleid, waarbij vrijwillige deelname en recreatieve ontspanning centraal staan binnen een pedagogisch verantwoorde setting.

Het Kinderrechtencommissariaat wil een a-categoriaal beleid naar minderjarigen, aandacht voor specifieke probleemgroepen zoals minderjarige vluchtelingen (en hun gezinnen) en straatkinderen.

Het Kinderrechtencommissariaat wil in de geplande uitwerking van het jeugdsanctierecht betrokken worden, gezien de impact ervan op minderjarigen in Vlaanderen. Alle aandacht zal hierbij moeten uitgaan naar de vereiste conformiteit met het Verdrag en internationale regelgeving en richtlijnen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt inzake het fundamentele recht van kinderen op fysische en psychische integriteit werk te maken van de aanbevelingen die geformuleerd werden door de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen^[15] Meer bepaald wijst het Kinderrechtencommissariaat op de mogelijke invoering in de Grondwet van een artikel dat de bescherming verzekert van de rechten van kinderen op morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst tenslotte op het belang van fora als de Interministeriële Conferentie voor de Rechten van het Kind en de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind voor de behandeling van bevoegdheidsoverschrijdende thema's aangaande het Verdrag. Op die manier kan een coherente aanpak van de uitvoering van het Verdrag verzekerd worden op alle niveaus. Het Kinderrechtencommissariaat wil zich voor dergelijke fora graag ter beschikking houden voor medewerking.

.....
[15] Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen (1997) *Kinderen stellen ons vragen...*, eindrapport.

bijlagen

bijlage 1

103

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

bijlage 2

119

Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

bijlage 3

123

Media-output mei 1998 tot en met september 1999

131

Bijkomende media-output over het door het Kinderrechtencommissariaat gecreëerde Kinderrechtenfestival

bijlage 4

133

Aanbevelingen aan het Vlaams Parlement

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

PREAMBULE

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle Leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen, Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven, zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status, Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand, Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezin, in een sfeer van geluk, liefde en begrip, Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Verenigde Naties in 1959, en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10 daarvan) en in de statuten en desbetreffende akten van de gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van 20 november 1959, 'het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na de geboorte, Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake sociale en juridische beginselen betreffende de bescherming en het welzijn van kinderen, in het bijzonder met betrekking tot plaatsing in een pleeggezin en adoptie, zowel nationaal als internationaal, van de standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de toepassing van recht op jongeren

(de Beijingregels), en van de Verklaring inzake de bescherming van vrouwen en kinderen in noodsituaties en bij gewapende conflicten,
Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,
Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden van ieder volk voor de bescherming van het kind en voor zijn harmonische ontwikkeling,
Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,
zijn het volgende overeengekomen

DEEL I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd. Discriminatie van kinderen is verboden.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die Partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de

ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van een ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers en hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht landsgrenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - A. voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - B. ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk

is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- A. de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- B. internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- C. de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- D. de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- E. de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvang waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderopvang. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- A. waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- B. erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- C. verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- D. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen; bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomst, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke

internationale of nationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.

De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij, gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - A. om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - B. om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen

te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
C. om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;

D. om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;

E. om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid van en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;

F. om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationale recht.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de

financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe

- A. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- B. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
- C. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor eenieder naar gelang zijn capaciteiten;
- D. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
- E. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijs methoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- A. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- B. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- C. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;
- D. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
- E. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

Artikel 30

In die Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd tezamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar eigen godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

- A.** een minimum leeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- B.** voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- C.** passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- A.** een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- B.** kinderen worden geëxploiteerd in prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- C.** kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of van de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle andere vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- A.** geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- B.** geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- C.** ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- D.** ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van: welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik; foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing; of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het

kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

A. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van handelen of nalaten;

B. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

1. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

2. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

3. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

4. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekenen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à décharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

5. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

6. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

7. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

A. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

B. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- A. het recht van een Staat die partij is; of
- B. het in die Staat geldende internationale recht.

DEEL II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag een persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden voor de datum waarop een verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantore van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantore van de

Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.

11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.

12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:

A. binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;

B. vervolgens iedere vijf jaar.

2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.

3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.

5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.

6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat het Verdrag bestrijkt, aan te moedigen:

A. hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

B. doet het Comité, naar hij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;

C. kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;

D. kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikel 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

DEEL III

Artikel 46

Dit Verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigd of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbeholden die de Staten op het tijdstip van bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt neergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend

20 november 1989

Decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.

HET VLAAMS PARLEMENT HEEFT AANGENOMEN EN WIJ, REGERING, BEKRACHTIGEN HETGEEN VOLGT:

ARTIKEL 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

ARTIKEL 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

1. het Verdrag: het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
2. het Kinderrechtencommissariaat: de Kinderrechtencommissaris en het personeel dat hem bijstaat in de uitoefening van zijn opdrachten;
3. het Kind: elke minderjarige;
4. de administratieve overheid: de administratieve overheid in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, afhankelijk van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;
5. de voorzieningen: alle door de Vlaamse regering of door de Vlaamse openbare instellingen erkende particuliere organisaties.

ARTIKEL 3

1. Het ambt van Kinderrechtencommissaris, hierna Commissaris genoemd, wordt ingesteld.
2. De Commissaris wordt benoemd door het Vlaams Parlement.
3. De personeelsformatie en het statuut van het personeel van het Kinderrechtencommissariaat worden door het Vlaams Parlement vastgesteld op voorstel van de Commissaris.

ARTIKEL 4

De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind.

Daartoe:

1. ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;
2. staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;
3. treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind.

ARTIKEL 5

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten besteedt de Commissaris, met het Verdrag als leidraad, in het bijzonder aandacht aan:

1. de dialoog met het kind en met de organisaties actief rond individuele en collectieve dienstverlening aan of belangenbehartiging van het kind;
2. de maatschappelijke participatie van het kind en de toegankelijkheid voor het kind van alle diensten en organisaties die met het kind te maken hebben;
3. het toezicht op de conformiteit met het Verdrag van de wetten, decreten, besluiten en verordeningen, met inbegrip van de procedurele regels welke een aangelegenheid regelen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd is;

4. de verspreiding van informatie over de inhoud van het Verdrag, in het bijzonder ten behoeve van het kind.

De Commissaris kan hiertoe onder meer een beroep doen op de wetenschappelijke expertise en ervaring van het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen, voor zover geen afbreuk gedaan wordt aan het geheel van de opdrachten van het Centrum.

ARTIKEL 6

Bij de uitoefening van de in artikel 4 bepaalde opdrachten is de Commissaris bevoegd om:

1. op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement een onderzoek in te stellen met betrekking tot de naleving van het Verdrag;
2. klachten die betrekking hebben op de niet-naleving van het Verdrag, te onderzoeken en zo mogelijk gericht door te verwijzen naar de voorzieningen.

Het onderzoek van een klacht wordt opgeschort wanneer omtrent die klacht een beroep bij de rechtbank of georganiseerd administratief beroep wordt ingesteld.

De administratieve overheid stelt de Commissaris in kennis van het ingesteld beroep. De indiening en het onderzoek van de klacht schorsen noch stuiten termijnen voor het instellen van beroepen bij de rechtbank of van georganiseerde administratieve beroepen. De Commissaris informeert de klager omtrent het gevolg dat aan de klacht werd gegeven.

ARTIKEL 7

§ 1. Bij de benoeming en de verdere uitoefening van zijn mandaat moet de Commissaris voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. de Belgische nationaliteit bezitten, zijn woonplaats hebben in het Vlaamse Gewest of het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en in het bezit zijn van een Nederlandstalig diploma;
2. van onberispelijk gedrag zijn;
3. de burgerlijke en politieke rechten genieten;
4. in het bezit zijn van een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma;
5. minstens vijf jaar nuttige beroepservaring hebben, die dienstig is voor de uitoefening van het ambt;
6. beantwoorden aan het profiel zoals omschreven door het Vlaams Parlement.

§ 2. Het Vlaams Parlement benoemt de Commissaris voor een éénmalige hernieuwbare termijn van 5 jaar.

§ 3. Alvorens in functie te treden, legt de Commissaris in handen van de Voorzitter van het Vlaams Parlement de volgende eed af:

“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk.”.

ARTIKEL 8

§ 1. Het ambt van de Commissaris is onverenigbaar met elk ander mandaat, of ambt of elke andere functie, ook als die onbezoldigd zijn.

Drie jaar voor zijn benoeming mag de Commissaris geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat hebben vervuld. Het is de Commissaris verboden, door het feit van zijn benoeming, om gedurende 3 jaar na het uitoefenen van zijn ambt, kandidaat te zijn voor een bij verkiezing verleend openbaar mandaat. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt met een bij verkiezing verleend openbaar mandaat gelijkgesteld: het ambt van buiten de gemeenteraad benoemde burgemeester, een mandaat van bestuurder in een instelling van openbaar nut, het ambt van regeringscommissaris, het ambt van gouverneur, adjunct-gouverneur of vice-gouverneur.

§ 2. De Commissaris geniet hetzelfde statuut als een raadsheer van het Rekenhof. De wedde-regeling van de raadsheren van het Rekenhof, vervat in de wet van 21 maart 1964 betreffende de wedden van de leden van het Rekenhof, is van toepassing op de Commissaris.

§ 3. Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de Commissaris van geen enkele overheid instructies. De Commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk. De Commissaris kan niet van zijn ambt worden ontheven voor meningen geuit of daden gesteld in de uitoefening van zijn ambt.

ARTIKEL 9

Het Vlaams Parlement kan in één van de volgende gevallen een einde maken aan het mandaat van de Commissaris:

1. op verzoek of met akkoord van de betrokkene;
2. wanneer de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt;
3. in een geval van onverenigbaarheid, zoals bepaald in artikel 8, § 1;
4. om zwaarwichtige redenen, onverminderd artikel 8, § 3.

ARTIKEL 10

§ 1. De overheid stelt de Commissaris alle informatie ter beschikking die voor het volbrengen van zijn opdrachten vereist is. Op eenvoudig verzoek van de Commissaris verstrekt zij alle dienstige inlichtingen en documenten.

§ 2. De Commissaris kan, in de uitvoering van zijn opdrachten, het advies inwinnen van de overheid.

§ 3. Onverminderd artikel 15 van de Grondwet, heeft de Commissaris vrije toegang tot alle overheidsgebouwen en tot de voorzieningen. De verantwoordelijken en de personeels-leden zijn ertoe gehouden aan de Commissaris de stukken en de informatie die hij noodzakelijk acht, mee te delen, met uitzondering van die welke door het medisch geheim beschermd zijn of waarvan ze kennis hebben genomen in hun hoedanigheid van noodzakelijke vertrouwenspersoon.

ARTIKEL 11

Art. 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de Commissaris en zijn personeelsleden.

ARTIKEL 12

§ 1. De Commissaris brengt aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement jaarlijks verslag uit over de opdrachten zoals bepaald in artikel 4. Het verslag wordt door het Vlaams Parlement in plenaire vergadering besproken. Het verslag wordt openbaar gemaakt. Bovendien kan de Commissaris, wanneer hij dit nuttig acht, tussentijdse verslagen bezorgen aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement met het oog op een bespreking in plenaire vergadering.

§ 2. De Commissaris bezorgt zijn verslagen aan de federale overheid opdat deze ermee rekening zou kunnen houden bij het opstellen van het rapport dat België om de vijf jaar moet indienen bij het Comité voor de rechten van het kind, met toepassing van artikel 44 van het Verdrag. De Commissaris evalueert dat rapport.

ARTIKEL 13

Het Vlaams Parlement stelt jaarlijks op voorstel van de Commissaris de kredieten vast die nodig zijn voor de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

ARTIKEL 14

Binnen zes maanden na zijn benoeming, stelt de Commissaris een voorstel van huishoudelijk reglement op. Dat reglement en de wijzigingen erin worden goedgekeurd door het Vlaams Parlement en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Media-output mei 1998 tot en met september 1999

(mét vermelding van het Kinderrechtencommissariaat)

NATIONALE ACTUALITEITSMEDIA

AUDIOVISUELE MEDIA

- 4/5/1998 **Radio 1 (Actueel)**
Ankie Vandekerckhove wordt Kinderrechtencommissaris
- 4/5/1998 **VRT-Teletekst**
Kinderrechtencommissaris Vlaanderen
- 5/5/1998 **Radio 1 (Voor De Dag)**
Ankie Vandekerckhove wordt Kinderrechtencommissaris
- 13/5/1998 **TV1 (journaal)**
Ankie Vandekerckhove benoemd tot Kinderrechtencommissaris
- 1/6/1998 **Radio 1 (Groot Gelijk)**
Debat over vraag 'zijn kinderrechten nodig?'
- 4/7/1998 **TV1 (journaal)**
Seks op 14 jaar
- 3/10/1998 **TV1 (journaal)**
Kinderrechtenfestival 1998
- 3/10/1998 **Radio 1 (Voor De Dag)**
Kinderrechtenfestival 1998 en oproep nieuwe naam te suggereren voor het Kinderrechtencommissariaat
- 3/10/1998 **Radio 2**
Kinderrechtenfestival 1998, en oproep nieuwe naam te suggereren voor het Kinderrechtencommissariaat
- 19/11/1998 **Radio1 (Voor De Dag)**
Rechten van kinderen in instellingen
- 8/12/1998 **TV1 (journaal)**
Lancering campagne 'Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het geweld'
- 8/12/1998 **VTM (journaal)**
Lancering campagne 'Voorkom Kindermishandeling. Stop zelf het geweld'
- 24/2/1999 **Radio1 (Voor de Dag)**
Een nieuwe ombudsman

AUDIOVISUELE MEDIA

- 3/3/1999 **Studio Brussel (Frituur Victoria)**
Sex op 14 jaar, een stellingname
- 11/4/1999 **TV1 (Jan Publiek)**
De jeugd in 1999
- 15/9/1999 **Radio 2 Antwerpen**
Kinderrechtenfestival 1999
- 17/9/1999 **Radio 1 (De Zuidkant)**
Kinderrechtenfestival 1999 en ouderopvang
- 18/9/1999 **TV1 (journaal)**
Kinderrechtenfestival 1999
- 18/9/1999 **CANVAS (journaal)**
Kinderrechtenfestival 1999 en de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'
- 18/9/1999 **VRT-radio (journaal)**
Kinderrechtenfestival 1999 en de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'
- 19/9/1999 **Radio1 (journaal)**
Kinderrechtenfestival 1999 en de campagne '10 jaar Kinderrechtenverdrag'

PRINTMEDIA

- 9/4/1998 **De Morgen**
Vlaanderen heeft bijna zijn Kinderrechtencommissaris
- 5/5/1998 **De Morgen**
Eerste Vlaamse Kinderrechtencommissaris voorgedragen
- 5/5/1998 **Het Belang van Limburg**
Taak Kinderrechtencommissaris gaat naar Ankie Vandekerckhove
- 5/5/1998 **Het Nieuwsblad**
Ankie Vandekerckhove toekomstig Kinderrechtencommissaris
- 5/5/1998 **De Morgen**
Eerste Vlaamse Kinderrechtencommissaris voorgedragen
- 5/5/1998 **Het Volk**
Ankie Vandekerckhove eerste Kinderrechtencommissaris
- 5/5/1998 **De Standaard**
Commissaris voor kinderrechten op komst
- 6/5/1998 **Knack**
Kinderen hebben iets te zeggen

PRINTMEDIA

- 6/5/1998 **Het Volk**
Witte dreef van kinderen
- 6/5/1998 **De Morgen**
Rechten voor een kwart van de bevolking. Vlaamse kinderrechten stap dichterbij
- 6/5/1998 **De Morgen**
Noorse politici vrezen het kinderparlement bij voorbaat
- 6/5/1998 **De Morgen**
Vlaamse Kinderrechtencommissaris wil minderjarigen handelingsbekwaam maken
- 7/5/1998 **Het belang van Limburg**
'Mijn eerste zorg is de kinderen bereiken', Ankie Vandekerckhove, eerste Vlaamse Kinderrechtencommissaris
- 14/5/1998 **Het Volk**
Ankie: spreekbuis voor kinderen
- 27/5/1998 **De Gentenaar**
Ankie Vandekerckhove start volgende maand als eerste Kinderrechtencommissaris
- 11/6/1998 **De Gazet van Antwerpen**
Kinderrechtencommissaris legt eed af
- 11/6/1998 **Het Laatste Nieuws**
Ankie, de stem van alle Vlaamse kinderen
- 11/6/1998 **De Standaard**
Kinderrechtencommissaris legt eed af
- 18/6/1998 **Familie**
Ankie Vandekerckhove is Vlaanderens eerste Kinderrechtencommissaris
- 23/6/1998 **De Gazet van Antwerpen**
'Als jong meisje wilde ik al graag jeugdrechter worden'
- 6/7/1998 **De Morgen**
'Experimenteren hoort niet thuis in het strafrecht'
- 25/8/1998 **De Morgen**
Avondklok, geen avondklok? (lezersbrief)
- 25/8/1998 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechtencommissaris geeft kritiek op avondklok
- 25/8/1998 **De Standaard**
Kinderrechten, ook als het donker wordt
- 25/8/1998 **Het Nieuwsblad**
Kinderrechten, ook als het donker wordt

- 25/8/1998 **Het Volk**
Avondklok druist in tegen kinderrechten
- 2/9/1998 **De Morgen**
Kinderen kiezen nieuwe naam Kinderrechtencommissaris
- 5/9/1998 **De Morgen**
Kinderombudsdiensten: 'meer geld voor bestrijding kinderporno'
- 19/9/1998 **De Morgen**
Ieper geprezen om jeugdriendelijk beleid
- 19/9/1998 **De Standaard**
Kinderrechtencommissaris krijgt vooral brieven over hoederecht
- 24/9/1998 **Libelle**
Ankie Vandekerckhove werd aangesteld als Kinderrechtencommissaris
- 5/10/1998 **Het Volk**
Kinderen aan de macht. Eerste Kinderrechtenfestival in De Panne
- 5/10/1998 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechtenfestival trekt meer dan 2000 deelnemers
- 5/10/1998 **De Standaard**
Eerste Kinderrechtenfestival schiet doel voorbij
- 9/10/1998 **De Standaard**
Scheidingsbemiddeling, ja, maar hoe.
- 10/10/1998 **Het Volk**
Bezige bijtjes op het Kinderrechtenfestival
- 7/11/1998 **De Morgen**
'Eindelijk aandacht voor minderjarige vluchtelingen'
- 17/11/1998 **De Standaard**
Kinderrechten horen ook bij verkeer
- 18/11/1998 **Het Nieuwsblad**
Alles kan beter. Rond de tafel met Ankie
- 20/11/1998 **De Morgen**
'Laat de kinderen tot mij komen'
- 21/11/1998 **De Standaard**
'Schrijf het recht om niet gemept te worden in de grondwet'
- 21/11/1998 **Het Volk**
Kinderen kennen hun rechten nog niet

PRINTMEDIA

- 21/11/1998 **Het Nieuwsblad**
Recht op opvoeding zonder geweld
- 21/11/1998 **De Standaard**
Opvoeding zonder geweld is grondrecht. Ook hoorrecht kind dient bijgestuurd.
- 3/12/1998 **Het Volk**
Jongeren krijgen rechten, dus zijn ze verantwoordelijk
- 5/12/1998 **TVExpress**
Ankie Vandekerckhove is Kinderrechtencommissaris
- 9/12/1998 **De Morgen**
Tu-spots wijzen op 'onopvallende' kindermishandeling
- 9/12/1998 **Gazet van Antwerpen**
Pedagogische tik haalt in vele gevallen zo goed als niets uit
- 9/12/1998 **Het Volk**
Geweld tegen kind ook in 'veilige' thuis
- 9/12/1998 **Het Belang van Limburg**
Kindermishandeling vooral binnen familie
- 25/2/1999 **Het Belang van Limburg**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove over vondelingen
- 9/3/1999 **Dag Allemaal**
Volwassenen houden nog veel te weinig rekening met de verzuchtingen van het kind
- 19/3/1999 **De Morgen**
Dit decreet is slechts het startpunt van een proces
- 31/3/1999 **De Morgen**
Kinderrechtencommissaris: gematigd positief
- 2/4/1999 **De Morgen**
Kinderrechtencommissariaat behoudt naam
- 2/4/1999 **De Standaard**
De jeugd van tegenwoordig (opiniestuk)
- 6/4/1999 **Dag Allemaal**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove: we moeten naar kinderen luisteren
- 10/5/1999 **De Morgen**
'Burgerkamer' of eigen parlement moet jongeren inspraak geven
- Juni/juli 99 **Virus**
Kinderen spelen zelfs op de strooiweide

- 3/6/1999 **De Standaard**
Festival als aanloop naar tien jaar Kinderrechten
- 2/7/1999 **De Morgen**
Kinderrechtencommissaris: 'niet alleen repressie'
- 7/9/1999 **Humo**
Kijk eens wie daar is: Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris
- 15/9/1999 **Het Nieuwsblad**
Ouders niet toegelaten. Tien jaar Rechten van het Kind.
- 15/9/1999 **De Morgen**
Ouderopvang op kinderrechtenfestival
- 15/9/1999 **Het Belang van Limburg**
Ketnetcool***2 sluit campagne kinderrechten af
- 15/9/1999 **Gazet van Antwerpen**
Kinderen zijn baas in de Schorre
- 15/9/1999 **De Standaard**
Te groot voor de zandbak, te klein voor het jeugdhuis
- 16/9/1999 **Gazet van Antwerpen**
Ketnetcool***2 sluit campagne kinderrechten af
- 17/9/1999 **Het Laatste Nieuws, Antwerpen**
Kinderrechtenfestival maakt kinderen bewust van hun rechten
- 20/9/1999 **De Morgen**
Kinderrechtenfestival stelt rechten en competentie van de kleinsten centraal.
- 20/9/1999 **De Standaard**
Kinderen amuseren zich in Boom
- 20/9/1999 **Het Nieuwsblad**
Kinderen amuseren zich in Boom. Festival start viering 10 jaar Rechten van het Kind.
- 20/9/1999 **Het Volk**
Kinderen eisen hun rechten op
- 20/9/1999 **Gazet van Antwerpen**
Duizenden kinderen vieren hun rechten in De Schorre
- 30/9/1999 **TV Familie**
Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove: 'Eindelijk is bewezen dat jongeren niet losbollig zijn'

KIND- EN JONGERENMEDIA

AUDIOVISUELE MEDIA

- 10/4/1998 **Ketnet (Studio.Ket)**
Vragen aan Ankie Vandekerckhove
- 13/5/1998 **Ketnet (Studio.Ket)**
Ankie Vandekerckhove wordt Kinderrechtencommissaris
- 10/6/1998 **Radio1 (Voeten Vegen)**
Spreekrecht

PRINTMEDIA

- 17/6/1998 **De Morgen (De Mix)**
Kinderrechtencommissaris luistert voortaan naar de jeugd
- 18/11/1998 **Stipkrant**
Stip ontmoet de Kinderrechtencommissaris
- 2/2/1999 **Stipkrant**
Voetballer Tim krijgt milde straf. Mening van Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris
- 2/1999 **De Kindercourant**
Het Kinderrechtencommissariaat
- 1/6/1999 **Stipkrant**
Kindergemeenteraad. De mening van Kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove
- Najaar '99 **Get 2 Your World, nummer 5**
Minderjarig maar niet minderwaardig. Het Kinderrechtencommissariaat.
- 6/1999 **Den Vrijen Courant**
Wie is Ankie Vandekerckhove?
- 15/9/1999 **De Metro (De Mix)**
Kinderrechtenfestival: een vrij- en doeplaats
- 15/9/1999 **Ketnetkrant**
CD van het Kinderrechtencommissariaat
- 22/9/1999 **Stipkrant**
Het recht op monstertjes

TIJDSCHRIFTEN VAN PROFESSIONELE ORGANISATIES

- 7-9/1998 **Kido**
De Kinderrechtencommissaris heet Ankie
- 10-11/1998 **Weliswaar**
Haal kinderen uit de wachtkamer
- 16/10/1998 **De Bond**
De "commissaris" van de kinderen
- 9-12/1998 **Schakel**
Ankie, Kind en Gezin is fier op u
- 11/9/1998 **Plan Magazine**
Kinderrechten anders bekeken
- 12/1998 **De Draad**
De Draad-gast is Ankie Vandekerckhove
- 9/12/1998 **De Huisarts**
Preventieproject Kindermishandeling
- 1-2-3/1999 **De Stem van de Ouders**
Tekst als weergave van de voordracht gehouden op het Forum van de Persoon met een verstandelijke handicap (Gelijk)waardige burger
- 2/1999 **Vrouw&Wereld**
Kinderrechten: en kwestie van respect
- 1/1999 **Agora**
Kinderrechten en -commissariaat
- 4/1999 **Brug**
Onderhandelen in het huishouden
- 5/1999 **Klasse voor Leerkrachten**
Het Kinderrechtenfestival 1999
- 5/1999 **Klasse voor Ouders**
Het recht van elk kind: feest
- 7/1999 **Similes**
Het Kinderrechtencommissariaat
- 9/1999 **Raak**
Kinderen hebben te weinig rechten
- 9/1999 **Klasse voor Leerkrachten**
10 jaar Kinderrechten

- 9/1999 **Tijdschrift voor de rechten van het kind**
Nog maar eens... de jeugd van tegenwoordig...
- 9/1999 **Welwijs**
Het Kinderrechtencommissariaat. Een nieuw elan voor het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen?
- 10/1999 **Klasse voor Leerkrachten**
Posteractie '10 jaar Kinderrechtenverdrag'

Bijkomende media-output over het door het Kinderrechtencommissariaat gecreëerde Kinderrechtenfestival

(zonder expliciete verwijzing naar het Kinderrechtencommissariaat)

NATIONALE ACTUALITEITSMEDIA

- 15/9/1999 **Wablief**
Festival voor 'Rechten van het Kind'
- 15-18/9/99 **VRT-Teletekst**
Kinderrechtenfestival
- 13-18/9/'99 **Radio Donna (De Bumpershow)**
Kinderrechtenfestival
- 18/9/1999 **Radio 2 (Zomerkuren)**
Kinderrechtenfestival
- 18/9/1999 **De Morgen**
Ketnet steunt Kinderrechtenbeweging

KIND- EN JONGERENMEDIA

- 8/9/1999 **Jommekeskrant**
Is Kinderrechtenfestival nodig?
- 8/9/1999 **Ketnetkrant**
Recht op een...festival
- 5-18/9/'99 **Ketnet (Ket&Co)**
Kinderrechtenfestival
- 15/9/1999 **Ketnet (Mijn Gedacht)**
Kinderrechten en Kinderrechtenfestival
- 15/9/1999 **Stipkrant**
Kinderrechtenfestival
- 15/9/1999 **Ketnetkrant**
Alles mag!

TIJDSCHRIFTEN VAN PROFESSIONELE ORGANISATIES

- 10/9/1999 **De Bond**
Festival voor kinderrechten
- 7-8-9/1999 **Plan Magazine**
Kinderrechtenfestival

Aanbevelingen aan het Vlaams Parlement

1. SCHEIDINGSBEMIDDELING

Het Kinderrechtencommissariaat over (echt)scheidingsbemiddeling. Voorstel van decreet van dhr. G. Swennen en mevr. S. Becq houdende scheidingsbemiddeling (stuk 953 (1997-1998), nr. 1)

In de toelichting bij voorliggend voorstel van decreet (Becq en Swennen) alsook in de tussenkomsten van anderen die tijdens deze hoorzitting aan bod komen wordt voldoende ingegaan op de problematiek rond (echt)scheiding en op het belang van (echt)scheidingsbemiddeling op zich. Op cijfers van echtscheidingen als dusdanig hoef ik hier ook niet verder in te gaan. Het is wel een teken aan de wand dat we inderdaad geen relevant cijfermateriaal hebben vanuit het perspectief van kinderen zelf. Het Kinderrechtencommissariaat zal daar via de studieopdracht aan moeten gaan verhelpen.

Gezien de bevoegdheden van het Vlaams Parlement is het logisch dat hier enkel gewerkt kan worden aan erkenningscriteria en niet aan de (al of niet verplichte) invoering van bemiddeling in de echtscheidingsprocedure. Het ene kan echter niet zonder het andere en daarom verheugt het Kinderrechtencommissariaat zich ook in initiatieven op federaal vlak. Ook daar zou een hoorzitting nuttig zijn. Daar zou tevens een debat kunnen gevoerd worden over de al dan niet verplichte invoering van bemiddeling als stap in de procedure.

Wat betreft het voorstel van decreet ingediend door Mevr. Ceysens wil het Kinderrechtencommissariaat vermelden dat het inderdaad opportuun is een duidelijk onderscheid te maken tussen de inhoud van bemiddeling enerzijds en begeleiding anderzijds. Er is echter duidelijkheid vereist omtrent de inhoud van die begrippen. De hulpverlening zelf werkt al jaren met een onderscheid tussen deze twee vormen van tussenkomst. Waar de bemiddeling draait om een globale benadering van alle betrokkenen in een scheiding, rond de meerpartijdigheid dus, wordt onder begeleiding verstaan: het bijstaan van één der betrokken personen bij het verwerken van de scheiding. Doorgaans wordt dan ook gesteld dat het deontologisch onjuist zou zijn dat een zelfde hulpverlener optreedt als bemiddelaar in een gezin, terwijl hij tegelijk begeleider is van één der gezinsleden.

Wat in dit voorstel te betreuren is, is dat er zo'n scheiding tussen beroeps categorieën gemaakt wordt. Als het verdedigbaar is dat "niet-juristen moeten afblijven van het recht", geldt dat evenzeer in de omgekeerde richting, nl. dat juristen moeten afblijven van de hulpverlening. Het aantrekkelijke en het nuttige aan (echt)scheidingsbemiddeling en -begeleiding is precies de bundeling van krachten van verschillende beroepsgroepen, elk met hun eigen, evenwaardige inbreng van expertise. De vraag blijft ook of juristen en meer specifiek advocaten, zelfs na een opleiding, zich snel genoeg zullen kunnen aanpassen aan de meervoudige partijdigheid, hetgeen toch een heel andere attitude vereist dan die welke zo eigen is aan advocaten, nl. optreden voor één cliënt in het bijzonder. Het is ook nog maar de vraag of juristen voldoende vertrouwd kunnen raken met zware thema's als loyaliteit e.d., thema's die zelfs voor vele, meer psychologisch geschoolde, professionals nog niet altijd even goed uitgeklaard zijn. Daarnaast zullen advocaten in dergelijk geval ook moeten wennen aan het hebben van kinderen als cliënten. Eigenlijk zouden zij dan moeten werken met een cliëntensysteem, hetgeen toch niet evident is.

a. Aanbevelingen

Het Kinderrechtencommissariaat kan zich volledig vinden in de inhoud van de toelichting bij voorliggend decreetvoorstel, vooral voor wat betreft de impact van scheiding op kinderen en het belang van het behoud van een goed contact met beide ouders. Dit belang wordt door geen enkel discipline meer onderschat en werd inmiddels ook in de regelgeving overgenomen (wet van 13 april 1995 inzake het co-ouderschap).

■ Erkenningscriteria

Het Kinderrechtencommissariaat is zeker voorstander van erkenningscriteria voor bemiddelaars. Veel zal echter afhangen van de inhoudelijke invulling daarvan, die grotendeels door de Regering zal gebeuren (de inhoud van de te volgen opleiding, de werkingsvereisten, de kwaliteitsbewaking, het aanstellen van de kwaliteitscommissie...) In de opleiding en in de praktijk moet er voortdurend aandacht zijn voor wat het effect van de scheiding op de kinderen is. De inhoud van de erkenningscriteria moet gericht zijn op het belang van het kind. Kinderen wensen doorgaans niet dat hun ouders scheiden. Indien dit dan toch gebeurt, moeten zij uit het gevecht gehouden worden en moeten zij de zekerheid krijgen van blijvend contact met beide ouders te kunnen behouden. In geen geval mogen zij in de rol van bliksemafleider of scheidsrechter geduwd worden.

■ Inhoudelijke criteria

Bij deze inhoudelijke invulling dient het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind nadrukkelijk ingevoerd te worden. Meer bepaald zijn zeker de volgende artikelen van belang:

Art. 3.1: *Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze genomen worden door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door gerechtelijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.*

Art. 3.2: *De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en de plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.*

Art. 3.3: *De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht*

Art. 5: *De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders (...) voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.*

Art. 9.1: *De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van gerechtelijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen t.a.v. de verblijfplaats van het kind.*

Art. 9.2.: *In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.*

Art. 9.3.: *De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder*

of van beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

Art.12.1: De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

Art.12.2: (toepassing in gerechtelijke en bestuurlijke procedures)

Art.18.1: De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders (...) hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind.

Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

Art.18.2: Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.

Scheidingsbemiddeling op zich kan een middel zijn, naast het principe van co-ouderschap bijvoorbeeld, om optimaal te voldoen aan de verplichtingen van het verdrag. Voormelde artikelen zullen dan ook een belangrijke plaats moeten innemen binnen de opleiding en de werking van bemiddelaars doorheen de bemiddelingsprocedure.

■ Belang van het kind - Participatie en eigen mening

Bij art. 3 dient men te beseffen dat niet enkel volwassenen dit belang van het kind kunnen invullen. De artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind hangen allemaal samen, moeten ook samen gelezen worden. Het belang van het kind kan dan ook niet bepaald worden zonder enige inbreng van het kind zelf, hetgeen voortvloeit uit art. 9 en 12.

Het betrekken van kinderen (niet enkel vereist in probleemsituaties) houdt niet enkel een fundamentele erkenning in van het kind als persoon maar kan daar bovenop ook nog preventief inwerken op mogelijke problemen op een later tijdstip. Net zoals het voor de ouders geldt, is het voor de kinderen ook zo dat zij zich makkelijker aan afspraken zullen houden en zich daar ook beter bij voelen wanneer zij betrokken werden bij het maken van die afspraken.

■ Het kind als betrokken partij

Over de situatie van kinderen bij (echt)scheiding en op grond van art.9 stelt het Kinderrechtencommissariaat nadrukkelijk dat, hoewel kinderen geen juridische partij zijn en ook geen verantwoordelijke partij bij de scheiding, zij wel degelijk betrokken partij zijn. Hun betrokkenheid blijkt o.m. uit cijfers van verzoeken en/of vragen die daarover binnenkomen bij bijvoorbeeld de Kinderrechtswinkel, de Kinder- en Jongerentelefoon en ook reeds bij het Kinderrechtencommissariaat. Het is evident dat kinderen zich betrokken voelen bij het uiteengaan van die twee volwassenen die hun belangrijkste leefomgeving vorm geven, die hun behoeften aan affectie, geborgenheid, veiligheid en warmte het meest vervullen. Algemeen kan gesteld worden dat een scheiding altijd moeilijk is voor kinderen. De graad van moeilijkheid daarbij wordt mede beïnvloed door het conflictgehalte binnen het scheidingsgebeuren. Wanneer dit conflictgehalte kan afnemen door bemiddeling en begeleiding, dan kan dit enkel positief gevolg hebben voor de betrokken kinderen.

Tijdens de korte tijd dat het Kinderrechtencommissariaat bestaat, zijn er al een 40tal dossiers binnen, vooral van ouders. De meeste van hun vragen gaan over omgangsrecht na

echtscheiding, waarbij de verzoekende ouder doorgaans argumenten aanhaalt om het contact van hun kind(eren) met de andere ouder hetzij te verbreken, hetzij in te korten. Opvallend daarbij is dat niet altijd duidelijk is wat het kind daar zelf bij voelt, of dit ook de wens van het kind zelf is. Ex-partners beoordelen elkaar doorgaans niet zo positief. Dit is ergens ook wel logisch. Echter, het niet langer appreciëren van de vroegere partner, als partner, hoeft niet in te houden dat die dan ook als ouder niet meer zou deugen. Het kan bovendien een zware last leggen op het kind, dat beide ouders wil behouden en zich verbonden voelt met de ouders, om telkens commentaar te moeten horen van de ene ouder over de andere. In tegenstelling tot de gescheiden ouders, die naar de toekomst toe minder met elkaar willen en zullen te maken hebben, wil het kind doorgaans wel verder banden behouden met beide ouders.

Precies omwille van die steeds aanwezige betrokkenheid is het ook van belang dat de kinderen bij het gebeuren betrokken worden als partner. Dit wil geenszins zeggen dat de last van beslissingen nemen en keuzes maken op de kinderen dient gelegd te worden, wel dat zij in het hele scheidingsproces een plaats moeten hebben en, indien zij dat wensen, ook gehoord moeten kunnen worden.

Van de bemiddelaar wordt dan ook voldoende kennis verwacht en inzicht in loyaleitsdynamieken, alsook een kindgerichte instelling. Een bemiddelingsomgeving is bovendien ook meer kindgericht dan de doorsnee rechtbank en vindt plaats op een vroeger tijdstip in het scheidingsverloop. Via bemiddeling kan het voor een kind misschien niet meer nodig zijn om later tijdens de gerechtelijke procedure nog eens tussen te komen.

■ Spreekrecht van het kind - modaliteiten

Het spreekrecht (of het recht om gehoord te worden en niet hoorrecht) werd ingevoerd in het Ger. Wb. met de wijziging van art.931, als (onvolledige) vertaling van bovenstaand artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. (Al te vaak wordt dit artikel enkel van toepassing geacht in echtscheidingsprocedures terwijl het duidelijk moet zijn dat dit “alle” procedures betreft waar zij belangen bij kunnen hebben, maar dit terzijde.) Hoewel sommige argumenten van de tegenstanders van dergelijk spreekrecht zeker valabel zijn, moeten we toch de realiteit onder ogen zien. Het zou inderdaad mooi zijn mochten scheidende partners zelf voldoende oog blijven hebben voor de wensen, noden, rechten en belangen van hun kinderen. Doorgaans toont de realiteit ons dat zij, zeker tijdens het verloop van de echtscheiding, toch vooral vervuld zijn van hun eigen behoeften, frustraties en gevoelens. Dit is geen verwijt, integendeel, maar een loutere vaststelling. In die zin zouden we het spreekrecht van kinderen dan ook kunnen zien als een noodzakelijk kwaad, inroepbaar wanneer zij merken dat er toch niet voldoende rekening gehouden wordt met wat hun eigen beleving van het hele gebeuren is. Dit noodzakelijk kwaad kan zeker opgevangen worden door de kinderen ook reeds bij de bemiddeling te betrekken.

Bij de bemiddeling moet er dus ook ruimte zijn voor de kinderen, moet ook gepolst worden wat zij vinden en denken en voelen. Temeer nog daar men voor de partners wel kan stellen dat hun relatie na de scheiding afgelopen is, terwijl de kinderen hun verdere leven de gevolgen van een scheiding zullen voelen en daarmee hun leven moeten zien te organiseren.

Het is ook vereist dat de kinderen gehoord kunnen worden op een vertrouwelijke manier, afzonderlijk dus, buiten de aanwezigheid van hun ouders. (Ook kinderen hebben recht op hulpverlening en alles wat daarbij hoort: privacy, beroepsgeheim, informatie...)

Bij de gesprekken met de kinderen moet hen ook duidelijk uitgelegd worden waartoe de bemiddeling dient, wie uiteindelijk welke beslissingen zal nemen en dat hen niet gevraagd wordt een keuze te maken.

Belangrijk is tevens dat de broer(s)-zus(sen) relatie nauw in het oog gehouden wordt. (Naast het praten met de kinderen zelf, als zij dat willen, blijft het natuurlijk belangrijk dat de bemiddelaar de ouders blijft aanzetten om dat zelf ook te doen, om zelf alert te

blijven voor de signalen die hun kinderen uitzenden en om zelf oog te blijven houden voor de behoeften en gevoelens van de kinderen.)

■ **Recht op informatie**

Kinderen hebben vooral last met een scheiding wanneer zij het gevoel hebben er zomaar bij te hangen zonder dat hen uitgelegd wordt wat er precies staat te gebeuren. Zij gaan dan zelf dingen zien, een verklaring zoeken (vaak bij zichzelf), de toekomst proberen invullen (“als papa weggaat van bij mama, gaat hij mij ook wel verlaten”) enz... Zij kunnen daardoor, zeker op jonge leeftijd, zaken in de verkeerde context zetten en verkeerde consequenties trekken uit het hele gebeuren. Indien de ouders de scheiding niet zelf in het juiste kader kunnen plaatsen of indien zij het zelf moeilijk aankunnen om daar met hun kind over te praten (deels omdat ze zelf in zo’n verwarrende periode zitten), dan kan de bemiddelaar, als objectieve buitenstaander, aan het kind duidelijk maken wat er gebeurt. Hij kan uitleggen waarom de ouders uit elkaar gaan, hij kan benadrukken dat het niet de fout van het kind is dat dat gebeurt, dat het eindigen van hun partnerrelatie niet het einde van hun ouderschap betekent... Onnodig te zeggen dat dit verklaren dient te gebeuren op een wijze die overeenstemt met de leeftijd en het begripsvermogen van het kind. Verklaringen kunnen op het kind een kalmerende, geruststellende en beveiligende invloed hebben.

Eenzelfde soort verduidelijkende informatie moet aan de kinderen gegeven worden in de gesprekken waarin gepolst wordt naar de beleving van het kind. Het werd reeds gezegd maar het is belangrijk genoeg om nogmaals te herhalen. Het kind moet duidelijk weten dat hij zelf geen keuzes moet maken of beslissingen moet nemen, dat hij loyaal kan blijven naar beide ouders toe. Dat anderen, hetzij de ouders zelf, hetzij de rechter, de knopen zullen doorhakken en dit na overweging van de belangen van alle betrokkenen.

■ **Klimaat voor co-ouderschap**

Bemiddeling kan ook positief inwerken op de praktische invulling van het co-ouderschap. Nu deze vorm van gedeeld ouderlijk gezag als principe werd ingevoerd, is dit zeker van belang. Uit onderzoek (De Wolf) blijkt dat, de EOT’s niet meegerekend, het ingevoerde principe van co-ouderschap eerder de uitzondering blijft in de praktijk. Hoewel voldoende is aangetoond dat een echtscheiding beter te verwerken is voor de kinderen wanneer ze voelen en weten dat hun beide ouders ook na de scheiding echt ouder kunnen blijven, hetgeen pleitte voor de invoering van co-ouderschap, is de praktijk dus nog altijd anders. Bemiddeling kan bijdragen tot een klimaat waarin co-ouderschap beter mogelijk gemaakt wordt, waarbij ouders elkaar blijven erkennen als ouder, hetgeen ten goede komt aan de kinderen. Soms wordt wel eens gezegd dat om goede co-ouders te kunnen zijn, de ex-partners eigenlijk nog beter zouden moeten overeenkomen dan voor hun scheiding. Welnu, in dit proces kan bemiddeling zeker positief inwerken. Er wordt nl. gewezen op de belangen van de kinderen en op het feit dat ex-partners toch altijd ouder blijven en dat hun kinderen niet gebaat zijn met het verder voeren van het partnerconflict binnen het ouder-zijn.

■ **Multidisciplinariteit**

Gezien een (echt)scheiding meer dan enkel een juridisch gebeuren is, dienen bij de begeleiding cq. bemiddeling ervan ook meer dan alleen juristen betrokken te worden. Verschillende vragen komen daarbij naar boven: juridisch, emotioneel, financieel enz. Voor de cliëntgerichtheid en -vriendelijkheid is het raadzaam de diverse professionals in eenzelfde circuit bij elkaar te krijgen. Op die wijze kunnen zij ook in samenspraak de uiteenlopende vragen en problemen aanpakken.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit hier voor een bundeling van krachten vanuit de diverse betrokken disciplines, eerder dan voor een opsplitsing per deelfacet van de (echt)scheiding.

De multidisciplinariteit houdt dus ook in dat alle facetten van de bemiddeling (het zoeken naar een bevredigend compromis, het naar elkaar halen van de uiteenlopende gestelde eisen en verwachtingen, het horen van alle betrokkenen, het opmaken van een overeenkomst...) best binnen één dienstverleningspakket aangeboden worden aan de gebruikers. Meer praktisch gezegd: dat de gebruiker niet heen en weer moet gaan lopen om hier de financiën geregeld te krijgen, daar de omgangsregeling en nog eens ergens anders de boedelverdeling. Dit is niet enkel in het belang van de klantvriendelijkheid maar zeker ook met het oog op een zo groot mogelijke doelmatigheid.

Na de (al of niet geslaagde) bemiddeling dienen partijen verder zonder tussenstappen de bevoegde rechtbank te kunnen vatten.

b. Besluit

De voordelen voor kinderen zijn legio op voorwaarde dat aan de inhoudelijke vereisten wordt voldaan zoals hierboven beschreven:

- De kinderen voelen zich niet zo geklemd in het conflict tussen hun ouders;
- Er is het voordeel van ont koppeling tussen partner- en ouderrol;
- Er is blijvend contact mogelijk met beide ouders;
- De kinderen kunnen zelf ook opgevangen worden met hun vragen en behoeften;
- De kinderen kunnen zelf ook beluisterd worden, kunnen hun verhaal ook kwijt;
- De kinderen kunnen ook een inbreng doen bij de oplossing van het scheidingsprobleem.

Alles bij elkaar genomen geeft bemiddeling de kans aan kinderen om zich betrokken te voelen bij wat er zo dicht bij hen gebeurt. Het gevoel van “gevangen” te zitten in een gezinsbreuk, waar zij zelf geen enkele plaats in krijgen, is tot nu toe nl. één van de grootste frustraties geweest voor kinderen. Niet de scheiding zelf ligt vaak aan de basis van problemen en afgenomen gevoel van welbevinden bij kinderen, maar wel de wijze waarop die scheiding werd doorgevoerd. Wanneer door bemiddeling gewerkt kan worden aan een meer verteerbare, een meer menselijke manier van scheiden, dient al het mogelijke gedaan te worden om die bemiddeling algemeen ingevoerd te krijgen én om daar de nodige kwaliteitsgaranties bij te voorzien.

Men zou bijna kunnen stellen dat kinderen recht hebben op (echt)scheidingsbemiddeling.

2. BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

Ronde tafel gesprekken - Vlaams Parlement Commissie ad hoc Bijzondere Jeugdbijstand

Vooraleer in te gaan op de inhoud van het hulpverleningsaanbod, dien ik te wijzen op een belangrijk gebrek. Het Kinderrechtencommissariaat moet in debatten als deze een spreekbuis zijn voor kinderen en jongeren. Nu we pas stilletjes aan bekendheid verwerven bij minderjarigen, is het op dit ogenblik voorbarig om over dit thema al volmondig te spreken voor hen. Dit maakt dan ook dat de belangrijkste actor, de cliënt, deels afwezig is in deze discussie. Toch doen we een poging om de thematiek vanuit hun standpunt te bekijken en dit vanuit vroegere werkervaring van mijzelf en de teamleden van het Kinderrechtencommissariaat enerzijds en die enkele contacten met betrokken minderjarigen anderzijds.

De bedenkingen vanuit het Kinderrechtencommissariaat zijn geïnspireerd, hoe kan het ook anders, door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Principes die dit debat moeten beheersen zijn o.m.:

- de eerste verantwoordelijken inzake opvoeding en begeleiding zijn de ouders en ook de overheid die in het verdrag verplicht worden daar alle mogelijke steun in te verlenen;
- het recht van de minderjarige op inspraak en, om dit goed te kunnen uitoefenen, het recht op informatie;
- het recht op gelijke toegang tot voorzieningen;
- de toepassing van fundamentele mensenrechten, zoals die in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind specifiek voor minderjarigen worden erkend.

Dé hamvraag bij de inhoud van het hulpverleningsaanbod is natuurlijk of die inhoud, in welke vorm of toepassing dan ook, wel aansluit op de vragen van minderjarigen. Wat zijn eigenlijk die vragen, die problemen van minderjarigen? Hebben we daar wel voldoende zicht op?

Het Kinderrechtencommissariaat kan zich grotendeels vinden in wat de discussienota stelt: de vragen rond vrijwilligheid, het onvoldoende betrokken zijn van de cliënt, de soms onduidelijke differentiatie van het aanbod, een versnipperd veld van hulpverleningsinstanties.

Daarnaast dringen volgende bedenkingen zich op:

Opvallend is dat minderjarigen het vaak moeilijk hebben om de weg te vinden naar de meest adequate hulpverleningsinstantie. Het circuit - PMS/MST, JAC, KRW, CBJ, AWW - is zo opgesplitst, verkokerd zoals de discussienota het stelt, dat het al een opdracht wordt om de juiste ingang te vinden. Het hulpverleningsaanbod is erg gediversifieerd en ligt ingebed in verschillende sectoren en structuren met verschillende reglementeringen en toegangsvoorwaarden. Waar dan vb. het AWW met de JAC's voor een laagdrempelig aanbod zorgt, is dit dan toch relatief onbekend bij minderjarigen. Hetzelfde kan gezegd worden over de hulp- en adviesfunctie van vb. het PMS (weldra CLB), dat door vele minderjarigen vooral beschouwd wordt als louter adviserende instantie voor school- en beroeps carrière. Hoe komt dit? Ligt dit aan een onduidelijke profilering van de sector zelf, aan onvoldoende middelen om een groot bereik te realiseren...? Het is maar de vraag.

We moeten ook blijkbaar vaststellen dat de nulde- en eerstelijnsdiensten nogal snel overgeslaan worden, zowel door jongeren zelf als door verwijzers. Het lijkt wel of er toch te snel naar de sector van het "bijzondere" verwezen of gegaan wordt. Daar kan het dan zijn

dat de hulpvraag of de situatie waaruit die vraag ontstaat, nog niet problematisch genoeg is om op die bijzondere bijstand te kunnen beroep doen. (Laat dit duidelijk zijn: vanuit het Kinderrechtencommissariaat wordt er ook voor gepleit om inderdaad de BJB bijzonder te laten blijven). En dan begint de vicieuze cirkel: CBJ kan pas ingrijpen wanneer er waarlijk een POS (of MOF) is, wanneer m.a.w. de situatie al verzuurd is. En toch dient, omwille van de subsidiariteit, een heel scala van tussenkomsten, van minst ingrijpend tot plaatsing, doorlopen te worden, terwijl dan het minst ingrijpende hulpaanbod op dat moment vaak onvoldoende is geworden. Is het dan misschien zo dat op de 1e en 2e lijn onvoldoende daadwerkelijk ingegrepen wordt of kan worden?

Om adequaat en zo snel mogelijk op de tijdslijn van het zich ontwikkelende probleem te kunnen ingrijpen, ontbreekt het volgens ons nog te vaak aan de doorgedreven erkenning én toepassing van het eigen recht op hulpverlening in hoofde van de minderjarige. Dit recht op hulpverlening speelt niet pas op het moment dat een ernstig probleem zich voordoet. De vergelijking met de gezondheidszorg werd hier reeds gemaakt. Met een banale verkoudheid kan men naar de huisarts zonder te moeten wachten op bronchitis met complicaties. Het kan simpel klinken, maar waarom zou die redenering ook niet hier kunnen gelden?

Waarom niet, om beter het hoofd te kunnen bieden aan meer specifieke en zware problemen, vooraf nog meer investeren in eerder basishulpverleningsvoorzieningen. Ik denk aan opvoedingsondersteuning, buurtwerk, onderwijs dat meer gericht zou moeten zijn op de leefwereld van kinderen en jongeren, etc ... Dit kan niet enkel tot een efficiëntere aanpak leiden, dit volgt ook uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind dat dergelijke plichten oplegt aan de lidstaten. Meer specifiek heeft het Comité voor de Rechten van het kind al gewezen op het feit dat plaatsing hoedanook een ultimum remedium is. Eerst en vooral moet geïnvesteerd worden in de ondersteuning en het stimuleren van “responsible parenthood and support for needy families, in order to assist them in their child-rearing responsibilities (art. 18 & 27) thus limiting family disruption, reducing the number of institutionalised children and limiting the resource to institutionalisation to a measure of last resort” (Italy IRCO, Add. 41, para 17). Zowel ouders als kinderen hebben in deze een recht op opvoedingsondersteuning.

Het eigen recht op hulpverlening van de minderjarige is ook nodig in die gevallen waar zijn/haar belang niet samen loopt met dat van het gezin, lees: de ouders.

Die lopen namelijk niet altijd gelijk! Concreet voorbeeld: de vraag voor een regelmatig herzien of het aan termijnen vastleggen van een plaatsing in een pleeggezin is een heel legitieme vraag van de ouders. Het kind kan echter een even legitieme vraag hebben, nl. die naar zekerheid. Waar zal ik binnen 10 maand zitten? Hoe en door wie wordt daarover beslist? Naar wie kan ik mij gaan engageren wanneer ik niet weet waar ik binnenkort zal wonen? Waar de 4e wereldbeweging zich vaak afvraagt wie naar de stem van het gezin luistert, vragen wij ons soms wel af wie naar de stem van het kind luistert (zonder hierbij te stellen dat de ene stem waardevoller zou zijn dan de andere. Ik wil enkel wijzen op het mogelijk verschil tussen de beide stemmen).

De toegang tot een dergelijk basisaanbod, hoe dit dan ook ingevuld wordt, zou dan ook a-categoriaal moeten zijn. Pas bij verdergaande probleemontwikkeling kan dan een specifiek, meer bijzonder hulpverleningsaanbod geleverd worden. Hieraan kunnen dan terecht voorwaarden aan gekoppeld worden zoals POS, een gediagnosticeerde psychische stoornis, kindermishandeling, e.d. Dit brengt ons gelijk bij het volgende knelpunt.

Voor veel minderjarigen is het onderscheid tussen vb. POS en MOF zeer onduidelijk, want het hulpverleningsaanbod kan hetzelfde zijn, of lijken in hun ogen. Dat kunnen we vb. zien aan de diversiteit van aanleidingen van plaatsingen, waar verschillende minderjarigen toch in een zelfde instelling belanden. Zo is er door de BJB zelf reeds geklaagd over het feit dat AMA's noodgedwongen terechtkomen in instellingen waar ook “MOF”ers zitten. Voor de cliënt én voor de hulpverleners kan dit niet anders dan complicaties meebrengen.

Moeten we niet gaan denken over andersoortige opdeling? Aan de ene kant een heel gamma aan hulpvragen, waarvoor in eerste instantie de basis, de algemene hulpverlening, kan aangesproken worden, hetzij als hulpverlener, hetzij als dispatcher naar verdere, specifiekere hulpverlening. Dit vereist natuurlijk meer middelen, maar dit zou wel kloppen met de opdrachten zoals die bijvoorbeeld voor het AWW of het OCMW omschreven werden.

Dit zou tegelijk de verkoking kunnen tegengaan. Hulpvragers hebben daar doorgaans geen boodschap aan, zoeken enkel een antwoord op hun vraag. Ook zou dit de schrik kunnen wegnemen die toch ergens leeft van “eenmaal in één circuit, kom je er nog moeilijk uit” en dit zou meer voor een continuüm in de hulpverlening kunnen zorgen.

Aan de andere kant een circuit voor de MOF, die dan tegelijk minder verbloemd zou kunnen benoemd worden? (Dit houdt dan wel een link in met het federale niveau). Waarom in deze optiek niet gaan doordenken aan inderdaad een jeugdstrafrecht? Dit zou naar jongeren toe alvast meer duidelijkheid scheppen. Tegelijk houdt dit ook stringente voorwaarden in: als we het aandurven om inderdaad over een jeugdstrafrecht te spreken, houdt dit ook mensenrechten in zoals: vermoeden van onschuld, legaliteitsprincipe, recht op juridische bijstand, proportionaliteitsprincipe, e.d.m. M.a.w. een duidelijke rechtspositie én rechtsbescherming ook zoals omschreven in art. 37, 39 en 40 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Geen onduidelijke interpretaties van begrippen als “statusdelicten” of als “misdrijf omschreven feiten”. Dergelijk strafrecht hoeft ook niet onmiddellijk naar repressie te verwijzen. Stilstaand bij het gegeven dat ook nu het strafrecht rekening houdt, of kan houden, met persoonlijkheidskenmerken of omstandigheden eigen aan de individuele leefsituatie, zou dit ook naar jongeren toe mogelijk moeten zijn met factoren als leeftijd en kans op herstel en bijsturing. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind geeft hierover nog volgende verplichtingen mee: humane behandeling, directe toegang tot juridische bijstand, recht op hoger beroep, toepassing van internationale normen zoals uitgewerkt in vb. de Riyadh-Guidelines en de Beijing-Rules. Ook rond de concrete bestraffing dient hiermee rekening gehouden te worden, doch dit is een federaal thema, dus gaan we daar nu niet verder op in.

Nu kan een 17-jarige die, samen met een 21-jarige, een diefstal pleegt, toch wel voor verrassingen komen te staan. De 17-jarige, die niet naar de correctionele doorverwezen wordt, kan dan in de jeugdbescherming belanden voor een geruime tijd, terwijl de meerderjarige mededader er met drie maand voorwaardelijk kan van afkomen. Welke boodschap geeft dit mee? Waar is de rechtszekerheid hier?

Tot slot is er een dringende vraag naar onderzoek. Niet enkel naar onderzoek bij de cliënten zelf (de recente Minorius studie geeft daar een mooi begin aan en toont het belang ervan aan), maar ook effectiviteitsonderzoek: de bevraging rond het teveel aanbodgericht zijn van de hulpverlening, het onvoldoende voorhanden zijn van efficiënte en doeltreffende interventies. We moeten meer op zoek naar modellen die werken, dan naar modellen die passen in de geprofessionaliseerde circuits.

Aanvullingen en opmerkingen vanuit het Kinderrechtencommissariaat bij de ontwerp-beleidsstekst Bijzondere Jeugdbijstand aan de commissie ad hoc Bijzondere Jeugdbijstand

■ Algemeen kader

Het Kinderrechtencommissariaat is verheugd over de nadruk die gelegd wordt op preventie, doch stelt voor dat het luik over preventie letterlijk en figuurlijk het begin van de beleidsstekst zou vormen. Door de preventie als laatste luik te stellen, blijft de tekst toch nog teveel een zoeken naar oplossingen voor de Bijzondere Jeugdbijstand, met de Bijzondere Jeugdbijstand als centraal punt, eerder dan een vernieuwend denken rond kinder- en jeugdwelzijn in het algemeen als maatschappelijke opdracht. Welzijn begint bij het uitschakelen van welzijnsbelemmerende factoren en het bevorderen van welzijnsstimulerende factoren, preventie dus, en richt zich naar alle sectoren die tijdens de rondetafelgesprekken aan bod kwamen. Zowel in het wetenschappelijk onderzoek, in de vakliteratuur als op het veld is preventie niet langer een aanhangsel van bepaalde thema's maar een opdracht op zich. (Cf. lettertjes in de soep), die de gewenste link, de rode draad, kan vormen tussen de betrokken sectoren: jeugdwerk, onderwijs, Kind en Gezin, Bijzondere Jeugdbijstand enz...

Het Kinderrechtencommissariaat zou hier nogmaals een oproep willen doen om vooral te investeren in de nulde- en eerstelijnsvoorzieningen en om deze te laten werken volgens de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, gezien dit op zich al preventieve effecten kan sorteren. (Ook in de ontwerpstekst wordt gesproken over voldoende basishulpvoorzieningen.) Aandacht voor en respect voor de behoeften, belangen en rechten van minderjarigen, dienen aanwezig en voelbaar te zijn bij minderjarigen zelf, ook voordat er zich problemen voordoen. Minderjarigen moeten niet enkel horen dat zij belangrijk zijn, ze moeten dit ook kunnen voelen en zien en dit niet enkel op het moment dat ze in een problematische leefsituatie verkeren of een als misdrijf omschreven feit gepleegd hebben.

In deze zin is het Kinderrechtencommissariaat zeker voorstander van een decreet jeugdzorg, of liever een decreet kinder- en jeugdwelzijnszorg, alsook van een integrale aanpak van preventie doorheen de terreinen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt ook met genoeg vast dat het grote kader geïnspireerd dient te worden door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, verdrag dat dit jaar 10 jaar bestaat. De verplichtingen die uit dit verdrag voortvloeien vormen op zich ook al een stuk van de legitimering voor de uitbouw van een hulpverleningsaanbod, naast de maatschappelijke noodzaak.

■ Minderjarigen als rechtssubject

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft een formeel einde gemaakt aan de vraag of minderjarigen rechtssubjecten dan wel -objecten zijn. Het zoeken is nu vooral naar de beste manieren om die rechten ook uit te oefenen en zonedig af te dwingen.

Om ten volle van rechten te kunnen genieten dient men eerste en vooral weet te hebben van het bestaan van die rechten. In de praktijk ontbreekt die kennis nog vaak bij minderjarigen, terwijl het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind toch duidelijk een informatieplicht oplegt aan de overheid (art.42) én het recht van minderjarigen op (toegang tot) informatie ondubbelzinnig vastlegt (art. 13).

Binnen de betrokken levensdomeinen, gezin - school - hulpverlening - gezondheidszorg..., hebben ook minderjarigen gebruikersrechten, zijn zij ook cliënt. Terecht wordt dan ook het aspect provision in de tekst belicht. Belangrijk hierbij is de notie dat zij dat recht op hulpverlening uit eigen hoofde hebben, als minderjarige, dat zij zelf met hun vragen en problemen ergens terecht moeten kunnen. Zo kan het zijn dat een minderjarige zelf de behoefte kan hebben om tijdelijk uit huis geplaatst te worden dit in tegenstelling tot de wensen van de ouders. Met een dergelijke vraag moet ook de minderjarige ernstig genomen worden. Door kennis te krijgen over de diverse hulp- en dienstverleningsinstanties vergroot ook de zelfredzaamheid van minderjarigen en kan de positie van de minderjarige, en van het gezin, versterkt worden. Hier moet dan inderdaad de hulpvraag het doorslaggevende vertrekpunt zijn en niet het bestaande aanbod.

Het moet duidelijk gesteld worden dat de eerste rechthebbenden, de eerste cliënten van jeugdzorg de minderjarigen zelf zijn. In de ontwerptekst is “de cliënt” niet altijd even duidelijk, gezien termen als kinderen, jongeren en ouders door elkaar gebruikt worden. Het spreekt vanzelf dat kinderen doorgaans in een gezin leven, dat eventuele problemen dus ook vooral binnen het gezinsmilieu dienen opgelost te worden, maar de centrale figuur waarvoor de zorg wordt opgezet is toch wel de minderjarige. Dit sluit niet uit dat de ouders een belangrijke rol spelen. De art. 3.2, 5 en 18 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind geven de ouders belangrijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden, doch stellen tegelijk dat de overheid de ouders daarin dient te ondersteunen. Hulp- en dienstverlening is dus wel in een gezinscontext te plaatsen maar wanneer minderjarigen enkel worden gedefinieerd vanuit hun status als gezinslid, doet dit afbreuk aan de geest van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

■ Hulpaanbod

Hier is het Kinderrechtencommissariaat voorstander van een a-categoriaal vertrekpunt. Ook wanneer er nog geen sprake is van een echt problematische (opvoedings- of leef-) situatie moeten minderjarigen ergens terecht kunnen met vragen of probleemmeldingen van minder zware aard om escalatie te voorkomen. Een minderjarige moet a.h.w. een dienst kunnen raadplegen en daar ter plekke een antwoord kunnen vinden of correct en doelgericht doorverwezen worden naar een meer aangepaste hulpverlening. De minderjarige heeft op zo'n moment geen boodschap aan een uitleg over voorwaarden, verschillende sectoren enz...Het Kinderrechtencommissariaat heeft de indruk dat de ontwerptekst de omgekeerde beweging volgt: vertrekkend van de gegeven problemen terug naar de mogelijke oorzaken ervan (vandaar dat preventie op het eind komt). Het lijkt ons nuttig de omgekeerde weg op de lijn oorzaak-gevolg te volgen: vertrekkend vanuit een situatie van welzijn en welbevinden om van daaruit na te gaan waar knelpunten of problemen zich gaan manifesteren. Het Bijzondere Jeugdbijstand circuit kan dan één van de mogelijke pistes worden, afhankelijk van de probleemsituatie, maar daarvoor moeten er nog andere mogelijkheden zijn (JAC, CLB, Kind en Gezin...). Dit grijpt terug naar onze vraag voor de uitbouw van de nulde- en eerste lijn en dit kan tegelijk de Bijzondere Jeugdbijstand ontlasten van het oneigenlijk gebruik dat van deze bijzondere en waardevolle diensten gemaakt wordt. Meer fundamenteel komt dit ook beter en sneller tegemoet aan de provisionrechten van minderjarigen en zou de escalatie van een probleem kunnen tegengehouden worden, hetgeen ook een gunstig effect kan hebben op de kost van jeugdhulpverlening.

(Men kan zich ook de vraag stellen of we niet moeten denken aan één bepaalde persoon die een functie van trajectbegeleider zou opnemen, zodat de minderjarige een hulpverlener heeft die hem/haar doorheen alle mogelijke instanties kan begeleiden, vanaf de eerste contacten doorheen de diverse stappen in de hulpverlening, ook in de overgang naar de meer dwingende aanpak.)

Pas wanneer duidelijk is om welk soort probleem het gaat kan een meer categoriale aanpak, doelgroepgericht, aangewezen zijn. Deze wordt dan best niet nominatim beperkt tot vb. “jongeren met beperkte mentale capaciteiten, die sociaal weinig weerbaar zijn en aan de rand van de psychiatrie staan” of tot “de moeilijkst te begeleiden jongeren”.

We volgen de tekst waar gepleit wordt voor objectief evalueerbare criteria voor diagnose van en antwoord op diverse situaties. Zowel de minderjarige als de ouders kunnen zo beter inschatten wat er zal gebeuren en waar ze staan. Concreet kan dus trajecthulpverlening voor alle minderjarigen toegankelijk zijn als dit vereist is voor een efficiënte aanpak van de hulpvraag of kan ook afdwingbaarheid mogelijk zijn, zolang dit maar niet te casuïstisch met de natte vinger wordt ingevuld.

■ Mof

Zowel in het onderzoeken van het eigen bevoegdheidssterrein als in het gewenste en noodzakelijke overleg met de federale overheid wil het Kinderrechtencommissariaat hier wijzen op de verplichtingen die ook in de MOF-context aanwezig zijn in het licht van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Niet enkel uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, meer bepaald art. 37, 39 en 40, maar ook uit de commentaren van het Comité inzake de Rechten van het Kind, kunnen we de volgende belangrijke stellingen aanbrengen:

- Ook in de visie van het herstelrecht dient gewaakt te worden over de fundamentele rechtswaarborgen van minderjarigen recht op rechtsbijstand, principes van legaliteit en proportionaliteit, beginsel van onschuld, recht op informatie...

Zo roept bijvoorbeeld het “bestrafen” van statusdelicten (feiten die enkel aangepakt worden omwille van het gegeven dat ze door een minderjarige gepleegd worden, zonder dat ze in het strafrecht als misdrijf omschreven staan) soms vragen op in het licht van het legaliteitsprincipe.

- Het Comité heeft reeds herhaaldelijk gepleit voor een eigen kindgericht systeem, waarbij de basisprincipes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind gerespecteerd worden: belang van het kind als eerste overweging (primerend op de bescherming van de maatschappij en de “bestrafing” van het gedrag), non-discriminatie (vb. van sociaal-economisch achtergestelde jongeren) en het recht om gehoord te worden in procedures die het kind aanbelangen. Voor dit laatste is toegang tot de nodige informatie en juridische bijstand een basisvoorwaarde. Het Comité heeft ter zake vastgesteld dat kinderen bijvoorbeeld zelden voldoende geïnformeerd worden over hun rechten voor en tijdens de procedure en dat zij onvoldoende rechtsbijstand genieten.

- Het Comité stelt ook duidelijk dat andere regelgeving en richtlijnen van de VN inzake jeugdbescherming hier van tel zijn, meer bepaald dat deze als handleiding kunnen dienen voor een juiste implementatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Hier worden bedoeld: de zogenaamde “Beijing Rules” (jeugdbeschermingsprocedures), de “Riyadh guidelines” (eerder gefocust op preventie) en de UNRules for the protection of Juveniles Deprived of their Liberty. Het Comité vraagt de lidstaten nadrukkelijk om met deze regels rekening te houden bij elke wetsherziening ter zake.

Vb.: in de Beijing Rules wordt o.m. voorgesteld dat bij de beoordeling van een MOF rekening zou worden gehouden met de achtergrond en leefomstandigheden van de minderjarige (regel 16).

- Het Comité dringt er bij de lidstaten op aan dat de leeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid niet zou worden verlaagd en dat vrijheidsberoving een ultimum remedium zou zijn.

- Het Comité pleit tevens voor een specifieke opleiding en vorming van jeugdrechters, maatschappelijk werkers in de sector, personeel van tehuizen e.d. alsook voor integrale preventie.

■ Het Comité vraagt de lidstaten om het fenomeen van jeugdcriminaliteit niet op te blazen tot wat het niet is, om zich te houden aan de cijfers en de reële feiten en om niet automatisch de publieke opinie, doorgaans gealarmeerd door de media, te volgen. Vaak is de publieke berichtgeving de oorzaak van een algehele morele paniek die bij nader inzien niet gesteund wordt door de ware omvang van het probleem.

De theorie rond het herstelrecht volgt in grote mate de principes van art. 40 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind waarin gepleit wordt voor een aanpak die gericht is op rehabilitatie, met respect voor de menselijke waardigheid van de minderjarige.

Meer concrete reacties op de ontwerp tekst

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt nadrukkelijk de passages die handelen over:

- een meer algemeen welzijnsbeleid,
- de inhoudelijke verwerking van de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind,
- het belang van opvoedings- en gezinsondersteuning (waarbij we toch wensen te waarschuwen voor een te grote versnippering),
- de vraag naar duidelijke criteria voor screening, diagnose en tussenkomst, op multidisciplinaire basis,
- de eerstelijns duidelijk buiten het “bijzondere” circuit te houden,
- de subsidiariteit (voorwaarde hier is een degelijke uitbouw van de basishulpverlening),
- effectiviteitonderzoek,
- overlegstructuren en afspraken om de verkokering tegen te gaan,
- het denken aan een regionaal aanspreekpunt als sluis naar de gedwongen hulpverlening,
- integrale preventie.

Het Kinderrechtencommissariaat wenst wel het volgende te verduidelijken:

In plaats van de toekomstige regelgeving in het algemeen te baseren op de dragende principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, stelt het Kinderrechtencommissariaat voor om het verdrag, dat kracht van wet heeft, te integreren in de toekomstige regelgeving. Dit laat minder interpretatieruimte open en volgt het principe dat geen artikel als belangrijker mag beschouwd worden dan een ander. Verschillende artikelen doorkruisen elkaar en zijn interafhankelijk. Ook de Vlaamse regelgeving dient dat te weerspiegelen. Doorheen de tekst is er begripsverwarring (kind, jongere, cliënt...) mogelijk. Een verklarende woordenlijst is inderdaad wel nuttig.

De verwijzingen in de tekst naar (structurele) verbanden met het Kinderrechtencommissariaat zullen moeten getoetst worden aan de haalbaarheid ervan in termen van middelen en personeel.

p. 4, p. 11, p. 12: soms leiden specificeringen van bepaalde groepen of instanties tot een te verregaande categorisering (vb.: aan de rand van de psychiatrie, vluchtelingen, MINORIUS...) Het te snel of te nadrukkelijk bij naam noemen van groepen of koepels kan de indruk wekken dat anderen daar dan niet onder vallen.

p. 7: inspraak van minderjarige zoals verwoord in art.12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind houdt meer in dan het recht om bepaalde meningen te uiten. Dit artikel bevat eigenlijk drie elementaire beginselen:

- Ook de minderjarige heeft een mening. Dit was op zich al vernieuwend om zo duidelijk te stellen.
- De minderjarige mag deze mening vrijelijk uiten in alle aangelegenheden die hem/haar aanbelangen.

- Er dient passend belang te worden gehecht aan die mening, rekening houdend met de leeftijd en rijpheid.

Meer concreet herhaalt art. 9 het recht op inspraak in alle situaties waar een minderjarige van zijn/haar ouder(s) gescheiden wordt.

p. 8: schending van protectierechten, provisierechten én inspraakrechten.

p. 12: het is maar de vraag of de rechtspositie van minderjarigen verbeterd is. Uit het Minoriusonderzoek blijkt toch dat zij zich nog steeds niet echt gehoord voelen en formeel hebben zij ook nog steeds geen eigenrechtsingang (doch dit is een bevoegdheid van Justitie).

I.v.m. de JO-lijn stelt zich het probleem dat dit een klachtenlijn is die zich binnen de sector zelf bevindt. Hier kan dan soms vraag opkomen of er wel voldoende onafhankelijk kan opgetreden worden naar “collega’s” of “eigen” voorzieningen. (Dit is niet eigen aan de Bijzondere Jeugdbijstand: vele klachtendiensten kampen met dit probleem. Cf. hele discussie rond de Vlaamse ombudsdienst) Kan men de JO-lijn in deze geen garanties bieden: ruime onderzoeksmogelijkheden, onbeperkt spreekrecht, jaarlijkse verslaggeving e.d.

We steunen de aanbeveling om de verderzetting van het Minoriusproject te garanderen, gezien dit een erg waardevol project is gebleken. Toch stellen we de vraag, gezien dit slechts één koepel betreft, of het niet zinvol is om gelijkaardige initiatieven op te zetten en te ondersteunen ten behoeve van minderjarigen die geholpen worden in voorzieningen buiten het bereik van Minorius.

p. 14: aanspreekpunt kinderrechten en jeugdzorg moet intensief samenwerken met het kinderrechtencommissariaat. Duidelijke afspraken dienen hiervoor uitgewerkt te worden, met respect voor de decretale opdrachten van het kinderrechtencommissariaat.

p. 16: Structurele samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat. De vraag is op dit ogenblik wat dit inhoudt. Het Kinderrechtencommissariaat is geen actor in de hulpverlening. Het heeft daar noch de opdracht, noch de competenties voor in huis. Het kan o.i. niet de bedoeling zijn dat we op niveau van concrete, individuele cases mee gaan beslissen. Pas wanneer een dergelijk aanspreekpunt, orgaan of instantie niet naar behoren zou functioneren wordt het Kinderrechtencommissariaat bevoegd om klachten daarover te onderzoeken. Wanneer het Kinderrechtencommissariaat zich te ver gaat wagen in de casuïstiek, komt deze onderzoeksbevoegdheid (inzake instanties, niet als mede-hulpverlener) in het gedrang.

Bespreking ontwerp beleidsnota Bijzondere Jeugdbijstand Vlaams Parlement 25 feb. 1999

Hieronder volgen nog enkele fundamentele bedenkingen van het Kinderrechtencommissariaat bij de ontwerp beleidstekst. Deze dienen samen gelezen te worden met de voorgaande bijdragen, die geleverd werden op de ronde tafelgesprekken in december 1998, alsook op de bespreking in de commissie ad hoc op 12 feb. 1999.

- Het Kinderrechtencommissariaat blijft de nadruk leggen op de comprehensiviteit van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dit houdt in dat de drie “P’s”, zoals ook vermeld in de ontwerp tekst, evenwaardig en even belangrijk zijn in het waarborgen van kinderrechten. Het lijkt ons dan ook moeilijk houdbaar om een jeugdzorgkader te bepreken tot protectie- en provisierechten. Problematische leefomstandigheden doen zich nl. ook voor als gevolg van de schending van participatierechten en ook tijdens het hulpverleningsgebeuren zijn die participatierechten zeker zo belangrijk als de andere categorieën rechten. Het Kinderrechtencommissariaat dringt er dan ook op aan dat bij de verwijzing naar kinderrechten telkens de drie P’s worden benoemd: protectie, provisie en participatie. Participatierechten van minderjarigen hoeven geen bedreiging van de ouderlijke bevoegdheden te betekenen, wel integendeel. Alle betrokkenen, ouders en kinderen, aan het woord laten en laten deelnemen in het zoekproces naar oplossingen kan uiteindelijk leiden tot een oplossing die door iedereen aanvaard en gedragen wordt en bovendien rekening houdt met de concrete hulpvragen van elke betrokkene. In die zin is er een grotere mogelijkheid van succes. Een voorbeeld kan hier misschien wat verduidelijken. Het Kinderrechtencommissariaat wordt vanaf dag één regelmatig bevestigd door ouders en minderjarigen omtrent problemen inzake omgangsrecht tijdens of na echtscheiding. Dergelijke vragen vormen ongeveer 95% van alle dossiers. Telkens weer blijkt uit het relaas van de minderjarigen dat zij niet gehoord worden of dat met hun inbreng geen rekening wordt gehouden. Dit is op zich al een mogelijke oorzaak van problemen tussen ouders en kinderen, die vermeden had kunnen worden door ook naar de betrokken kinderen te luisteren. Participatie houdt nl. niet in dat het kind dan ook altijd gelijk moet krijgen, het geeft enkel de garantie dat elkeen zijn verhaal heeft kunnen doen, dat er dus meer informatie beschikbaar is om een beslissing op te baseren.
- Waar de tekst stelt dat de decreetgever zich dient te baseren op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, vraagt het Kinderrechtencommissariaat of een sterkere aanbeveling niet wenselijk is, in die zin dat de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind dienen geïncorporeerd te worden in toekomstige regelgeving.
- Inzake het maatschappelijk antwoord op minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten plegen, blijft het Kinderrechtencommissariaat aandacht vragen voor de fundamentele rechtswaarborgen voor deze burgers. Naast het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zelf bestaan daarover nog diverse internationale teksten en richtlijnen die hun weerslag dienen te vinden in de eigen regelgeving. (de “Beijing” rules, de Ryadh Guidelines en de richtlijnen inzake “Juveniles deprived of their liberty”, allen opgesteld in de schoot van de VN en gebaseerd op de fundamentele mensenrechten.) In deze wil het Kinderrechtencommissariaat ook de aandacht vestigen op het steeds aanwezige risico van netwidening, nl. dat door een steeds uitgebreider arsenaal van maatregelen steeds meer minderjarigen door het “systeem” gevat worden, voor feiten en gedragingen die voorheen eventueel ongestraft konden blijven of via andere meer hulpverleningsgerichte circuits opgelost werden. Naast het aanschrijven van de federale overheid met de vraag tot dringend overleg is de hervorming van de Jeugdbescherming ook een thema dat moet kunnen aan bod komen in de Interministeriële Conferentie voor de Rechten van het Kind.

3. LEERLINGENPARTICIPATIE

Betreft: Voorstel van decreet houdende de gewaarborgde inspraak van leerlingen in het secundair onderwijs.

In het huidige onderwijsgebeuren dient de leerling met al zijn/haar capaciteiten, eigenaardigheden... centraal te staan. Dit centraliseren van het individu vinden we niet alleen terug in een onderwijsleercontext, maar ook in andere brede maatschappelijke peilers. Op de vooravond van de 21^e eeuw staan zelfverantwoordelijkheid en participatie aan de uitbouw van een democratie sterk op de voorgrond.

Binnen een schoolcontext is het belangrijk dat leerlingen al gauw kunnen ervaren dat democratie ontstaat tijdens een participatief proces. Kinderen en jongeren dienen de betekenis te leren van 'spreken over, spreken met en tegenspreken'. Het is dit proces van betekenisgeving (taalgeving) dat aan de basis ligt van het uitdrukken van gedachten, emoties, meningen... Voor jonge mensen is het onderwijsleergebeuren een context bij uitstek om deze vermogens tot uitdrukking te brengen en er zich in te bekwamen.

Kinderen en jongeren de gelegenheid bieden aan het totale schoolgebeuren te participeren, is een cruciale basis voor het geleidelijk uitbouwen van een participatiecultuur.

Het kinderrechtencommissariaat wil in dit debat van participatie en inspraak van leerlingen in het onderwijs het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) een centrale plaats geven. Als we als maatschappij inderdaad deze conventie in het onderwijs willen effectueren, dan zullen er een aantal rigoureuze maatregelen dienen genomen te worden, waaronder ondermeer het implementeren van een participatieklimaat (en -attitude) op de school.

Binnen het IVRK is participatie, als het recht om zelf bepaalde handelingen te stellen en het recht op inspraak, een kernaspect dat door de art. 12 tot en met 17 gegarandeerd wordt.

In het boek Debat 21-II, toekomst van het onderwijs, geeft Jan Blondeel (1998) een aantal krachtige argumenten aan voor een duidelijke leerlingparticipatie. Hij fundeert het recht van de leerling 'om op reële manier mee gestalte te geven aan de eigen leef- en leertijd op de school' op het IVRK. Participatie betekent er naast het installeren van een inspraakorgaan, ook een andere actieve betrokkenheid bij het schoolgebeuren, nl. mee de schoolomgeving vorm geven. Naast een reeks argumenten van pedagogische aard, namelijk het ontwikkelen van essentiële sociale vaardigheden, zijn er tenslotte nog een aantal functionele argumenten om te pleiten voor deze leerlingparticipatie. Een leerlinggerichte organisatievorm dient rekening te houden met de aanwezige ervaringsdeskundigheid van die leerlingen.

Maar een leerlingbetrokken schoolklimaat moet meer omvatten dan het installeren van een kanaal van inspraak voor leerlingen; een dergelijke leerlingenraad is slechts een instrument dat inspraak van een leerlingengroep pas dan kan vertalen als er in de school sprake is van een actieve participatiecultuur en -attitude.

Het voorstel van decreet wil aan leerlingen (van het secundair onderwijs) een minimaal gewaarborgde inspraak bieden via het installeren van een democratisch gekozen leerlingenraad.

Het kinderrechtencommissariaat is van mening dat inspraak van kinderen en jongeren in het schoolgebeuren inderdaad ook geformaliseerd dient te worden aan de hand van een duidelijke structuur. Deze structuur dient ons inziens de expliciete vertaling te vormen van de artikels 12, 13 en 14 over het fundamentele recht op vrije meningsuiting en gedachtevorming. Daar deze participatie en inspraak een plaats dient te verwerven binnen een onderwijscontext, is het artikel 29 bijzonder van toepassing. Dit artikel definieert het doel van onderwijs als het gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten

van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de diverse waarden van het kind of de jongere zelf en van anderen.

Vanuit het kinderrechtencommissariaat geven we betreffende het voorstel van decreet de volgende bedenkingen me.

Het lijkt ons inziens bijzonder belangrijk om deze gewaarborgde inspraak van kinderen en jongeren decretaal te verbinden met het participatieprincipe uit het IVRK. Een expliciete verwijzing naar deze conventie zou het belang van participatie en inspraak onderschrijven.

We stellen de vraag waarom de gedachte omtrent het installeren van een inspraakorgaan beperkt blijft tot het secundair onderwijs. Daar in de toelichting van dit voorstel van decreet net verwezen wordt naar het opvoedende en ontplooiingsbevorderend aspect van inspraak als participatie, zijn we van oordeel dat jonge mensen uit het basisonderwijs hier ook een plaats dienen te krijgen. Tevens zijn we er ons van bewust dat het model van participatie een andere vorm en inhoud zal betreffen voor basis- en secundair onderwijs.

Aangezien uit onderzoek en praktijk blijkt dat participatie niet enkel gebeurt via formele structuren, maar eigenlijk een proces is dat dient plaats te vinden in het hele schoolgebeuren, wordt voorgesteld om in het decreet de oprichting van een leerlingenraad te vervangen door de uitbouw van een leerlingenparticipatie-model. Dit beklemtoont sterker de idee dat een school intern op zoek moet gaan naar een procesgerichte implementatie van een participatiecultuur.

Een dergelijk participatiemodel komt uiteraard tot stand door de samenwerking van leerlingen, leerkrachten en directie. In het decreet kan dan wel aangereikt worden dat een participatiemodel minimaal dient uit te monden in een adviserend inspraakinstrument voor de leerling ten aanzien van leerkrachten en directie.

Met betrekking tot de omschrijving, ‘voor alle aangelegenheden die de leerlingen rechtstreeks betreffen’, uit artikel 5 van het voorstel van decreet, stellen we voor deze omschrijving meer te specificeren. Om bovendien een effectieve inspraak te kunnen garanderen, is het noodzakelijk enkele kwalitatieve criteria in het decreet op te nemen. We geven bij wijze van voorbeeld enkele van o.i. vereiste criteria:

- de directie/leerkrachtengroep heeft een antwoordplicht ten overstaan van leerlingenadvies
- de directie/leerkrachtengroep heeft een motivatieplicht bij het niet weerhouden van een leerlingenadvies
- de directie heeft de plicht de leerlingen te informeren over (hangende) beslissingen die genomen (zullen) worden betreffende de leerlingenraad-aangelegenheden.

Wat betreft de specificatie van leerlingenaangelegenheden kunnen in het decreet ook een minimum aan basisdomeinen aangeduid worden waarover een raad van leerlingen een adviserende stem heeft. Ook hier kan bij wijze van voorbeeld gedacht worden aan ‘schoolreglement, inrichting van speelplaats, schoolgebonden sociale activiteiten, organisatie en spreiding van lesuurroosterpakket, naschoolse opdrachten, ...

Aanvullend is het wenselijk in het decreet de basisvoorwaarde op te nemen dat de school als pedagogische eenheid dit leerlingenparticipatiemodel zal inschrijven in het schoolwerkplan en dit jaarlijks samen met het geïnstalleerde inspraakinstrument zal evalueren en bijsturen.

4. RADIO EN TELEVISIE - GESCHILLENRAAD MEDIA

Suggestie aan de commissie voor Mediabeleid van het Vlaams Parlement.

Betreft:

- Bespreking van het voorstel van decreet van Mevrouw Marijke Dillen houdende wijziging van artikel 78 van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995, met het oog op een strikte beperking aan programma's met overduidelijk geweld en/of met pornografische scènes wat het tijdstip van uitzendingen betreft.
- Bespreking van het voorstel van decreet van de heer Michel Doomst houdende wijziging van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995.
- Amendementen voorgesteld door de heer Michel Doomst en mevrouw Kathy Lindekens.

Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris bij het Vlaamse Parlement, en een van haar medewerkers woonden op 12.01.1999 de vergadering bij van de Commissie voor Mediabeleid. Tijdens die vergadering werd het amendement besproken, ingediend door de heer Michel Doomst en mevrouw Kathy Lindekens, tot het oprichten van een tweede afdeling bij de Geschillenraad. De bespreking wordt op dinsdag 19.01.1999 verder gezet. Het is niet aan de Kinderrechtencommissaris om de wenselijkheid of de opportuniteit van de Geschillenraad te beoordelen. De kinderrechtencommissaris wil van deze pauze in het debat wel gebruik maken om een suggestie te formuleren met betrekking tot de samenstelling van de tweede afdeling van de Geschillenraad.

Suggesties

De heer Michel Doomst en mevrouw Kathy Lindekens stellen in een amendement voor een artikel 5 toe te voegen aan het voorstel van decreet. Daarin heet het dat “de tweede afdeling van de Geschillenraad bestaat uit personen met kennis van en betrokkenheid bij de leefwereld van kinderen en jongeren”.

Tijdens het debat werd gezocht naar een manier om die vage omschrijving te objectiveren. Er werd gesproken over diplomaverreisten en over professionele ervaring (academisch onderzoek, jeugdrechtbank, relevant werkveld,...).

De Kinderrechtencommissaris meent dat het niet in het belang van het kind is om er als een evidentie van uit te gaan dat “kennis van en betrokkenheid bij de leefwereld van kinderen en jongeren” automatisch kan bewezen worden door een specifiek diploma of een specifieke professionele ervaring.

Een diploma op zich is geen garantie voor inlevingsvermogen in de leefwereld van kinderen. De visie op kinderen is de laatste tijd sterk gewijzigd. Die gewijzigde kindvisie werd niet volkomen vertaald binnen de diverse studierichtingen.

Kan men er verder automatisch van uit gaan dat bijvoorbeeld een parketmagistraat bij een jeugdrechtbank een voldoende ruim zicht heeft op kinderen en jongeren in het algemeen, als blijkt dat hij doorgaans slechts met een deelgroep van minderjarigen in contact komt?

De Kinderrechtencommissaris suggereert de Commissie voor Mediabeleid om in haar voorstel van decreet een benoemingsprocedure te bepalen waarbij potentiële leden worden getoetst op hun kennis van en betrokkenheid bij de leefwereld van kinderen en jongeren. De Commissie zou ook zelf relevante benoemingscriteria kunnen bepalen.

De Kinderrechtencommissaris denkt dat de leden van de tweede afdeling van de Geschillenraad zowel moeten gerekruteerd worden uit de praktijkwereld als uit de onderzoekswereld. Jeugdwerkers, leerkrachten, e.d. zouden een waardevolle inbreng kunnen hebben. Gezien de beslissingsbevoegdheid van de tweede afdeling van de Geschillenraad is het ook aangewezen om minstens één magistraat aan te duiden.

5. KINDEREN IN DE WIELERSPORT

Advies aan de commissie Welzijn.

Voorstel van decreet houdende de voorwaarden voor deelneming aan wielervedstrijden en wieleroproeven, ingediend door de Heer A. Denys (Stuk 1265 1998-1999, nr.1).

Algemene overwegingen

■ Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Reglementering in de sportsector dient in eerste instantie de belangen van kinderen (0-18 jaar) te behartigen en pas in tweede instantie die van de sector zelf. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bevat verschillende principes die hierbij als basis moeten genomen worden. Naast het principe van het belang van het kind (art.3) zijn ook de volgende artikelen hier zeker van toepassing:

Art. 5 en 18 handelen over de verantwoordelijkheid van ouders in de opvoeding en de rol van de overheid ter ondersteuning daarvan.

De rol van ouders in de sportbeoefening van hun kinderen is nl. een beïnvloedende factor op het welbevinden van kinderen in hun sportbeleving. Het komt voor dat kinderen teveel onder druk worden gezet door hun ouders om prestaties te leveren of een dermate niveau te halen, dat eerder voldoet aan de wensen van de ouders dan aan de sportbehoefte van de kinderen zelf. Het fundamentele verschil tussen prestatiedruk en gezond stimuleren dient duidelijk te blijven.

Trainers en de sportclubs zelf moeten mee toezien op mogelijke prestatiedruk vanwege ouders en moeten eerlijk zijn ten aanzien van de jongere en de ouders over de haalbare prestaties en de capaciteiten van de jonge sporters.

Art. 12 stelt dat kinderen hun mening moeten kunnen geven in alle zaken die hen aanbelangen.

Art.13 geeft aan kinderen het recht om zich te informeren en om juiste en volledige informatie te krijgen. (Dit recht maakt ook de meningsuiting mogelijk.) Het Kinderrechtencommissariaat stelt hier dan ook de vraag of over dit concrete thema, leeftijdsgrenzen in de wielersport, ook met de minderjarige sporters zelf werd gesproken en hoe zij dit ervaren. Wensen zij een leeftijdsregeling? Zoja, welke?

Art. 31 handelt over het recht van het kind op rust, vrije tijd, deelneming aan spel en recreatieve bezigheden, passend bij de leeftijd van het kind. Sport hoort hier zeker bij, kinderen moeten kunnen sporten maar dit moet een vrijetijdsbesteding blijven. Sport mag daarom wel een ernstige vrijetijdsbesteding zijn maar mag geen te grote druk op minderjarigen leggen, fysisch noch psychisch. De vraag blijft echter hoe en wie deze grenzen bepaalt?

Art. 32, 35 en 36 voorzien in bescherming van kinderen tegen ongeoorloofde arbeid, exploitatie en activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid en ontwikkeling van het kind. Tevens dient het kind beschermd te worden tegen vrijheidsberoving (i.c. het “vasthangen” aan een bepaalde club of vereniging). Jonge wielrenners mogen niet onbepaald met contracten vastgelegd worden: geen te langdurige termijnen, niet op eender welke leeftijd, niet zonder de nodige toestemmingen... Zij moeten uit de club kunnen stappen zonder al te veel complicaties. Het zijn en blijven kinderen die wel eens van idee kunnen veranderen.

Art. 24 handelt over gezondheid, curatief én preventief, en pleit ook voor gezondheidsverbetering. Het spreekt vanzelf dat sport een grote en belangrijke bijdrage kan leveren in de gezondheidsontwikkeling van jonge mensen. Een te doorgedreven beoefening van één bepaalde sport, en wielrennen in het bijzonder, zorgt voor een te éénzijdige ontwikkeling.

Art.33 stelt dat kinderen beschermd moeten worden tegen o.m. het illegale gebruik van verdovende middelen. We dienen hier goed te letten op de formulering: niet het gebruik van illegale middelen wordt aangehaald, wel het illegale gebruik van, eventuele legale, verdovende middelen. Specifiek dient hier gewezen te worden op de gevaren van stimulerende middelen (doping). Een probleem dat zeker ook in de wielersport aanwezig is en niet mag onderkend worden.

Daarnaast is er nog het minder afdwingbare maar inspirerende Europees Handvest voor de Rechten van het Kind (resolutie A3-0172/92) waarin punt 8.28 spreekt over het recht van het kind op vrije tijd en vrijwillige deelneming aan sportactiviteiten.

■ Sportbeleid in Vlaanderen

Meer specifieke sportreglementering dient tevens in de lijn te liggen van het Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen (1997), opgemaakt door minister Martens ^[1].

Onder de hoofding “Doelgroepenbeleid voor de jeugd” staat o.m. het volgende te lezen (p.87-88):

“Voor de sportieve begeleiding van de jongeren moeten de beste pedagogische krachten worden ingezet. Bij het organiseren van competities moet, om hoger vermelde gevaren te vermijden, vooral voor kinderen jonger dan 12 jaar, aan de volgende voorwaarden voldaan worden:

- pedagogische en medische begeleiding,
- competitierglementen die aangepast worden op maat van de kinderen,
- polyvalente sportopleiding met de nadruk op het spelelement.”

(overgenomen in de hieronder vermelde resolutie van het Vlaams Parlement)

Ook hier wordt het belang benadrukt van “initiatie en omnisport”, het kennis maken met verschillende vormen van sport- en bewegingscultuur. Het bewegen, het leren kennen en het onderhouden van het eigen lichaam is belangrijker dan het zich eenzijdig richten tot één bepaalde sport.

Eén van de uitgangspunten is ook dat de sport moet aangepast zijn aan de mogelijkheden van elk kind en dat elke sporttak moet werken vanuit een pedagogisch verantwoorde aanpak.

Het Vlaams Parlement stelt in haar resolutie betreffende de krachtlijnen voor een Strategisch Plan voor de Sport^[2] o.m. het volgende:

[1] Martens L. (1997) *Strategisch plan voor Sportend Vlaanderen*, Brussel.

[2] Handelingen Vlaams Parlement, 10 juli 1997.

“Kinderen moeten kind kunnen zijn. Competitie is voor het kind pas zinvol als die aansluit bij hun leefwereld en psychische en fysieke mogelijkheden. Wetenschappers waarschuwen immers voor de impliciete en expliciete negatieve consequenties van doorgedreven en eenzijdige competitiesport bij jonge kinderen. Klassements- en competitiesport voor kinderen jonger dan 12 jaar kan op verschillende vlakken gevaren inhouden, die moeten vermeden worden:

- a) **sportmedisch**: er is gevaar voor overbelasting door eenzijdige trainingen en gevaar voor overtraining;
- b) **sportpedagogisch**: het spelelement vervalt bij te grote competitie en prestatiegerichtheid van trainingen; de kindvriendelijkheid komt in gevaar doordat bij competitie kinderen moeten presteren, volgens volwassenennormen en spelregels; minder getalenteerde kinderen vallen uit de boot;
- c) **sporttechnisch**: kinderen leren slechts 1 sporttak beoefenen.

De overheid, de federaties en de clubs moeten hiermee rekening houden bij het bepalen van de aansluitingsleeftijd en de wijze waarop sport wordt aangeboden.”

■ Wetenschappelijk onderzoek

Sport is nodig voor een harmonieuze fysieke en mentale ontwikkeling. Men moet echter steeds voor ogen houden wat voor kinderen zelf van belang is in de sportbeleving.

Uit een belevingsonderzoek van Jan Van Gils^[3] en anderen^[4] blijkt dat meer dan de helft van de bevroegde kinderen lid is van één of andere sportclub, deels vanuit een gevoel “erbij te horen”, deels vanuit de belangstelling van de clubactiviteit zelf. Motivatie en enthousiasme zijn dus erg belangrijk. Hun engagement is er één van langer dan één dag, terwijl het ook wel zo is dat ze er mee willen stoppen wanneer ze het “niet graag meer doen”. Misschien nog meer dan een positief effect op de eigen ontwikkeling vinden kinderen in de sport een antwoord op hun behoeften aan beweging, teamgeest, grenzen verleggen voor zichzelf, leren omgaan met spelregels.

Ook Prof. Dr. P. De Knop^[5] stelt vast dat er, eerder dan aan de kwantiteit van de sportbeoefening, vooral aan kwaliteit- en kwaliteitscontrole moet worden gedaan.

Als kwaliteitscriteria voor minderjarige sporters somt hij onder meer op:

- de keuzevrijheid voor de jongere, hetgeen ook inhoudt dat men het kind niet te snel aan één bepaalde sporttak mag binden;
- de wil en de wens van de jonge sporter zelf;
- het plezier dat het kind aan de sport beleeft, en blijft beleven, en de haalbaarheid van de gestelde doelstellingen;
- de afwezigheid van te grote druk;
- de kwaliteitsvolle bewegingsactiviteit;
- de voldoende gezondheidsvoorlichting.

[3] Van Gils J.(1991) *Wie niet weg is, is gezien. Hoe beleeft het kind zijn gezin, zijn school en zijn vrije tijd.*, Brussel, Koning Boudewijnstichting,, p.117-122. In het strategisch plan wordt vermeld dat 60,6% van de kinderen tussen 12 en 18 lid is van tenminste één club. De gemiddelde instapleeftijd is 9,2 jaar (p.52).

[4] UIA (1995), *Sportbeleving bij kinderen*, Departement Politieke en Sociale Wetenschappen in opdracht van het NDO, Sporta en de BGJG.

[5] De Knop P (1998) *Jeugdsportbeleid, quo vadis? De noodzaak van kwaliteitszorg*, Jan Luitingfonds, Zeist.

Als huidige problemen haalt hij onder meer aan:

- de te grote gerichtheid op enkel de getalenteerde jongeren (voor de middelmaat is er weinig plaats);
- het te grote overwicht van keuzes door volwassenen, zonder al te veel na te gaan wat de jongere zelf vindt;
- de focus op prestatie, winnen en competitie, meer dan op ontspanning en plezier (het spel wordt bijna arbeid);
- het gebrek aan kwaliteitsvolle begeleiding;
- de grote druk: emotioneel, fysiologisch en familiaal.

Uit deze selecte onderzoeksresultaten blijkt opnieuw dat vrijetijdsbesteding en een vrijwillige deelname hand in hand dienen te gaan. Het Kinderrechtencommissariaat is dan ook van oordeel dat er geenszins dwang kan uitgeoefend worden om kinderen toch in een bepaalde sportdiscipline te houden en dat het uit een club stappen niet mag verhinderd worden.

Voorstel van decreet van dhr. A. Denys houdende de voorwaarden voor deelneming aan wielervedstrijden en wielervedproeven

Wanneer we deze specifieke sporttak bekijken, moeten we de bestaande realiteit voor ogen houden:

- de wielersport is een fysiek zware sport;
- de (sport)media berichten regelmatig over doping;
- te ver doorgedreven training en wedstrijdrijden kan een belasting vormen voor kinderen die fysiek nog in volle ontwikkeling zijn.

In de toelichting wordt gesproken van discriminatie met andere sporten. Dit gaat niet altijd op, gezien we moeten kijken hoe het in de diverse sporttakken zit met de risico's op fysieke en mentale overbelasting van kinderen. Wanneer zou blijken dat dit risico hoger ligt bij het wielrennen, is een hogere instapleeftijd te verantwoorden. Ook waar vergeleken wordt met andere landen of met Wallonië, dient de vraag gesteld te worden of Vlaanderen hier niet een "gezond" voorbeeld kan stellen in plaats van de standaard te verlagen naar de grootste gemene deler. Het Kinderrechtencommissariaat heeft zelf te weinig medische informatie om hier een uitsluitsel over te geven, maar vraagt enkel of dit punt wel voldoende medisch onderbouwd is.

Het Kinderrechtencommissariaat is, met het decreet, voorstander van een kindvriendelijke opleiding, gericht op kwaliteit vanuit zowel een sportmedische, pedagogische, technische als sportpsychologische invalshoek (art.6).

Over de inhoud van de opleiding kan weinig gezegd worden gezien deze niet in dit decreet uitgeschreven wordt. Opvallend is wel dat er nadrukkelijk gesteld wordt dat de ouders betrokken worden bij de uitvoering van het opleidingsprogramma.

Het Kinderrechtencommissariaat had hierbij ook een duidelijke verwijzing naar de inbreng van de sporter zelf gezien: is de opleiding te zwaar of niet, blijft de sporter het graag doen, kan de sporter aangeven wat hij/zij ervan vindt...?

Het is nodig om aan geïnteresseerde kinderen op een volledige en degelijke wijze uit te leggen wat er allemaal bij de wielersport komt kijken, inclusief de informatie over het waarom van een vereiste opleiding om competitief te sporten.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit in elk geval voor een duidelijke en volledige informatie naar kinderen toe. Wat houdt wielrennen in, wat zijn de risico's, hoever gaat het gezag van de trainer, hoe worden de opleiders zelf opgeleid, hoe zit het met gebruik en

misbruik van stimulerende middelen...Rond dit laatste punt is het Kinderrechtencommissariaat bijzonder bezorgd over de geruchten die de ronde doen: ondanks de controle worden er toch middelen toegediend aan jonge beloften.

Ongeacht de leeftijdsgrens pleit het Kinderrechtencommissariaat ook voor een frequente toetsing van het welbevinden van de jonge sportbeoefenaar. Het is nl. niet omdat een 10-jarige enthousiast en met goede resultaten zich op de wielersport gooit, dat dit 4 jaar later nog steeds het geval is. De druk van de ouders of de wielersportclub kan echter op dat ogenblik dermate groot zijn geworden dat de jongere amper nog durft te zeggen dat hij het toch niet meer zo leuk vindt. Het blijft van kapitaal belang dat sporten moet gebeuren met de volle wil en inzet van de sporter zelf en dat het tot op oudere leeftijd een echt vrijetijdsgedruiven blijft. Kinderen kunnen m.a.w. op geen enkele wijze, hetzij emotioneel hetzij fysiek, gedwongen worden tot “mini-professionals”.

Het Kinderrechtencommissariaat kan op dit ogenblik ook geen oordeel geven over de in art.7 vermelde reglementen omdat ook die niet nader uitgeschreven zijn.

Advies van het kinderrechtencommissariaat

Het nu geldende decreet met leeftijdsgrens op 12 jaar lijkt ons niet overdreven. Niets belet jongere sporters om alvast aan de wielrennerij te beginnen. Dit kan dan tot aan 12 jaar op een speelse, ongedwongen manier verlopen, terwijl het kind intussen ook kan ervaren of het leuk is en blijft. Het voorstel tot verlaging van de leeftijd brengt enkel een opleidingsverplichting op jongere leeftijd met zich mee, gezien er toch nog geen sprake is van wedstrijden en competitie.

In die zin lijkt een verlaging van de leeftijdsgrens ons enigszins overbodig.

Een verlaging van de leeftijd lijkt ons dan ook in eerste instantie de belangen van de wielersportfederaties te dienen, dan wel die van sportende kinderen.

REDACTIE

Peter Brants
Peter Minten
Ankie Vandekerckhove
Dominique van den Akker
Dirk Vos

EINDREDACTIE

Lieven De Rycke

VORMGEVING

Zorra Graphics

Druk

Drukkerij St-Luc - Nazareth

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Ankie Vandekerckhove,
Kinderrechtencommissaris
Hertogstraat 67-71
1000 Brussel